T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

CUMHURİYETÇİ KÖYLÜ MİLLET PARTİSİ MİLLETVEKİLİ İSMAİL HAKKI YILANLIOĞLU

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

MUSTAFA ACAR

DANIŞMAN

PROF. DR. MEHMET SERHAT YILMAZ

KASTAMONU 2016

T.C.

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

TARİH BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CUMHURİYETÇİ KÖYLÜ MİLLET PARTİSİ MİLLETVEKİLİ İSMAİL HAKKI YILANLIOĞLU

Mustafa ACAR

DANIŞMAN	**PROF. DR. MEHMET SERHAT YILMAZ**
JÜRİ ÜYESİ	**DOÇ. DR. İSMET ÜZEN**
JÜRİ ÜYESİ	**YRD. DOÇ. DR. ERCAN ÇELEBİ**

KASTAMONU – 2016

TEZ ONAYI

Mustafa ACAR tarafından hazırlanan **"Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Milletvekili İsmail Hakkı Yılanlıoğlu"** adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde savunulmuş ve **oy birliği** ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Tarih Anabilim Dalı**'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman	Prof. Dr. Mehmet Serhat YILMAZ Kastamonu Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Doç. Dr. İsmet ÜZEN Çankırı Karatekin Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Yrd. Doç. Dr. Ercan ÇELEBİ Kastamonu Üniversitesi	

/06/2016

Enstitü Müdürü Doç. Dr. Duran AYDINÖZÜ .....

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çevresinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olamayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

Mustafa ACAR

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Kastamonu'nun yetiştirdiği siyasetçi, devlet adamı ve yazar olan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun hayatına, eserlerine ve siyasi faaliyetlerine değinilmiştir. Yılanlıoğlu 1961-1969 yılları arasında iki dönem boyunca milletvekilliği görevinde bulunmuş ve bu süre zarfında ülke meselelerini, Kastamonu'nun ve Kastamonu insanının sorunlarını meclise taşıyıp çözmeye çalışmıştır. Milliyetçi ve muhafazakâr yapısından taviz vermeyen Yılanlıoğlu, siyasi ve özel hayatında bu çizgisini bozmamış ve özelliklerini muhafaza etmiştir. Siyaset dışında pek çok sivil toplum kuruluşunda da görev alan Yılanlıoğlu, bu kurumlarda yöneticilik görevlerinde bulunmuştur.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun önemli bir özelliği de yazar ve şair olmasıdır. Yayınlanmış 11 eseri olan Yılanlıoğlu, eserlerinde halkın problemlerini, ülkenin içinde bulunduğu durumu, gençlik problemlerini, İslam ve Türk dünyası meselelerini ele almıştır. Millî ve manevî değerlere eserlerinde yer vermiştir.

Çalışmamız İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun hayatının ve eserlerinin derli toplu bir şekilde tek kaynakta toplanması ve yapılacak araştırmalara ışık tutması amacıyla yapılmış, onun hayatı farklı pencerelerden bakılarak ele alınmıştır.

Çalışma yürütülürken, Millî Kütüphane, Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, TBMM Meclis Arşivi ve Meclis Zabıtlarını incelenmiştir. Ayrıca İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun ailesine ulaşarak bilgi ve belge elde edilmiştir.

Yaptığım bu çalışmada bana maddî ve manevî olarak yardımcı olan aileme, danışmanım Prof. Dr. Mehmet Serhat Yılmaz'a, tez araştırması sırasında yardımlarını esirgemeyen, bilgi ve belge paylaşımında bulunan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun oğlu Cihangir Yılanlıoğlu'na, yeğeni Said Yılanlıoğlu'na, damadı Yavuz Bülent Bakiler'e ve kıymetli arkadaşım Emine Pür'e teşekkür ederim.

Mustafa ACAR

Kastamonu, Haziran, 2016

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

CUMHURİYETÇİ KÖYLÜ MİLLET PARTİSİ MİLLETVEKİLİ İSMAİL HAKKKI YILANLIOĞLU

Mustafa ACAR

Kastamonu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Mehmet Serhat Yılmaz

Araştırmanın konusu; Kastamonulu siyasetçi, asker, yazar İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun hayatı ve çalışmalarıdır. Bu çalışmada İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun eserleri ve siyasî faaliyetleri incelenmiştir. Türk tarihine genel olarak bakıldığında pek çok değerli insanın faaliyetleri ve eserleri ile büyük hizmetlerinin bulunmasına karşın, zaman içinde unutulduğu gözlemlenmektedir. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, farklı alanlarda yaptığı çalışmalar ve hizmetleriyle Kastamonu tarihinde özel bir yere sahiptir. Yapılan bu çalışma, Kastamonulu bir siyasetçinin Meclis çatısı altında yaptığı faaliyetlerin ve edebî eserlerinin toplu olarak verilmesi bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, CKMP, Kastamonu, Milletvekili.

2016, 111 Sayfa

ABSTRACT

Master's Thesis

A MEMBER OF PARLIAMENT İN THE REPUBLICAN PEASANT NATION'S PARTY, İSMAİL HAKKKI YILANLIOĞLU

Mustafa ACAR

University of Kastamonu

Institute of Social Sciences

Department of History

Thesis Supervisor: Prof.Dr. Mehmet Serhat Yılmaz

The subject of the research is the life and works of İsmail Hakkı Yılanlıoğlu as a politician, army officer and author. In this study, the achievements and political endeavors of İsmail Hakkı Yılanlıoğlu have been reviewed and analysed. An overview of written Turkish history often reveals that many important and valuable figures have been forgotten in time. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu deserves a special place in the history of Kastamonu by his efforts, services and achievements in various fields. The importance of this study can be considered to be its comprehensiveness in presenting altogether the works of poetry and authorship, as well as the commendable patriotic and democratic striving a Kastamonu local has shown in the Turkish Parliament.

Keywords: İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, CKMP, Kastamonu, Member of Parliament.

2016, 111 Pages

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAYI ..... **III**

TAAHHÜTNAME ..... **IV**

ÖNSÖZ ..... **IV**

ÖZET ..... **V**

ABSTRACT ..... **VI**

İÇİNDEKİLER ..... **VII**

KISALTMALAR ..... **IX**

GİRİŞ **1**

I. BÖLÜM

1. İSMAİL HAKKI YILANLIOĞLU'NUN HAYATI **21**

II. BÖLÜM

2 İSMAİL HAKKI YILANLIOĞLU'NUN SİYASİ HAYATI **27**

2.1. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun Siyasete Atılması 27

2.2. I. Dönem Meclis Faaliyetleri (1961-1965) 28

2.2.1. Meclis Konuşmaları 29

2.2.2.Teklif ve Önergeleri 40

2.2.3. Sözlü ve Yazılı Soruları 43

2.2.4. Diğer Meclis Faaliyetleri 45

2.3. II. Dönem Meclis Faaliyetleri (1965-1969) 47

2.3.1. Meclis Konuşmaları 48

2.3.2. Teklif ve Önergeleri 56

2.3.3. Sözlü ve Yazılı Soruları 59

2.3.4. Diğer Meclis Faaliyetleri 61

2.4. 1969-1984 Yılları Arası Faaliyetleri..... 61

III. BÖLÜM

3 İSMAİL HAKKI YILANLIOĞLU'NUN ESERLERİ..... 63

3.1. Kitapları 64

3.1.1. Müslüman Türk Çocuğuna Armağanım 64

3.1.2. Meşalem..... 65

3.1.3. Manzum Öğütler 66

3.1.4. Üç Büyük Tehlike: Siyonizm, Komünizm, Farmasonluk..... 67

3.1.5. Güzel Ahlâk 68

3.1.6. Manevî Değerlerimiz ve Yapılan Tahribat 68

3.1.7. Yol Boyunca Şiirler 69

3.1.8. Şehid Ocağı..... 70

3.1.9. Kocatepe Camii Nasıl Yapıldı? 70

3.1.10. Aklın Çözemedikleri..... 71

3.1.11. Arif Hoca 72

3.2. Gazete ve Dergilerde Çıkan Yazıları..... 72

3.2.1. Gazete ve Dergilerde Yayınlanan Makale ve Yazıları..... 73

3.2.2. Gazete ve Dergilerde Yayınlanan Şiirleri 74

3.3. Yayınlanmamış Eserleri 75

SONUÇ 77

KAYNAKÇA..... 81

EKLER 91

ÖZGEÇMİŞ .....

KISALTMALAR

a.g.e	Adı geçen eser
a.g.m	Adı geçen makale
a.g.t	Adı geçen tez
AP	Adalet Partisi
ATAM	Atatürk Araştırma Merkezi
B.	Birleşim
C.	Cilt
CGP	Cumhuriyetçi Güven Partisi
CHF	Cumhuriyet Halk Fırkası
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
CKMP	Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
CMP	Cumhuriyetçi Millet Partisi
DP	Demokrat Parti
MBK	Milli Birlik Komitesi
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
MM	Millet Meclisi
MP	Millet Partisi
s.	Sayfa
S.	Sayı
SCF	Serbest Cumhuriyet Fırkası
T.	Toplantı
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCF	Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası
TİP	Türkiye İşçi Partisi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
YTP	Yeni Türkiye Partisi

GİRİŞ

Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'ndan yenik olarak çıkmış ve elinde kalan son topraklar da, emperyalist güçler tarafından işgal edilmeye başlanmıştır. Mustafa Kemal Paşa önderliğinde başlayan Millî Mücadele Hareketi, yerel savunmalardan sistemleşerek düzenli orduların, plânlı muharebelerin yapıldığı taktiksel bir savaşa dönüşmüş ve başarıya ulaşmıştır.

İşgal kuvvetlerine karşı kazanılan zaferden sonra Türk inkılâbı için yeni bir sayfa açılmıştır. Kurtuluş Savaşı sonrası ülke kurtulmuş ancak yeni rejim tartışmaları başlamıştır. Millî mücadelede birlikte hareket eden askerî sivil bürokrasi, İttihatçılar, Anadolu'nun önde gelen kişileri ve toprak sahipleri arasında gevşek siyasî bağlar bulunmaktadır. 23 Nisan 1920 tarihinde açılan Büyük Millet Meclisi'nde; taşra önderleri, askerler, din adamları, meslek grubu temsilcileri ve bürokrasi içinden gelenler yer almıştır. Çoğunluk Millî Mücadele'yi saltanatın devamını sağlamak ve yeniden padişahı iktidara taşımak için araç olarak görmüştür.[1] Milli mücadele boyunca işgal kuvvetlerine karşı birlikte hareket edilmiş ancak yönetim alanında sorunlar ertelenmiş, öncelik işgalden kurtulmaya verilmiştir.

Askerî sorunların çözüldüğü ve barışın tesis edildiği ortamda, siyasî çatışma ve sorunlar kaçınılmaz olarak ön plâna çıkmıştır. Milli Mücadele'nin bitmesinin hemen ardından gündeme gelen konu; merkezî otoriteyi sağlayacak olan siyasal iktidar nasıl ve kimler tarafından ele geçirilecektir.[2] Tüm bu sorunların tartışıldığı yer de, Türkiye Büyük Millet Meclisi olmuştur.

İşgal kuvvetlerinin ülkeyi terk etmesinden sonra siyasî otorite iddiasında bulunabilecek iki merkez vardır: İstanbul'daki saltanat ile İstanbul Hükümeti ve Ankara'da bulunan Büyük Millet Meclisi. İstanbul Hükümeti, her iki hükümetin de birlikte hareket etmesini ve uyum içinde olunması gerektiğini savunmuştur. Ancak saray son derece zayıflamış ve halk nazarında itibar kaybı yaşamıştır. İstanbul

---

1 Feroz Ahmad, **Modern Türkiye'nin Oluşumu**, (Çeviren: Yavuz Alogan) Kaynak Yayınları İstanbul 2012, S. 68.

2 Sina Akşin, **Türkiye Tarihi-4**, Cem Yayınevi, Ankara 1985, s. 86.

Hükümeti'nin başında bulunan Tevfik Paşa, yapılacak barış görüşmelerine birlikte gitmeyi teklif etmiş ve bunu her fırsata dile getirmiştir. Barış görüşmelerine birlikte katılma ısrarı ve İstanbul Hükümeti'nin güç gösterisi, TBMM'de radikal bir kararla karşılanmış ve 1 Kasım 1922 tarihli toplantı ile Saltanat halifelikten ayrılarak saltanat kaldırılmıştır. Tevfik Paşa Hükümeti ise 4 Kasım 1922 günü faaliyetlerini durdurmuş ve bu tarihten itibaren Ankara Hükümeti İstanbul'a da hâkim olmaya başlamıştır. Osmanlı Devleti'nin resmî gazetesi olan Takvim-i Vekâyi son olarak 4 Kasım 1922 tarihinde yayınlanmış ve Osmanlı Devleti tarihe karışmıştır.[3]

Saltanatın kaldırılmasından sonra Ankara Hükümeti, ülkenin tek hâkimi haline gelmiş ve artık yeni rejim tartışmaları başlamıştır. 23 Temmuz 1923'de Lozan Antlaşması'nın imzalanmasıyla yeni Türkiye Devleti uluslararası alanda tanınmış ve siyasî varlığı kabul edilmiştir. Ancak ülke içinde saltanat taraftarları halifenin devletin başında olmasını istemiştir. 29 Ekim 1923 tarihinde Meclis anayasada değişikliğe gidilmiş ve uzun şiddetli tartışmaların ardından Cumhuriyet ilân edilmiştir. Böylece yeni rejim belirlenmiştir. Türkiye, cumhuriyet olacak, meclis cumhurbaşkanını seçip, ona başbakanı atama yetkisi verecekti.[4] 1923 yılında yapılan seçimlere Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adayları girmiş daha sonra bu Cemiyet, 9 Eylül 1923 tarihinde Halk Fırkası (HF) adını alarak Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk siyasî partisi olmuştur. HF ismi, 1924 yılında Cumhuriyet Halk Fırkası (CHF) ve 1935 yılında ise Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) adını almıştır.[5]

29 Ekim 1923'de yapılan gizli oylama ile Mustafa Kemal Paşa 158 milletvekilinin tamamının oyu ile Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Ertesi gün yapılan oylamalar ile İsmet İnönü Hükümeti, 166 üyenin güvenoyu ile göreve başlamış; Fethi Bey 151 oy alarak Meclis Başkanlığına getirilmiştir.[6]

Cumhuriyetin ilânından sonra saltanat taraftarı kişiler tarafından halife muhalefetin sembolü olarak görülmüş ve cumhurbaşkanlığı makamına karşı denge olarak kabul edilmiştir. Muhalif kesim halife etrafında birleşmiştir. İngiliz Hindistan'ı liderlerinden Ağa Han'ın, halifeliğin İslâm Dünyası için önemini vurgulaması, gerici

---

[3] Akşin, a.g.e, s. 86-87
[4] Ahmad, a.g.e, s. 69-70.
[5] Url-1, http://www.chp.org.tr/Haberler/0/chp_tarihi-54.aspx (25.04.2016).
[6] **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, C.1, Atatürk Araştırma Merkezi (ATAM), Ankara 2011, s.429-430.

çevre ile gerilimi yükseltmiş ve konuyu dış krizlere sokacak hale getirmiştir. Bu da ulus devlet anlayışına ters düşmüştür. 3 Mart 1924 tarihinde TBMM, Halifeliği kaldırarak Osmanlı hanedanını yurt dışına gönderme kararı almıştır.[7] Kanun gereği Halife Abdülmecid ve ailesi 4 Mart 1924 te trenle İsviçre'ye gönderilmiş, hanedana mensup 33 erkek ve 36 kadın birkaç gün içinde yurt dışına çıkarılmıştır. Yurt dışına çıkarılanların yol masrafları, hükümet tarafından karşılanmıştır. Halifeliğin kaldırılması, yurt içinde ve dışında tepki ile karşılanmakla birlikte, uzun süreli olmamış, kısa bir süre sonra gündemden düşmüştür.[8]

Saltanatın kaldırılması ve Cumhuriyetin ilanından sonra köklü inkılâplar yapılmış ve yeni devlet sistemini oturtmak için çalışmalara devam edilmiştir. İlk yapılan faaliyetler, lâiklik ve eğitim alanında köklü değişiklerin yapılması olmuştur. Halifeliğin kaldırılması, Şeriye ve Evkaf Vekâleti'nin lağvı, Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabulü, lâik devlet yönetiminde ilk adımlar olmuştur. Fakat Meclisin içerisinde bu hızlı ve köklü gelişmelere karşı olan bir grup olmuş ve Halk Fırkası içinde bir muhalif zümre belirmeye başlamıştır. Bu muhalif grup daha sonra Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (TCF)'nı kurarak Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk muhalefet partisini oluşturmuştur.

TCF ikinci TBMM'de vekillerin oluşturduğu muhalefet partisi olarak, Meclis içinde kurulmuştur. İlk Meclisteki ikinci Grup, 1923 seçimlerinde tasfiye olunmuş ve mensuplarından hiçbiri meclise girememiştir. Bu yönden bakıldığında ikinci Mecliste, daha uyumlu bir hava beklenmiştir. İlk cumhuriyet hükümeti, 1924 yılına girerken önemli sorunlar ile karşı karşıya kalmıştır. Musul meselesi ile İngiltere, Mübadele sorunu ile Yunanistan'la olan anlaşmazlıklar devam etmiştir. İçeride ise Teşkilât-ı Esasiye Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi sırasında mecliste yoğun ve şiddetli tartışmalar yaşanmıştır.[9]

Meclisin gittikçe artan tansiyonu ve tartışmaların arttığı havada mecliste oluşan yoğun muhalif havayı kırmak ve tempoyu düşürmek için meclisin tatil edilmesini

[7] Ahmad, a.g.e, s. 70-71.
[8] ATAM, a.g.e, C. 2, s. 41.
[9] ATAM, a.g.e, C. 2, s. 45-46.

önerilmiş ve tatil kararı yine uzun tartışmalar sonucu alınmış, Meclis 23 Nisan 1924'den itibaren altı aylık uzun bir tatile çıkmıştır.[10]

18 Ekim 1924 tarihinde Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, yurt gezisinden Ankara'ya dönmüştür. Bu sırada vekillerde Meclis çalışmalarına başlamak için Ankara'ya gelmişlerdir. Meclisin bir önceki dönemden kalan problemleri hâlâ çözememiştir; Yunanistan'dan gelen göçmenlerin eğitim ve yerleştirilmesi hakkında şikâyetler vardı. Göçmenler konusu hakkında meclis açılınca takrirlerin verileceği, hükümetin sorguya çekileceği, Halk Fırkasından kopmalar yaşanacağı yönünde söylentiler vardır.[11]

Meclis 6 aylık tatilden sonra 18 Ekim tarihinde açılmış ve 20 Ekim 1924 tarihli 46. birleşimde Menteşe Mebusu Esat Bey İmar ve İskân Bakanı'na bir soru önergesi vermiştir. Verilen önerge Yunanistan ile yapılan mübadele sırasında Türkiye'ye gelen muhacirlere Türkiye'den giden Rumların bıraktığı taşınmaz malların dağıtımı sırasında yolsuzluk yapıldığına dair idi. Önerge muhalifler ile hükümet arasında sert tartışmalara neden olmuş ve 5 Kasım 1924 günü tüm hükümeti kapsayacak gensoru önergesine dönüştürülmüştür. Üç gün sonra yapılan güven oylamasında İsmet İnönü Hükümeti, 19 oya karşı 148 oyla güven sağlamıştır. 8 Kasım günü 29 milletvekili CHF'den istifa etmiş ve 17 Kasım 1924'te Türkiye'nin ilk muhalefet partisi olan TCF'nı kurmuşlardır.[12]

TCF kurucuları arasında; Ali Fuat Paşa, Sabit Bey, Kâzım Paşa, Rauf Bey, İsmail Canbulat gibi isimler vardı. Partinin Yönetim Kurulu Başkanlığına Kâzım Karabekir getirilirken, Rauf ve Adnan Beyler ikinci başkanlığa, Ali Fuat Paşa ise Genel Sekreterliğe getirilmiştir.[13]

Partinin siyasi varlığı sadece altı ay sürmüş bu kısa süre içerisinde faaliyetleri son derece sınırlı kalmıştır. Meclisten bazı konular hakkında açıklama istemiş, 1925 yılı bütçe görüşmelerine parti olarak katılmış ve Aşar Vergisi'nin kaldırılmasında hükümeti desteklemiştir. İstiklâl Mahkemeleri'ne idam yetkisi verilmesine karşı

---

[10] ATAM, a.g.e, C. 2, s. 47.
[11] ATAM, a.g.e, C. 2, s. 47.
[12] Caner Sancaktar, *Türkiye'de Çok Partili Rekabetçi Siyasetin Doğuşu: Siyasal Değişimin İç ve Dış Dinamikleri*, ***Bilge Strateji***, *Cilt 4, Sayı 7, Güz 2012, s. 44.*
[13] Akşin, a.g.e, s. 98-99.

çıkan ve CHF'nın ara seçimlerde baskı yaptığını ileri süren TCF, yapılan ara seçimlerde her yerde aday göstermediği gibi, bir başarı da elde edememiştir.[14]

TCF Meclis içerisinden bir muhalefet partisi olarak doğmuş bir özelliğe sahiptir ve partililerin bir siyasî birikimi mevcuttur. Parti Genel Sekreteri Ali Fuat Paşa'ya göre partinin amacı iktidara gelmek değil sadece CHF ye muhalefet etmekti.[15] Vekiller TCF yönetiminden izin almaksızın hükümeti eleştirmeyeceklerdi. Parti programında demokratik, liberal düşünceye, dinî inanca saygılı olunacağını belirtmiştir. Partinin prensipleri arasında tek dereceli seçim, anayasa değişikliği ve inkılâp kararlarında halk oylaması yapılması, idarî yönden âdem-i merkeziyetçilik ve Cumhurbaşkanının vekilliğinin düşmesi gerektiği gibi maddeler yer almıştır. Tüm bu özellikleriyle parti, saltanat ve hilafet taraftarlarını, dine dayalı devlet yönetimi benimseyen kişilerin ve gerici zümrelerin sığınağı haline gelmiştir.[16]

TCF ülke genelinde güçlü bir muhalefet haline gelmeyi başaramamıştır. 1925 yılında Doğu Anadolu'da Şeyh Sait İsyanı çıkmış ve hızlı bir şekilde bölgeye yayılmıştır. İsyanda bir Kürt ulusçu isyanı ögeleri var olmakla birlikte, isyanın gelişme gösterdiği ve yayıldığı ortama dinî öğeler hâkimdir. Yaşanan bu kriz karşısında sert tedbirler alan hükümet Takrir-i Sûkün Kanunu'nu çıkarmıştır. Takrir-i Sükûn Kanunu'nun, hükümete geniş yetkiler veriyor ve İstiklâl Mahkemeleri vasıtası ile hükümet bu yetkileri kullanıyordu.[17]

Şark İstiklâl Mahkemesi, 25 Mayıs 1925'te kendi görev alanındaki TCF şubelerinin kapatılmasının valilerden istemiş ve bu istek hızlıca yerine getirilmiştir. İsyan elebaşlarının yargılanması devam ederken, bazı TCF üyeleri de yargılanmışlar ve mahkûm olmuşlardır. Ankara İstiklal Mahkemesi ise 3 Haziran 1925 tarihinde TCF'nin temelli kapatılmasına karar vermiştir.[18] Böylece kısa bir süre faaliyet sürdürmesine karşı büyük etkiler bırakan TCF tarihe karışmıştır.[19]

---

14 ATAM, a.g.e, C. 2, s. 51.
15 ATAM, a.g.e, C. 2, s. 51.
16 ATAM, a.g.e, C. 2, s. 51-52.
17 Ahmad, a.g.e, s. 75-76.
18 Akşin a.g.e, s. 101.
19 Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası için bkz: Nevin Yurdsever Ateş, Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu ve Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, Der yayınları, Ankara 1998.

TCF'nın kapatılmasıyla çok partili hayata geçiş süreci bir süre ertelenmiştir. Ülkede CHP dışındaki siyasi faaliyetler durdurulmuştur. Ülke siyasî anlamda istikrar kazanırken, ekonomik olarak aynı istikrar sağlanamamış ve 1929 dünya ekonomik bunalımının etkisiyle ekonomi iyice gerilemiştir.[20]

Şeyh Sait İsyanı ve ardından yaşanan İzmir Suikastı girişimi, CHP iktidarına muhalefeti sindirme imkânı tanımış ve bu vesile ile muhalifler cezalandırılırken örgüt ve gazeteler de kapatılmıştır.[21] TCF'nin kapatılmasından sonra Mustafa Kemal Atatürk, çıktığı yurt gezilerinde halktan hükümetin icraatlarından şikâyetçi olduğunu öğrenmiş ve hükümeti denetleyecek bir muhalefet partisinin kurulmasını istemiştir.[22]

Paris büyükelçisi Fethi (Okyar) Bey, Yalova'ya tatile geldiği 23 Temmuz 1930 tarihinde Mustafa Kemal Paşa ile görüşmüş ve Cumhurbaşkanı'na ülkede gördüğü genel durum ve aksaklıkları aktaran ayrıntılı bir rapor sunmuştur. Mustafa Kemal, bu raporu bizzat Fethi bey ile tartıştıktan sonra, Fethi Bey'e bu eleştirileri geniş ölçüde ve kamuoyunda hükümeti uyaracak bir biçimde yapabilmesi için muhalefet partisi kurmasını teklif etmiştir. Mustafa Kemal kurulacak olan partinin ismini Serbest Cumhuriyet Fırkası (SCF) olarak belirlemiştir.[23] Yapılan karşılıklı yazışma ve görüşmelerden sonra SCF, 12 Ağustos 1930 tarihinde resmen kurulmuştur. Parti kurulduktan kısa süre sonra tanınmış ve destek görmeye başlamıştır.[24]

Meclisin tatilde bulunduğu sırada açılan SCF, Meclis açıldıktan sonra bazı CHF vekillerinin bu partiye geçmesiyle meclis içerisinde temsil hakkı elde etmiş ve 22 Eylül 1930'da olağan üstü bir toplantıyla ara seçimlere gidilmesi kararı almıştır. Böylece Fethi Bey, Gümüşhane milletvekili olarak Meclise girmiştir.[25]

Meclis içeresinde ve halktan aldığı destekle güçlü bir muhalefet haline gelen SCF, aynı zamanda hükümete yaptığı eleştirilerde de artış göstermiştir. Partinin eleştirileri ekonomik konularda ve parti programı doğrultusunda şekillenmiştir. Partililer eleştirilerinde vergilerin ağırlığından, vergi toplanmasında yapılan yolsuzluklardan,

---

[20] Ahmad, a.g.e, s. 76.
[21] Sancaktar, *a.g.m*, s. 46-47.
[22] ATAM, a.g.e, C. 2, s. 63-64.
[23] Serap Tabak, "*Serbest Cumhuriyet Partisi*" **Türkler**, C.16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 556.
[24] Tugay Uzun "*Atatürk Dönemi Muhalefet Hareketleri*" **Türkler**, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 1036.
[25] ATAM, a.g.e, C. 2, s. 65.

tekellerin kamu yararına değil özel kişiler yarına çalıştığı ve birçoğunun kapatılması gerektiğinden, yabancı sermayenin ülkeye girmesi için önlem alınması gerektiğinden ve hükümetin demir yolu politikasında yanlışlıklar olduğundan söz etmişlerdir.[26]

SCF Mecliste hükümete soru ve gensorular yöneltmiştir. Fethi Bey, İsmet Paşa Hükümeti'nin istifasını isteyerek, kendi başkanlığında yeni bir hükümet kurmayı teklif etmiştir.[27] SCF bu arada yapılan mahalli seçimlerde 502 belediye başkanlığından 22 tanesini kazanmıştır. Fethi Bey seçimleri SCF'nin kazandığını ve seçimlerde yolsuzluk yapıldığını iddia etmiştir.[28]

SCF 15 Kasım 1930'da İçişleri Bakanlığı'na gensoru vermiş ve görüşmeler çok sert geçmiştir. Muhalefet hükümeti yolsuzlukla, hükümet muhalefeti irticayı hortlatmakla suçlamış ve tartışma giderek konudan uzaklaşmıştır. Meclisteki gelişmelerin cereyan tarzı ve bazı CHF vekillerinin olayı "Atatürk'e muhalefet" olarak kamuoyuna sunması üzerine, Fethi Bey 17 Kasım 1930'da İçişleri Bakanlığı'na gönderdiği yazıda; ileride Atatürk ile karşı karşıya gelinebileceği, bu durumda siyasî teşekkülün varlığını parti başkanı sıfatı ile koruyup sürdürmeyi imkânsız bulduğunu ifade etmiş ve SCF'ni feshettiğini açıklamıştır.[29]

SCF'nın kapanmasının ardından çok partili hayata ara verilmiş, bu dönemde bazı partiler kurulmak istenmişse de, bunlar başarıya ulaşamamışlardır. 26 Eylül 1930 tarihinde Adana'da Abdülkadir Kemali Bey Ahali Cumhuriyet Fırkası'nı kurmuş, fakat parti, birkaç güney ili dışında örgütlenememiş ve hükümet kararı ile 21 Aralık 1930 tarihinde kapatılmıştır. Edirne'de Mimar Tahsin Kemal Bey, Türkiye Cumhuriyeti Amele ve Çiftçi Partisi adında bir parti kurmaya çalışmış, fakat komünist eğilimli olduğu gerekçesiyle faaliyetlerine izin verilmemiştir. Dr. Hasan Rıza Soysal, Demokrat Fırkası adında bir parti kurmaya çalışmışsa da başarılı olamamıştır. 1931 yılı Haziran ayında Arif Oruç, Laik Cumhuriyetçi İşçi ve Çiftçi Partisi'ni kurmak istemiş fakat hükümet, partiye kuruluş izni vermemiştir. Ege

---

[26] Uzun, *a.g.m*, s.1 037.
[27] ATAM, a.g.e, C. 2, s. 65.
[28] Uzun, *a.g.m*, s. 1037.
[29] ATAM, a.g.e, C. 2, s. 65.

bölgesinde kurulmak istenen Çiftçi Partisi ile Meşrutiyet Dönemi partisi olan Hürriyet ve İtilaf Fırkası'nı canlandırma çalışmaları sonuç vermemiştir.[30]

Türkiye, iki kez yaşadığı ve kısa ömürlü olan çok partili hayata geçiş denemelerinden başarılı denebilecek bir sonuç elde edememiştir. Çok partili siyasal hayat ancak II. Dünya Savaşı'nın bitmesinden sonra gerçekleşebilmiştir.

TCF ve SCF'nın kapatılmalarının sonra CHP 1931, 1935, 1939 ve 1943 yıllarında yapılan genel seçimlere tek parti olarak girmiştir.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da ortaya çıkan yeni oluşum, Türkiye'nin de iç politikasını belirlemesinde etkili olmuştur. 1944 yılında Mihver Devletler ile ilişkisini kesen Türkiye, 23 Şubat 1945 tarihinde Almanya'ya savaş ilân etmiş ve ertesi gün Birleşmiş Milletler Beyannamesi'ni imzalamıştır. Savaş sonrası Türkiye'nin siyasî ve ekonomik çıkarları doğrultusunda Batı ile yakın ilişkiler kurma yolu tercih edilmiştir. Türkiye'nin Batı'ya yaklaşması Almanya ve İtalya'daki tek parti sistemlerinin çökmesi, Birleşmiş Milletler'e girip Batıya yaklaşan politika takip etmesi, tek parti rejiminin temellerini sarsmıştır. Bunların dışında Batı dünyasında özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde esen hava, ülke içindeki politik sistemin daha demokratik hale getirilmedikçe Türkiye'nin Batıda istediği desteği ve manevî itibarı elde edemeyeceğini göstermiştir. İçerde ise savaş yıllarında alınmış olan ekonomik, siyasal ve toplumsal tedbir ve baskılar nedeniyle halk içinde hoşnutsuz bir tavır oluşmuş ve genel bir karışıklığa meydan vermemek için demokratikleşme yolunda adımların atılması kaçınılmaz hal almıştır.[31] Birleşmiş Milletler Anayasası ile dünyadaki otoriter rejimlere son verilmesi, dünya ile uyum hedefinde olan Türkiye için çok partili sisteme geçiş için zemin hazırlamıştır. İsmet İnönü 1945 yılında 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı Nutku'nda bu geçişin ilk sinyallerini vermiştir.[32]

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü 19 Mayıs 1945 tarihli Nutku'nda, şu sözlere yer vermiştir;

---

[30] Uzun *a.g.m,* s. 1037-1038.

[31] Kemal H. Karpat, **Türk Demokrasi Tarihi**, Timaş yayınları, İstanbul 2010, s. 228-229.

[32] Bekir Koçlar, "*Çok Partili Hayata Geçiş Döneminde Hükumet Muhalefet İlişkisi*", **Türkler**, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 1387.

> "….Memleketimizin siyasi idaresi; Cumhuriyetle kurulan halk idaresinin her istikamette ilerlemeleri ve şartlarıyla, gelişmeğe devam edecektir. Harp zamanlarının ihtiyatlı tedbirlere lüzum gösteren darlıkları kalktıkça, memleketin siyaset ve fikir hayatında demokrasi prensipleri daha geniş ölçüde hüküm sürecektir… Türk Milleti, İkinci Cihan Harbinde siyasi ve manevi bakımdan, temiz ve başarılı bir imtihan geçirmiştir. Büyük Millet Meclisinin kudretli elinde olan millet idaresi, demokrasi yolunda olan gelişmesinde devam edecektir…."[33]

Yeni siyasî partilerin kurulmasına izin verilmesinin ardından, Türkiye'de birbiri ardına siyasal partiler kurulmaya başlanmıştır. Kurulan partilerin büyük kısmı, ülke çapında örgütlenememiş ve kısa süre içinde kapanmış olmakla birlikte demokrasinin vazgeçilmezi olarak bilinmeleri bakımından birbirinden farklı görüş ve anlayışa sahip partilerin kurulması, demokratikleşme yolunda önemli bir adım olarak görülmektedir.

Türkiye genelinde 1945-1950 arasında kurulan siyasî partilerin sayısı 28'i bulmuştur. Beş yıl gibi kısa süre içinde kurulan siyasal partiler şunlardır: Milli Kalkınma Partisi (1945), Demokrat Parti (1946), Sosyal Adalet Partisi (1946), Liberal Demokrat Partisi (1946), Çiftçi ve Köylü Partisi (1946), Türk Sosyal Demokrat Partisi (1946), Türkiye Sosyalist Partisi (1946), Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (1946), Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisi (1946), Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi (1946), Yalnız Vatan İçin Partisi (1946), Ergenekon Köylü ve İşçi Partisi (1946), Arıtma Koruma Partisi (1946), İslâm Koruma Partisi (1946), Yurt Görev Partisi (1946), İdealist Parti (1947), Türk Muhafazakâr Partisi (1947), Türkiye Yükselme Partisi (1948), Millet Partisi (1948), Öz Demokratlar Partisi (1948), Serbest Demokrat Partisi (1948), Müstakil Türk Sosyalist Partisi (1948), Toprak Emlâk ve Serbest Teşebbüs Partisi (1949), Müstakiller Birliği (1950), Çalışma Partisi (1950), Liberal Köylü Partisi (1950), Demokrat İşçi Partisi (1950), Bağımsızlar Siyasi Derneği (1950).[34]

Politik havanın genel olarak yumuşamaya gittiği bir dönemde, Türkiye'nin zengin sanayicilerinde olan Nuri Demirağ, 6 Haziran 1945'te siyasî parti kurmak amacıyla başvuru yapmış ve 18 Haziran 1945 günü II. Dünya Savaşı'ndan sonra ilk muhalefet partisi olan Millî Kalkınma Partisi (MKP)'ni kurmuştur. Partinin ülkedeki mevcut

[33] Url-2 http://www.ismetinonu.org.tr/ismet-inonu-1944-1950.htm (03.05.1026).
[34] Url-3 https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/siyasi_partiler.html (06.05.2016).

problemler için ayrıntılı bir programı yoktur. Kurucusunun kişisel düşüncelerinin dışına çıkamamış ve siyasal alanda rolü çok küçük bir alanla sınırlı kalmıştır. Bununla birlikte hükümet tarafından muhalefet partisi olarak kurulmasına izin verilmesi, hükümetin muhalif partilerin kurulmasını kabul ettiğini göstermiştir.[35]

MKP milliyetçi, liberal bir politika takip etmiş ve devletçiliği eleştirmiştir. Hedef kitle olarak milliyetçi, gelenekçi, İslâmcı kesime hitap etmeyi hedeflemiştir. Parti zorunlu askerliğin kaldırılması, bağımsız tek dereceli seçim, cumhurbaşkanının halkın tek seferlik seçmesini savunmuştur. MKP dış politikada Şark Birliği ve İslâm Federasyonu'nu savunmuştur. Partinin en önemli problemi halkı etkileyecek, aydın, siyasî tecrübesi olan kişilerden yoksun olmasıdır. Parti kendi içinde çatışmalara sahne olmuş ve siyasal alanda pasif muhalefet partisi olmaktan öteye gidememiştir.[36]

MKP 13 Kasım 1957'de Nuri Demirağ'ın ölümünden sonra faaliyetlerine devam edememiş ve genel kurul toplantısını gerçekleştirememiştir. Bu nedenle parti 22 Mayıs 1958'de münfesih sayılmış ve kapanmıştır.[37]

Siyasî hayatın çok partili rejime dönmesinde asıl olay gene CHP içinden çıkan bir çatışma ile olmuştur. 1945 yılı bütçe görüşmeleri sırasında CHP içinde yeni bir muhalefet hareketi ortaya çıkmıştır. Celâl Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan, Emin Sazak, Feridun Fikri Düşünsel ve Hikmet Bayur, hükümetin ekonomi politikasına ve Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'na sert şekilde muhalefet etmişlerdir. Tartışmanın ilerleyen günlerinde Celâl Bayar, Refik Koraltan, Adnan Menderes ve Fuat Köprülü CHP grubuna bir önerge sunmuşlardır. "Dörtlü Takrir" olarak bilinen bu önerge ile anayasanın halkçı ruhunu boğan, meclisin demokratik şekilde çalışmasını engelleyen ve siyasal alanda demokrasinin gelişmesini engelleyen kanunların ve CHP tüzüğünde yer alan bazı maddelerin değiştirilmesi teklif edilmiştir.[38]

---

[35] Karpat, a.g.e, s. 236-237.
[36] Celal Çakmak, "*Demokrat Parti ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Çatışmasının Kırşehir'e Yansıması*" **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2010, s. 36-37.
[37] Ercan Haytaoğlu, "*1945'te Çok Partili Siyasi Hayata Geçişte Bir İlk: Milli Kalkınma Partisi*" **Türkler**, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 1463.
[38] Sancaktar, .a.*g.m*, s. 53.

Kamuoyunda takrir sahibi vekiller destek görürken, basın yoluyla da muhalefet devam etmiştir. Fuat Köprülü ve Adnan Menderes'in CHP'ye karşı muhalefete açıktan ve arttırarak devam etmeleri üzerine, parti tüzüğüne aykırı hareket ettikleri gerekçesiyle 21 Eylül 1945'te CHP'den ihraç edilmişlerdir. Yine Refik Koraltan partideki ihraçları eleştirip muhalefete olan desteğini açıklayınca, 27 Kasım günü CHP'den ihraç edilmiştir. Takriri veren vekillerden olan Celâl Bayar ihraç edilen vekiller ile birlikte olduğunu söyleyip 26 Eylül'de vekillikten, 3 Aralık günü de CHP'den istifa etmiştir. Böylece takrir sahibi vekillerin 3,5 ay içinde CHP ile olan ilişkileri kesilmiştir.[39]

MKP'nin kurulmasına izin verilmesi çok partili demokratik sisteme geçilmesinin ilk işareti sayılmıştır. Celâl Bayar, Aralık ayında yaptığı konuşmada, yeni bir siyasi parti kurma faaliyetleri olduğunu belirtmiştir. Siyasî görüşmelerin sonunda, yeni kurulacak olan partinin belirli bir tabana hitap etmeyip "merkez partisi" olacağı kararına varılmıştır.[40]

Celâl Bayar 4 Aralık 1945 tarihinde Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ile görüşmüş ve yeni parti kurmak için gerekli izni almış ve anlaşmaya varmıştır.[41] 7 Ocak 1946'da Refik Koraltan, 47 maddeden oluşan tüzük ve 85 maddelik parti programını hükümete sunmuş, program aynı gün onaylanarak Türkiye'nin yeni siyasi partisi Demokrat Parti (DP) resmen kurulmuştur.[42]

Tüzük gereği partinin Büyük Kongresi toplanıncaya kadar, Genel İdare Kurulu'nu kurucular teşkil etmiştir. Tüzüğe göre merkez örgütü Genel Başkan, Genel İdare Kurulu ve Merkez Haysiyet Divanı'ndan oluşuyordu. Bu üç organ doğrudan büyük kongre tarafından seçiliyordu. İki yılda bir toplanan büyük kongrede en yetkili organ, Genel İdare Kurulu olarak görülmüştür. Ayrıca kurulun milletvekili adaylarını tespit etme yetkisi de vardır. DP tüzüğüne göre; taşra örgütü il, ilçe, bucak ve ocak birimlerinden oluşmaktadır. Taşra örgütlerinin hepsinde yıllık kongre yapılması ve 3

[39] Çakmak, *a.g.t*, s. 35.
[40] Yaşar Özüçetin, *"Demokrasiye Geçiş, Demokrat Partinin Kuruluşu, 1946 Seçimleri*" **Türkler,** C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 1413.
[41] Özüçetin, *a.g.*m, s. 1414.
[42] Filiz Çolak, *"Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş ve Demokrat Parti (1945-1960)"* **Türkler**, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 1431

ila 7 kişi arasında yönetim kurulunun bulunması kararlaştırılmıştır. Her yönetim kurulu içinde bir başkan, bir yazman ve bir muhtesip bulunuyordu.[43]

DP'nin 85 maddelik programı iki ana bölümden oluşmuştur. Bu bölümler, Genel Hükümler ve Hükümet İşleri olarak ayrılmıştır. İlk bölümde partinin genel ilkelerinden bahsedilmiş ve temel olarak liberalizm alınmıştır. İkinci bölümde ise hükümet işleri kısmı incelenmiştir. Millî kalkınmada tarım sektörüne dayanılması (Madde-29), ikinci kaza kademesi kurulması (Madde-27), üniversitelerin özerk yapıya kavuşması (Madde-36), özel teşebbüs ve sermayenin esas alınıldığının belirlenmesi (Madde-42), devlet elindeki kurumların özelleştirilmesi (Madde-47), zaruret dışında piyasaya devlet müdahalesinin olmaması (Madde-51) gibi kararlar alınmıştır.[44] Görüldüğü üzere DP, liberalizmi partinin temel prensibi olarak almış ve parti programında açık olarak yazılmıştır.

21 Temmuz 1946 tarihinde yapılan genel seçimlere katılan DP seçimin sonucunda mecliste 465 sandalyeden 66'sını elde etmiştir. Ancak seçim sonuçlarının açıklanmasıyla birlikte CHP'yi seçimlerde hile ve baskı yapmakla suçlamaya başlamıştır.[45] Meclisin açılmasıyla birlikte DP seçimlerle ilgili itirazlarına devam etmiştir ve Mecliste itirazları incelemek üzere bir komisyon kurulmuş, ancak kurulan komisyon hiçbir itirazı yerinde bulmayarak kabul etmemiştir. Mecliste bazı vekillerin tutanaklarının onaylanmaması üzerine, meclisteki dağılım; CHP: 403 vekil, DP: 54 vekil, bağımsızlar: 8 vekil şeklinde olmuştur.[46]

DP Mecliste 54 milletvekili ile temsil hakkı elde ettikten sonra 1950 yılına kadar muhalefet partisi olarak çalışmalarını sürdürmüştür. 1950 seçimlerinden sonra iktidarı ele geçiren DP, 27 Mayıs askerî müdahalesi ile kapatılıncaya kadar ülkede iktidar partisi olarak hizmet vermiştir.

[43] Çolak, *a.g.m*, s. 1431.
[44] Çolak, *a.g.m*, s. 1431
[45] Akşin, a.g.e, s. 143.
[46] Akşin, a.g.e, s. 144.

DP 1950 seçimlerinde % 55.2 oy alarak Mecliste bulunan 487 sandalyeden 416'sını, 1954 seçimlerinde % 58.4 oy alarak 541 sandalyeden 503'ünü, 1957 seçimlerinde % 48.6 oy alarak 610 sandalyeden 424'ünü elde etmiştir.[47]

DP kısa süre içinde halk tarafından yoğun alâka görmüş ve başarısını sürekli olarak arttırmıştır. Karpat'a göre, İktidarda kaldığı süre boyunca büyük başarılara imza atmış olan bir parti olarak, Türkiye'de bireysel ve toplumsal alanda yeni bir devir açmıştır. Tarımın makineleşmesi, yol inşaatı, yatırım politikaları, toplumun tüm sınıflarını etkilemiştir. DP'nin doğuşu, faaliyetleri ve ruhu bakımından toplum ihtiyaçlarına karşılık verebilen bir parti olma özelliği taşımıştır. İktisat politikaları ve kamuoyuna duyduğu saygı ile DP, 20. yüzyıl tekniği ve fikirlerini hiçbir direniş ve muhalefete yer vermeden geniş halk kitlelerine götürmeyi başarmıştır.[48]

DP, iktidarda olduğu süre içinde giderek güçlenmesiyle muhalefet üzerinde baskısını da arttırmaya başlamıştır. Basın yayın organları aracılığıyla şiddetlenen muhalif hareketler sonucu hükümet, Nisan 1960'da askerî darbe plânlamakla suçladığı muhalefetin faaliyetlerini soruşturmak için komisyon kurulmasına karar vermiştir.[49] Ülkenin çeşitli yerlerinde başlayan ve iktidarı protesto eden olayların artmasından endişe edilerek, 19 Nisan 1960 tarihinde 2247 sayılı yasa 10484 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiş ve Tahkikat Komisyonu göreve başlamıştır. Yasa 27 Nisan günü Mecliste açık oylama ile kabul edilmiş; sert tartışmaların yaşandığı oturumda İsmet İnönü, hükümeti sert bir dille eleştirmiş ve 12 oturum meclisten çıkarılma cezası almıştır. Yasanın oylanması sırasında muhalif vekiller, Meclis salonunu terk etmiş ve oylamalara katılmamışlardır.[50]

Tahkikat Komisyonu'nun görev ve yetkileri şu şekilde belirlenmiştir:

a) Türkiye Büyük Millet Meclisi tahkikat encümenleri ve naib olarak vazifelendirecekleri tali encümenler; Ceza Muhakemeleri Usûl Kanunu, Askerî Mahkeme Usûl Kanunu, Basın Kanunu ile diğer kanunlarda Cumhuriyet Müdde-i

[47] **Milletvekilliği Genel Seçimleri 1923-2011**, TÜİK**,** Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara 2012, s. 25.
[48] Karpat, a.g.e, s.506.
[49] Serkan Gaytancıoğlu, "*Demokrat Parti ve Vatan Cephesi*" **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2011, s. 111.
[50] Gaytancıoğlu, *a.g.t*, s. 114.

Umumisi'ne, sulh hâkimine ve askerî, adlî amirlere tanınmış olan bilcümle hak ve salâhiyetleri haizdir" (madde 1).

b) Tahkikat Encümenlerinin; her türlü yayın yasağı koyabilme, bunlara uymayanların dağıtımını yasaklama, toplatma, yayınlar ve matbaalarını kapatma, soruşturma için gerekli görülen her türlü eşya, evrak ve belgelere el koyabilme; siyasî nitelikli toplantı, gösteri, hareket ve benzeri faaliyetleri hakkında önlem ve karar alma haklarına sahip olacaktır. Komisyon bu görevlerini yaparken, gerekli göreceği bütün önlemleri almaya, kararları vermeye ve Hükümetin bütün araçlarından yararlanmaya yetkilidir (madde 2).

c) Bu komisyonun aldığı kararlara ve önlemlere her ne surette olursa olsun, muhalefet edenlerin, bir seneden üç seneye kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılması kabul edilmişti. Komisyonun aldığı önlem ve kararları uygulamakta ihmali görülen görevlilerin altı aydan iki yıla kadar; suiistimali görülenlerin bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaları, tahkikatın gizli yapılması ve bu gizliliğe uymayanların veya açıklayanların altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaları kabul edilmiştir. Yalan yere yemin edenlerin cezalarının iki kat arttırılmasını, süreye bağlı olmaksızın amme davası açabilme gibi geniş hak ve yetkilere sahip olan Tahkikat Komisyonları'nın kararları kesin ve itiraz yolunun da kapalı olmasına karar verilmiştir.[51]

Tahkikat Komisyonları'nın elde ettiği haklar incelendiğinde görüleceği üzere anayasa ve demokratik haklara aykırı ve açık bir baskı-tehdit kurumu olduğunu göstermektedir.

Tahkikat Komisyonu görüşmeleri sürdüğü sırada başkent Ankara'da ve daha sonra ülkenin farklı şehirlerinde öğrenci olayları başlamıştır. Başbakan Adnan Menderes 26 Mayıs 1960 tarihinde yaptığı açıklama da komitenin görevini tamamladığını ve Eylül ayında erken genel seçimlere gidileceğini açıklamıştır. Başbakan'ın açıklamasından sadece üç gün sonra DP yönetiminden soyutlanmış subaylar Orgeneral Cemal Gürsel başkanlığında, Millî Birlik Komitesi (MBK) 27 Mayıs 1960

[51] Gaytancıoğlu, *a.g.t*, s. 114-115.

tarihinde darbe yaparak hükümeti devirmiştir.[52] 27 Mayıs 1960 askerî müdahalesiyle, on yıllık DP hükümeti sona ermiş ve ülke yönetimi bir süre için askerî yönetime kalmıştır.

Türkiye'nin politik hayatına önemli katkısı olan partilerden olan Millet Partisi (MP), Meclis içinde ve DP'den ayrılan bir muhalif hareket olarak dikkat çekmektedir. DP ülke çapında güç ve iktidar kazanırken, parti içinde de bir takım muhalif hareketlere ve ayrılıklara engel olamamıştır. Kurulduktan çok kısa süre içerisinde oluşan muhalif grup parti içinde ilk bölünmeleri de beraberinde getirmiştir. Partinin CHP'ye karşı izlediği tavra tepkili olan muhalifler, parti içinde çatışma ortamı yarattığı gerekçesiyle ihraç edilmeye başlanmıştır. 1947 yılında partinin en aktif isimlerinden olan Osman Bölükbaşı, partiden ayrılmış; ardından 20 Temmuz 1948 tarihinde Fevzi Çakmak ve 7 arkadaşı Millet Partisi (MP)'ni kurmuştur. Partinin kuruluşunda ve teşkilatlanmasında DP'den ihraç edilenlerin önemli rol oynadığı görülmektedir. MP kurucuları arasında; Yusuf Hikmet Bayur, Kenan Öner, Osman Bölükbaşı, Mustafa Kentli, Enis Akeygen, Osman Nuri Koni ve Sadık Aldoğan gibi isimler yer almıştır.[53] Parti 1950 seçimlerinde % 4.6 oranında oy almış ve Mecliste bir milletvekili ile temsil edilme hakkı elde etmiştir. MP 27-28 Haziran 1953 tarihinde Ankara'da yapılan büyük kongresinde Atatürk reformlarına karşı olan ile saygı duyulmasını isteyen partililer arasında tartışma çıkmıştır. Daha sonra parti iki kutba ayrılmış, yaşanan kavga mahkemeye taşınmış ve MP, Akara 5. Sulh Ceza Mahkemesi tarafından 8 Temmuz 1953'de geçici olarak kapatılmıştır. 27 Ocak 1954 tarihinde 1. Sulh Ceza Mahkemesi tarafından dini esaslara dayalı cemiyet olduğu gerekçesi ile süresiz olarak kapatılmıştır.[54]

MP'nin mahkeme kararıyla kapatılmasının ardından bazı yöneticiler tasfiye edilmiş ve bir program değişikliği yapılarak Osman Bölükbaşı liderliğinde Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP) adıyla yeniden teşkilatlanmıştır. Parti kurucuları arasında Ahmet Tahtakılıç, Suphi Batur, Fuat Arna'da yer almıştır. Genel başkanlığa önce Ahmet Tahtakılıç daha sonra Osman Bölükbaşı'nın getirildiği CMP, 1954 seçimlerine katılmış ve 5 milletvekili ile Meclise girmiştir. 12 Haziran 1957'de

[52] Gaytancıoğlu, *a.g.t,* s. 115-116.
[53] Muhammet Çiçek, "*Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ve Türk Siyasi Hayatındaki Yeri*", **İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2014, s. 15.
[54] Çiçek, *a.g.t,* s.1 8.

meclis çalışmaları sırasında İçişleri Bakanı Namık Gedik ve Osman Bölükbaşı arasında çıkan tartışma Meclis koridoruna taşmış ve kavgaya dönüşmüştür. Yaşanan tartışma sonucu olaylar Osman Bölükbaşı'nın tutuklanmasına kadar gitmiştir. Bölükbaşı, 1957 seçimlerini hapishaneden takip etmiş ve milletvekili seçilerek hapishanede yemin ederek dokunulmazlık kazanmıştır ve Meclis faaliyetlerine devam etmiştir.[55]

Türkiye Köylü Partisi, küçük bir aydın gurup tarafından 19 Mayıs 1952 tarihinde kurulmuştur. Kurucuları arasında Ethem Menemencioğlu, Cezmi Türk, Tahsin Demiray, Remzi Oğuz Arık gibi isimler vardır. Parti sınıf örgütlenmesini benimsememiştir. Parti bazı aydınların köylünün hayat seviyesini yükseltmek ve halkın köy sorunlarına ilgisini uyandırmak arzusunu taşımaktaydı. Parti programına tarımın geliştirilmesi sorununu temele almakla birlikte genellikle siyasî sorunlar üzerinde duruyordu. 1954 genel Seçimlerinde % 0.56 oranında oy alıp milletvekili çıkaramayan parti, 1955 mahalli seçimlerde 11 807 üyelikten 262'sini elde etmiş ancak; bu başarı, partinin kendi başarısı olmayıp diğer büyük muhalefet partilerinin seçimi boykot etmesi ile olmuştur. 30 il ve 120 kazada örgütlenen parti, 1957 seçimlerine girmemiş ve seçimlerden sonra CMP ile birleşmiştir.[56]

Türkiye Köylü Partisi 1958 Ekiminde bildiri yayınlayarak, Hürriyet Partisi (HP) ve CMP ye birleşerek, DP ile CHP dışında 3. büyük partinin ortaya çıkması gerektiğini beyan etmiştir. HP bu çağrıya olumlu yanıt vermemiştir. Bunun üzerine CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı ve Türkiye Köylü Partisi Genel Başkanı Tahsin Demiray, 15 Ekim 1958'de bir araya gelerek iki partinin birleşmesi protokolünü imzalamıştır.[57] CMP Büyük Kongresi 19 Kasım 1958 tarihinde partilerin birleşmesi ve genel başkan seçimi üzerinde tartışmak üzere toplanmıştır. 1375 delegenin katılımıyla toplanan kongrede, birleşme kararı alınmış ve genel başkanlık görevine Osman Bölükbaşı getirilmiştir. Parti programı ve İdare Kurulu yeniden belirlenerek, ismi Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) olarak kabul edilmiştir.[58]

---

55 Çiçek, *a.g.t,* s. 23-27.
56 Karpat, a.g.e, s. 514-515.
57 Zeki Özdemir, "*1965-1969 Yılları Arasında Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi*" **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Basılmamış Master Tezi, 2007, s. 68.
58 Özdemir, *a.g.t,* s. 70.

CKMP'nin amacı, insan hak ve hürriyetlerini, kişilerin ve toplumun refahı, huzuru ve sosyal güvenliği gerçekleştirecek ve teminata bağlayacak devlet düzeni ve yönetimini tüm kurumlarıyla hızlıca oluşturmak ve çağdaşlığın, insanlığın ortak medeniyetine yapıcı olarak katılmaktır. Bu amaçlara ulaşmak için parti devletin tüm güç ve imkânlarını ileri bir hayat tarzı kurmak ve yaşatmak için seferber edilmesi ve milletin çağdaş bilim ve tekniğe göre teçhiz edilmesini gerekli görmektedir.[59]

CKMP kuruluşunun ardından Mecliste yalnızca dört vekille temsil edilmiştir. CKMP'yi Mecliste temsil den vekiller aralarında Genel Başkan Osman Bölükbaşı'nın da olduğu Kırşehir milletvekilleri olmuştur.[60]

27 Mayıs 1960 tarihinde yaşanan askerî müdahalesinin ardından DP yönetici ve kadroları tutuklanıp, Ankara Kara Harp Okulu binasına kapatılmıştır. Daha sonra Yassı Ada'da yargılamalar başlamıştır. Askeri müdahale sonrası siyasî faaliyetler ülke genelinde yasaklanmıştır. Ülke yönetiminde bulunan MBK üyeleri, yeni anayasayı oluşturmak üzere geçici bir meclis oluşturmuşlardır.[61] 7 Aralık 1960'da MBK'nde kabul edilen yasaya göre, meclis iki bölümden oluşmaktadır: MBK ve Temsilciler Meclisi. Temsilciler Meclis, altmış yedi ildeki DP dışındaki siyasî partilerin ve çeşitli meslek gruplarından temsilcilerinden oluşmuştur.[62]

Çalışmalarına 6 Ocak 1961 günü başlayan Kurucu Meclis, 27 Mayıs 1961 tarihinde yeni Anayasa metnini hazırlayarak, 9 Temmuz 1961'de halk oylamasına sunmuş ve % 60.4 oy oranı ile kabul edilmiştir.[63] Diğer taraftan siyasal partilerin yeniden kurulmasına izin verilmesiyle birlikte, partiler yeniden yapılanmaya başlamış ve 11 Şubat 1961'de DP'nin devamı olarak görülen Adalet Partisi (AP) ve 13 Şubat 1961'de Türkiye işçi Partisi (TİP) kurulmuştur.[64] Ekrem Alican tarafından 15 Şubat 1961'de Yeni Türkiye Partisi (YTP) kurulmuştur.[65]

---

59 Çiçek, *a.g.t,* s. i.
60 Çiçek, *a.g.t,* s. 86.
61 Çiçek, *a.g.t,* s. 89.
62 Akşin, a.g.e, s. 202.
63 Akşin, a.g.e, s. 204.
64 Akşin, a.g.e, s. 206.
65 Çiçek, *a.g.t,* s. 89-89.

15 Ekim 1961 tarihinde yapılan genel seçimlerde yeni meclis seçilmiş ve faaliyetlerine başlamıştır. Bu seçimlerde CHP % 36.7 oy oranı ile 173, AP % 34.8 oy ile 158, CKMP % 14.0 oy ile 54, YTP % 13.7 oy oranı ile 65 milletvekili ile mecliste temsil hakkı elde etmiştir.[66]

Seçimlerden güçlenerek çıkan CKMP içinde, kısa süre içinde çatışmalar çıkmış ve Genel Başkan Osman Bölükbaşı ve bazı arkadaşları, 25 Mayıs 1962'de partiden istifa ederek MP'yi yeniden kurmuşlardır.[67]

Genel başkan Osman Bölükbaşı'nın partiden istifası üzerine, CKMP'de yeni Genel Başkan arayışları başlamıştır. Bu dönemde partililer sürgünden dönen ve siyasete girmeye hazırlanan Alparslan Türkeş ismi üzerinde yoğunlaşmıştır. Parti yöneticilerinden Mehmet Altınsoy, Ahmet Oğuz ve İrfan Baran, Türkeş'i partiye davet etmişlerdir. Türkeş'in partiye davet edilmesindeki amaç, partinin başına getirerek güçlenmektir. 1964 yılında yapılacak kongreye kadar Genel Başkanlık görevinde Hasan Dinçer bulunmuştur.[68] Alparslan Türkeş, 22-23 Şubat 1964'de yapılan kongrede 60 arkadaşının partiye katılmasını ve Ahmet Oğuz'un Genel Başkan olmasını sağlamıştır.[69]

1965 yılına gelindiğinde CKMP, tekrar parti içi çatışmaya girmiş ve Genel Başkan 17 Haziran 1965'te görevinden istifa etmiştir. Genel Başkan'ın istifasından sonra partide kongre hazırlıkları başlamış, özellikle Türkeş ve taraftarları tarafından dile getirilen program değişikliği ile ilgili çalışmalar yürütülmüştür. Kongre çalışmalarının yürütüldüğü komisyonlarda Türkeş taraftarlarının ağırlığı dikkat çekmiş ve hazırlanan programda Türkeş'in 9 Işık ilkesi yer almış ve iktisat politikası olarak karma ekonomi modeli benimsenmiştir.[70] Uşak Milletvekili Ahmet Tahtakılıç ve bazı partililer, hazırlanan yeni programı onaylamadığını bildirmiş ve Tahtakılıç, Genel Başkan adayı olduğunu açıklamıştır.[71]

---

66 TUİK, a.g.e, s. 25.
67 Çiçek, *a.g.t*, s. 92-93.
68 Çiçek, *a.g.t*, s. 95-96.
69 Çiçek, *a.g.t*, s. 96.
70 Çiçek, *a.g.t*, s. 100-101.
71 Özdemir, *a.g.t*, s. 93-94.

CKMP Olağanüstü Büyük Kongresi, 30 Temmuz 1965'te gerçekleşmiş ve Genel Başkanlık için Ahmet Tahtakılıç, Alparslan Türkeş ve Hasan Dinçer yarışmıştır. Hasan Dinçer Kongre sırasında Ahmet Tahtakılıç lehine adaylıktan çekilmiş ve kendisini destekleyen il başkanlarıyla yapmış olduğu toplantıda, delegelerin Tahtakılıç'a oy vermelerini istemiştir. Yapılan oylama sonucunda Türkeş 689 oy alarak Genel Başkanlığa getirilmiştir. [72] Alparslan Türkeş ve taraftarları daha önce hazırladığı programı, parti programı olarak kabul etmişler ve CKMP yeni bir görüşle siyasete devam etmiştir. Kongreden kısa süre sonra genel seçimler yapılmış ve bu seçimler sonucu CKMP çok ciddi bir düşüş yaşayarak ülke genelinde sadece % 2.2 oy alabilmiş ve 11 milletvekili ile meclisteki en küçük parti konumuna gelmiştir.[73]

Alparslan Türkeş ve taraftarları CKMP'ye girdikten sonra partinin isim ve ambleminde değişiklik yapılması konusunda ısrarcı olmuşlardır. Bu ısrarın nedenleri arasında, partiye heyecan ve dinamizm kazandırma isteği vardır. Türkeş'in Genel Başkan seçilmesinden sonra program yenilenmiş; parti, gençlerin ilgisini çekerek partiye olan ilgi artmıştır. Partinin genişlemeye başladığı ortamda isim ve amblemde değişiklik yapılması tekrar gündeme gelmiş ve kolaylıkla telaffuz edilebilecek isim ve amblem arama sürecine girilmiştir.[74]

Türkeş yaptığı bir konuşmada, yapılacak Büyük Kongre'de partinin isim ve ambleminin değişeceğini Genel İdare Kurulu'nun bu konuda çalışma yürüttüğünü belirtmiştir. Bu dönem de partiye yeni isim arayışları yoğunlaşmış ve "*9 Işık Partisi*", "*Milli Hareket Partisi*", "*Milliyetçi Köylü Partisi*", "*Milli Uyanış Partisi*", "*Çalışanlar Partisi*", "*Emek Partisi*", "*Köylü İşçi Partisi*" gibi isimler gündeme gelmiştir.[75]

1969 yılında Adana'da yapılan CKMP Genel Kongresi Alparslan Türkeş, Yönetim Kurulu üyeleri ve partililerin yaptığı yürüyüşle başlamıştır. Kongrenin açılış konuşmasını Türkeş yapmış, partide yeni bir imaj ve ideoloji değişikliğine gidildiğini belirtmiştir.[76] Partinin isim ve amblemi üzerine tartışmalar şiddetli bir şekilde devam

---

[72] Özdemir, *a.g.t,* s. 86-89.
[73] TÜİK, a.g.e, s. 25.
[74] Özdemir, *a.g.t,* s. 97.
[75] Özdemir, *a.g.t,* s. 97.
[76] Çiçek, *a.g.t,* s. 116-117.

ederken Alparslan Türkeş, Dündar Taşer, Muzaffer Özdağ ve Kamil Turan'ın ortak imzalarıyla teklif edilen "*Milliyetçi Hareket Partisi*" ismi kabul edilmiştir.[77]

Kongrede asıl büyük tartışma, amblem değişikliği konusunda yaşanmıştır. Türkçü olarak bilinen partililer, amblemin "*bozkurt*" olarak değiştirilmesini isterken, teşkilât ve delegelerin çoğunluğu "*üç hilal*"in amblem olarak kullanılmasını istemiştir. Tartışmalar arasında yapılan Genel Başkanlık seçiminde Alparslan Türkeş delegelerin çoğunluğunun oyları ile tekrar Genel Başkan olarak seçilmiştir. Amblemin ise yeni oluşturulacak Genel İdare Kurulu tarafından belirlenmesi kabul edilmiştir. Genel İdare Kurulu kongreden aldığı yetkiyi kullanarak parti amblemini "*üç hilal*" olarak kabul etmiş "*Bozkurt*"un ise Gençlik Kolları amblemi olarak kullanılmasını kabul etmiştir.[78]

1969 Adana Kongresi ile CKMP ismi tarihe karışmış ve partinin ismi Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), amblemi üç hilâl olmuştur. Siyasî hayatına MHP ismi ile devam eden parti milliyetçi görüşün Türk siyasî hayatındaki temsilcisi konumuna gelmiştir.

1961 seçimleri ile beraber CKMP'ye katılan İsmail hakkı Yılanlıoğlu, bu partide 1961-1969 yılları arasında Kastamonu milletvekilliği yapmıştır. CKMP'den MHP'ye geçiş sürecinde de partinin önde gelen isimlerinden olan Yılanlıoğlu, daha sonraki dönemlerde de partinin üst düzey birimlerinde görevler yürütmüştür.

---

[77] Çiçek, *a.g.t*, s. 118.
[78] Çiçek, *a.g.t*, s. 119.

I. BÖLÜM

1. İSMAİL HAKKI YILANLIOĞLU'NUN HAYATI

Yılanlıoğlu ailesi, Kastamonu'da 800 yıldan fazla geçmişi bulunan köklü ailelerden birisidir. Bu ailenin Kastamonu'daki tarihi, Abdülfettah-ı Veli'nin Kastamonu'ya gelmesiyle başlar. 1272 yılında vefat ettiği bilinen Abdülfettah-ı Veli, Abdülkadir Geylanî'nin yedinci oğludur ve Kastamonu'da Kadiriye Tarikatı'nı tesis etmiştir. Yılanlıoğlu ailesi birçok ilim adamı, bilginler ve tanınmış şahıslar çıkarmış meşhur ailelerdendir. Aileden Müftü Şeyh Mehmet Emin, Şeyh Hacı Hafız Ahmet Sait Efendi Mekke Kadılığı yapmıştır. Yine aileden Şevket Efendi, Nasrullah Medresesi müderrisliği görevi yapmıştır.[79]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, bu ailenin temsilcilerindendir. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun şeceresine bakıldığında, Abdülkadir Geylani'den itibaren sırasıyla Abdülfettah-ı Veli, Şeyh İbrahim, Tefsiri Şeyh Hacı Mustafa, Şeyh Mehmet, Şeyh Abdülaziz, Kastamonu Müftülüğü de yapmış olan Şeyh Mehmet Emin, Şeyh Hacı Hafız Ahmet, Şeyh Sait, Şeyh Ahmet, Şeyh Hasip, Şeyh İsmail Hakkı ve Ahmet Necip'tir. Bu aileden Ahmet Necip, Yılanlı Dergâhı'nın son postnişini ve İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun babasıdır.[80]

Yılanlıoğlu ailesi hakkındaki bir rivayet ise şöyledir: Pervaneoğulları Devleti'nin hükümdarlarından Muinüddin Süleyman, Kastamonu'da Mâristan-Darüşşifa denilen hastaneyi inşa ettirmiş ve Yılanlıoğlu ailesi de Muinüddin Süleyman'ın oğlu Alâüddin Ali'nin nesli olarak devam etmiştir. Ozanoğlu'na göre bu rivayet söylenmekle birlikte ailenin Abdülfettah-ı Veli'ye dayandığı şecere ile sabittir.[81]

---

[79] İhsan Ozanoğlu, **Kastamonu'nun Yetiştirdiği Meşhur Adamlar: Yılanlıoğlu İsmail Hakkı**, İlhan Matbaası, Kastamonu 1961, s. 4.
[80] Ozanoğlu, a.g.e, s. 4.
[81] Ozanoğlu, a.g.e, s. 4.

Aile Yılanlıoğlu adını dergâhtan almıştır. Dergâhın ise Yılanlı Dergâhı olarak anılması iki rivayete dayanır. Bu rivayetlerden biri, Kastamonu'ya gelen Abdülfettahı Veli'nin kendisine yer olarak sunulan yerin, çay kenarında yılanlık ve terkedilmiş bir yer olmasından dolayıdır. Başka bir rivayete göre ise Geylanlı kelimesinin yanlış kullanımından bu isim doğmuştur.[82]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, baba tarafından olduğu gibi anne tarafından da Kastamonu'nun köklü ailelerinden birine mensuptur. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun annesi, İsfendiyaroğullarından Osman Efendinin kızıdır. İsfendiyaroğulları ailesi, Osmanlı Devleti ile akrabalık kurmuş bir ailedir. Osmanlı Sultanı II. Murad'ın eşi İsfendiyar Beyin kızı ve Fatih Sultan Mehmet'in annesidir. Bu bilgilerle birlikte Yılanlıoğlu'nun anne tarafı itibariyle Candaroğulları neslinden geldiği ve II. Murad'tan itibaren ise Osmanlı Devleti ile yakınlığı bulunduğu ifade edilmektedir.[83]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, 7 Kasım 1918 yılında Kastamonu'da doğmuştur.[84] İlkokulu Kastamonu Gazipaşa İlkokulu'nda tamamlamış, ortaokulu Kastamonu'da bitirmiştir. Lise öğrenimine Kastamonu'da başlayan Yılanlıoğlu, lise birinci sınıfı bitirdikten sonra, ikinci sınıfı Yozgat ve son sınıfı Eskişehir'de tamamlamıştır. 1938 yılında Ankara Veteriner Fakültesi askerî kısmına başlayan Yılanlıoğlu, 1942 yılında aynı fakülteden mezun olmuştur. İstanbul Askerî Veteriner Fakültesi'nde bir yıla yakın staj yapan Yılanlıoğlu, staj döneminden sonra askerlik mesleğine başlamıştır.[85] 1942 yılında lisede sınıf arkadaşı olan ve edebiyat öğretmenliği yapan Fahriye Baltacı ile evlenmiştir. Bu evlilikten dört çocuğu dünyaya gelmiştir.[86]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, askerlik mesleğine girdikten sonra; 1943 yılında 26. Tümen 83. Piyade Alayı'na atanmış ve aynı yıl Tümenin 85. Piyade Alayı'nda görev almıştır. 1944'de 6. Tümen 68. Piyade Alayı'na, 1947'de 3. Tümen 3. Topçu Alayı'na atanmıştır. 1949 yılında 3. Tümenin 7. Piyade Alayı'na daha sonra 29. Tümen Topçu Alayı 3. Taburuna, aynı yıl 28. Tümen 241. Alayı'na, yine aynı yıl Ankara Konserve Fabrikası'na, 1951'de Polatlı Topçu Alayı Veterinerliği'ne,

---

[82] Mehmet Behçet**, Kastamonu Eski Eserleri (Kastamonu Âsâr-ı Kadimesi)**, Kastamonu Valiliği İl Özel İdaresi Yayını, Kastamonu 1998, s. 50.
[83] Ozanoğlu, a.g.e, s. 5.
[84] M. Turan Yarar, **Veteriner Şairler Antolojisi**, Gürsoy Basımevi, Ankara 1960, s. 61.
[85] Ozanoğlu, a.g.e, s. 5.
[86] Yarar, a.g.e, s. 61.

1956'da terfi etmiş olarak Polatlı Topçu Alayı Veterinerliği'ne tayin edilmiştir.[87] 1959 yılında Elazığ'a 10. Tümen Muayene Komisyonu Başkanlığına atanmıştır. 1960 yılında Konya Astsubay Okulu fizik ve kimya öğretmenliği görevinde bulunmuş ve aynı yıl emekli olmuştur.[88]

Milliyetçi kişiliği ile bilinen ve yazı ve şiirleri ile bunu yansıtan Yılanlıoğlu, milliyetçi çevreler ile daima ilişki içerisinde olmuştur. 1944 yılında Hüseyin Nihal Atsız ve Sabahattin Ali arasında başlayan ve "*Türkçülük Davası*" olarak bilinen davada, İçişleri Bakanlığı'nın dava dosyasına eklediği "*Türkçü-Milliyetçi Kişiler Listesi*" adlı raporda, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun da adı yer almıştır.[89]

Emekli olup Türk Silâhlı Kuvvetleri'nden ayrıldıktan sonra siyasete atılan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu Ekim 1961 tarihinde yapılan genel seçimler de Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nden (CKMP) Kastamonu milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne girmiştir. 8 yıl boyunca milletvekilliği görevini partisine ve ideallerine bağlı olarak sürdüren Yılanlıoğlu, millî ve manevî değerlere verdiği önemi meclis kürsüsünden yansıtmış, çalışmalarıyla bu hususta ön plâna çıkmıştır.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu 15 Ekim 1961 ve 10 Ekim 1965 seçimlerinde CKMP Kastamonu milletvekili olarak mecliste görev almıştır. Mecliste Tarım Komisyonu Başkanlığı ve üyeliğinde bulunmuş; ayrıca, Kamu İktisadi Teşekkülleri Komisyon'unda üyelik yapmıştır.[90]

Yılanlıoğlu, CKMP Grup Başkan Vekilliği ve CKMP Genel Sekreterliği ile Genel Başkan Yardımcılığı ve CKMP yerine kurulan MHP'de Genel Başkan Yardımcılığı görevlerinde bulunmuştur.[91]

Siyaset dışında edebiyat alanında da tanınan ve edebi kimliği öne çıkan Yılanlıoğlu, nazım ve nesir türünde eserler vermiştir. Şiire karşı olan ilgisi küçük yaşlarda başlayan Yılanlıoğlu, Kastamonu'da saz şairlerini dinlemiş, onlarla mektuplaşmış ve

---

87 Ozanoğlu, a.g.e, s. 5.
88 Ozanoğlu, a.g.e, s. 5, 11.
89 Necmeddin Sefercioğlu, **3 Mayıs 1944 ve Türkçülük Davası**, Türk Ocakları Ankara Şubesi Yayını, Ankara 2009, s. 49.
90 Çınar, a.g.e, s. 405, 411, 432, 442, 468, 473, 502, 506.
91 " *İ. Hakkı Yılanlıoğlu İçin Ne Dediler? (Alparslan Türkeş)*", **Türk Yurdu** C.12, (Ağustos 1992), s. 37.

sohbetlerine katılmıştır. Bu mektuplaşmalarda manzum mektuplar yazmaya özen göstermiştir. Ziya Gökalp ve Rıza Nur'un eserlerini sıklıkla okumuş ve onlardan etkilenmiştir.[92]

Yılanlıoğlu, 1939 yılında beş arkadaşı ile birlikte "*Kopuz*" adlı dergiyi çıkarmaya başlamıştır. Bu tarihten itibaren milliyetçi hareketlerin içinde yer alıp, milliyetçi fikirleri konu alan yazılar kaleme almıştır.[93]

Yılanlıoğlu, şiir yazmaya başlamasını şu şekilde anlatmıştır:

> "Lise çağlarında Atsız'ın Orkun mecmualarını okuyorduk. Biz milliyetçilik idealini, ülküsünü benimsemiştik. Düşüncelerimizi yazma ihtiyacı doğdu ve şiire özendik. Babamda da biraz şiir yazma özelliği vardı ve şiir yazmaya başladım. 1940'ta Behçet Kemal Çağlar'ın Sıhhiye'deki evinde toplanırdık. Osman Atilla, Ceyhun Atıf Kansu gibi muhtelif şairler, genç şairler, orada yazdığımız şiirleri okurduk. Benim "Düğün" diye bir şiirim vardı. Behçet Kemal onu beğendi. Gazetede de hakkında yazı yazmıştı. Tabii ki o teşvik oldu. Bir şairler çevresine girdik. Orada şiir yazma hevesi başladı."[94]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, şairlik alanında kendini geliştirmiş ve farklı konularda birçok gazete ve dergide yazıları ve şiirleri yayınlanmıştır. İlk yazısı 1939'da yayınlanmıştır. Daha sonra yazılarını Kopuz, Çınaraltı, Çığır, Türkeli, Orkun, Bozkurt, Kürşad, Özleyiş, Gurbet, Bayrak, Türkeli, Töre, Ötüken gibi dergiler ile Doğrusöz, Millet, Kudret, Diyanet, Hergün gibi gazetelerde yayınlamıştır. Bazı yazılarında "*Neşter*" adını kullanan Yılanlıoğlu, düzyazı ve şiir olarak eserler meydana getirmiştir. Bu eserleri: Yol Boyunca, Meşalem, Üç Büyük Tehlike: Komünizm, Siyonizm ve Farmasonluk, Güzel Ahlâk, Manevî Değerlerimiz ve Yapılan Tahribat, Şehit Ocağı, Ârif Hoca, Aklın Çözemedikleri, İlâhî Hikmetler,[95] Armağanım, Manzum Öğütler, Kocatepe Camii Nasıl Yapıldı?'dır.[96] İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun bu eserleri dışında adını koyup başladığı, baskıya hazır hale getirdiği halde yayınlamaya vakit bulamadığı sekiz adet eseri olduğu anlaşılmaktadır. Yılanlıoğlu'nun yayınlanmayan eserleri şunlardır: Gerçek Aynası, Düşünceler,

---

92 M. Halit Bayrı, "*Âşık Yılanlıoğlu*", **Türk Folklor Araştırmaları,** Yıl:7, C. 4, (Şubat 1956), s. 1256.
93 Yarar, a.g.e, s. 61.
94 Asım Toker, "Röportaj", **Türk Yurdu,** C.12, S.60, Ağustos 1992, s. 36.
95 Necmeddin Sefercioğlu, "*İsmail Hakkı Yılanlıoğlu*", **Orkun,** S. 80, (Ekim 2004).
96 Yavuz Bülent Bakiler, "*İsmail Hakkı Yılanlıoğlu*", **Türk Yurdu**, Cilt 12, S. 60, (Ağustos 1992), s. 35.

Siyaset Meydanında Gördüklerim, Türk Ocağı Tarihi, Millete Söylediklerim, Öğütler Demeti, Sözlerin Özü, Hayatımın Hikâyesi'dir.[97] Eserleri hakkında 3. bölümde ayrıntılı bilgi verilmektedir.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, gerek siyasî hayatın içindeyken gerekse siyasetten çekildikten sonra, pek çok gönüllü kuruluş, dernek ve vakıflarda faaliyet göstermiş, çalışmalarına katılmıştır. Yılanlıoğlu, Huzur ve Yükseliş Derneği'nde kurucu üyedir.[98] Türkiye Milliyetçiler Derneği'nde Genel Başkanlık, Türkiye Memur ve Müstahdemler Derneği'nde Başkanlık, Türk Ocakları Derneği Genel Sekreterliği, Milliyetçiler Ocağı Genel Başkanlığı, Din Görevlileri İstişare Kurulu üyeliği, Aydınlar Ocağı Yönetim ve Denetim Kurulu üyeliği, Türk Parlamenterler Birliği Başkanlık Divanı Üyeliği, Mehmet Akif Ersoy Fikir ve Sanat Vakfı Kurucu Üyeliği, Türkiye Diyanet Sitesi Kocatepe Camii Yaptırma ve Yaşatma Derneği Başkanlığı, Diyanet Vakfı Kocatepe Camii İnşaat Kurulu Başkanlığı, Türkiye Yazarlar Birliği üyeliğinde, Türk Gençlik Vakfı Başkanlığı yapmıştır.[99]

Yılanlıoğlu'nun gerek tanıdıkları ile yapılan mülâkatlarda, gerekse eserlerini incelediğimizde tüm eserlerinin ve çalışmalarının yanında Kocatepe Cami'nin ayrı bir önemi olduğunu görmekteyiz. Yılanlıoğlu, söz konusu camiinin ilk proje aşamasından bitimine kadar titizlikle takip etmiş, camiyi yapmak ve takip etmek için açılan derneklerde görev almıştır. Milletvekilliği görevini bitirmesine rağmen, Kocatepe Camii'nin inşaatının bitirilip ibadete açılmasına kadar Ankara'dan ayrılmamıştır. Kocatepe Camii bitirildikten sonra "Kocatepe Camii Nasıl Yapıldı?" adlı bir eser yazarak, caminin yapım aşaması ve ibadete açılmasını detaylı şekilde anlatmıştır.

İsmail hakkı Yılanlıoğlu, özel hayatında son derece titiz bir kişiliğe sahiptir. Millî ve manevî değerlere son derece önem veren Yılanlıoğlu kendi yaşantısında da buna dikkat etmiştir. Milletvekilliği yaptı dönemde ve sonrasında şahsı ya da siyasî çıkarları için uğraşmamıştır. Kocatepe Camii'nin yapımı aşamasında da temelinden

---

97 Bakiler, *a.g.m*, s. 35.
98 **TBMM Albümü 1920-2010**, C. 2, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2010, s. 806.
99 Bakiler, *a.g.m*, s. 34-35.

inşaatın bitirilmesine kadar titizlikle takip etmiş ve bunu hiçbir maddi çıkar gözetmeden yapmıştır.[100]

Şairlik, yazarlık, askerî veterinerlik, tüccarlık ve milletvekilliği gibi farklı alanlarda çalışan Yılanlıoğlu, siyaseti bıraktıktan sonra bir süre Ankara'da kalmış, daha sonra İstanbul'a yerleşmiştir. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, 6 Haziran 1992 tarihinde İstanbul'da kalp ameliyatı geçirmiş ve hastanede tedavi altına alınmıştır.[101] 6 Temmuz 1992 günü kaldığı hastanede vefat etmiştir.[102] 9 Temmuz günü Kastamonu Nasrullah Camiinde kılınan cenaze namazından sonra Numanlar Köyü'nde toprağa verilmiştir.[103]

100 Yavuz Bülent Bakiler, **Gidenlerin Ardından**, Türk Edebiyat Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, s. 274-285.
101 Bakiler, *a.g.m,* s. 35.
102 "*Hakkı Yılanlıoğlu Öldü*", **Nasrullah**, Yıl: 6, S.1782, (7 Temmuz 1992).
103 "*Yılanlıoğlu Toprağa Verildi*", **Kastamonu**, S.5534, (10 Temmuz 1992).

II. BÖLÜM

2. İSMAİL HAKKI YILANLIOĞLU'NUN SİYASİ HAYATI

2.1. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun Siyasete Atılması

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, 1960 yılında görevli bulunduğu Konya Astsubay Okulu'ndan 42 sayılı kanuna göre Kıdemli Binbaşı rütbesinden emekliye ayrılmış ve 15 Ekim 1961 yılında yapılan genel seçimlerde, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) Kastamonu milletvekili olarak Meclise girmiştir.[104]

CKMP, seçimden kısa süre sonra parti içi bölünmeler yaşamış ve parti genel Başkanı Osman Bölükbaşı istifa ederek Millet Partisi (MP) adında yeni parti kurmuştur. MP'nin kurulmasının ardından bazı vekiller istifa etmiş ve MP'ye geçme kararı almışlardır. CKMP teşkilâtlarının da MP'ye dâhil olduğu dönemde CKMP kapanma tehlikesi ile karşı karşıya gelmiş ve pek çok ilde olduğu gibi Kastamonu'da da birçok partili istifa ederek MP'ye katılmıştır.[105] İsmail Hakkı Yılanlıoğlu bir süre CKMP de kalmakta ısrarcı olsa da, daha sonra istifa etmiş; bir süre bağımsız milletvekili olarak faaliyet göstermiştir. 1964 yılında ise Adalet Partisi'ne (AP) katılmıştır.[106]

1965 yılında CKMP içinde Genel Başkanlık seçimi için Olağanüstü Kongre taleplerinin artması üzerine Yılanlıoğlu, kongre yapılırsa CKMP'ye döneceğini bildirmiştir.[107] 30.07.1965 tarihinde Ankara Büyük Sinema Salonunda, 2154 delegenin katılımı ile yapılan Olağanüstü Kongrede Yılanlıoğlu, kongre divanında Başkan Vekilliği yapmıştır. Kongre sonucunda Genel Başkanlığa Alpaslan Türkeş getirilirken partinin program ve Genel İdare Kurulu'nda da değişiklikler yapılmış ve Yılanlıoğlu, Genel İdare Kurulu içinde yer almıştır.[108]

---

104 **TBMM Arşivi**, 265 NSD, Tercüme-i Hal Kâğıdı.
105 "*CKMP Teşkilatı Çöküyor*" **Yeni Kastamonu**, S. 1413, 23 Haziran 1962, s. 1.
106 "*İ. Hakkı Yılanlıoğlu A.P. ye Girdi*" **Yeni Kastamonu**, S. 1982, 23 Mayıs 1964, s. 1.
107 Zeki Özdemir, "*1965-1969 Yılları Arasında Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi*" **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Basılmamış Master Tezi, 2007, s. 79.
108 Özdemir, *a.g.t,* s. 86-93.

1965 seçimleri için tekrar CKMP Kastamonu Milletvekili adayı olmuş ve seçimin ilk sonuçlarına göre Meclise girmediği halde yapılan itiraz ve oyların tekrar sayılmasının ardından Meclise girmiştir.[109]

1969 yılında Genel Seçimler yaklaşırken CKMP bir kez daha Olağanüstü Kongreye gitmiş ve bu kongre ile partinin adını, amblemini ve programını değiştirmiştir. Kongre sonunda partinin adı "*Milliyetçi Hareket Partisi*" adını alırken amblem de "*üç hilal*" olarak kabul edilmiştir. Yılanlıoğlu 1969 kongresinde Genel Sekreterlik görevine getirilmiştir.[110]

1969 seçimlerinde Kastamonu MHP milletvekili adayı olmuş ancak seçilememiştir. 1973 yılı Cumhuriyet Senatosu seçimlerinde MHP İstanbul adayı olmuş bu seçimde de meclise girememiştir.[111]

2.2. I. Dönem Meclis Faaliyetleri (1961-1965)

1961 yılında yapılan seçimlere 12 925 395 kayıtlı seçmenden 10 552 716 seçmen sandığa giderek, 450 milletvekilini belirlemiştir.[112] Dört siyasi partinin katıldığı seçimlerde, dört parti Mecliste temsil hakkı elde etmiştir. Bu partiler Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Adalet Partisi (AP), Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) ve Yeni Türkiye Partisi (YTP)'dir.

1961 seçimlerinde Kastamonu'da 220 208 kayıtlı seçmenden 178 505'i sandık başına gitmiş bu oylardan 173 344 oy geçerli kabul edilmiştir. Partilerin aldığı oy sayısı, oranları ve çıkardığı milletvekili sayısı aşağıdaki tabloda verilmiştir.[113] Bu tabloya göre CKMP'nin Kastamonu'dan adayı olan Yılanlıoğlu Kastamonu'yu temsil etmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine girmiştir. *Tablo 1. Ekim 1961 Genel seçimleri*

[109] "*7. Milletvekilimiz CKMP'li İ. Hakkı Yılanlıoğlu Oldu*" **Yeni Kastamonu**, Sayı:2400, (21 Ekim 1965), s. 1
[110] Özdemir, *a.g.t*, s. 102-103.
[111] Cihangir Yılanlıoğlu ile yapılan telefon görüşmesi (02.03.2016).
[112] TUİK, a.g.e, s. 5.
[113] TUİK, a.g.e, s. 62.

Kastamonu sonuçları

Siyasi Parti	Aldığı Oy	Oy Oranı %	Çıkardığı Vekil
AP	16 125	9.3	-
CHP	53 131	30.6	2
CKMP	44 185	25.5	2
YTP	59 903	34.6	3

2.2.1. Meclis Konuşmaları

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Millet Meclisi'nde görev aldığı ilk dönem olan I. Dönem Millet Meclisi Genel Kurul Görüşmeleri'nde çoğunlukla söz almış ve konuşma yapmıştır. Genellikle millî konular üzerine söz alan Yılanlıoğlu, farklı partilerin verdiği öneri ve tekliflere de destek verdiğini açıkça meclis kürsüsünden dile getirmiştir. Kendisinin katılmadığı, onaylamadığı konular hakkında da söz alan Yılanlıoğlu'nun uygun bulmadığı hususları dile getirmekten çekinmediği görülmüştür.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Basın Yayın ve Turizm Bakanlığı'na verdiği soru önergesine cevap alamaması üzerine mecliste söz almıştır. Yaptığı konuşmada şunları diyerek sorusunun cevaplanmasını istemiştir;

> "Çok muhterem arkadaşlar, iki üç aydır gündem nazarı dikkatinizi çekmiştir. Sorduğum soru bir türlü cevaba mazhar olamadı. Evet, kabul ediyorum, Vekil Beyefendi üç beş kere işi çıkar Meclise gelemez ve cevap veremez. Ama müddet çok uzarsa bu soruya cevap veremediği anlaşılır. İstirham ediyorum, artık önümüzdeki birleşimlerde sorumuza cevap lütfetsinler"[114]

Radyolarda okunan telif eserler ve ödenen ücretlerle alâkalı sorusunun cevaplandığı oturumda söz hakkı alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, sorusunun maksadını açıklamıştır. Yaptığı konuşmada radyonun tarifesine aykırı ücret alındığı hakkındaki haberlerin doğru olup olamadığını öğrenmek için soru sorduğunu ifade etmiştir. "Çıkan haberler doğru değil ise bu kişiler töhmet altından kurtulmalıdır" diyerek, olayların açıklığa

[114] **MM Tutanak Dergisi**, C. 2, 2.2.1962, T. 1, B. 41, TBMM Basımevi, s. 214-215.

kavuşasını istemiştir. Sözlü sorusundan bazı kişilerin rahatsız olduğunu ve tehdit edildiğini söylemiştir. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu "Bu milletin parasının yersiz olarak sarf edilmesine katiyen razı değiliz. Bu paranın hesabını bu milletin milletvekili sormayacak da kim soracak?" diyerek, verdiği soru önergesinin maksadını belirtmiştir.[115]

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bütçesi görüşülürken halkın dinî inançlarını yerine getirebilmesinin öneminden bahsetmiştir. Yılanlıoğlu, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bütçesinin arttırılması gerektiğini belirterek, mevcut bütçenin yetersiz olduğundan şikâyet etmiştir. Konu ile alâkalı olarak Diyanet İşleri'nin vazifesini hakkıyla yapabilecek şekle gelmesi için "her yıl adet yerini bulsun diye verilen yetersiz tahsilatla iş görmekten vaz geçmeli, Din işlerini cemaatlere bırakılmasını uygun bulmayan anayasa gereklilikleri yerine getirilmeli dini ihtiyaçlar gerçek manası ile karşılanmalıdır" şeklinde görüş bildirmiştir.[116]

Milli Eğitim Bakanlığı bütçesi görüşülürken yaptığı konuşmada; Milli Eğitimin genel durumu, okulların kötü, bakımsız hali ve bütçenin eksikliğinden bahsetmiştir. Konuşmasında en dikkat çeken ve konuşmasının özünü oluşturan sözler "Maarif bir ordudur bu ordu ersiz, silahsız ve subaysız olamaz. Devlet ne yapacaksa yapmalı, bu muazzam orduyu sıhhat ve selamete kavuşturmalıdır." Şeklindeki sözleridir.[117]

Tarım Bakanlığı bütçesi görüşüldüğü sırada söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Tarım Bakanlığı'nın millî geliri arttırmak için gerekli olan kaynaklara ilgi göstermediğini iddia etmiştir. Bakanlığın büyük yatırımlarla az geliri olan sahalara yöneldiğini belirtmiştir. Veteriner Umum Müdürlüğü Teşkilâtı geliştirilip, Türkiye'de ölen yıllık 9 milyon hayvan kurtarılarak millî gelire büyük katkı sağlanmalıdır demiş ve "siz deve gelecek yerden serçe esirgiyorsunuz" diyerek, durumun ciddiyetine dikkat çekmek istemiştir. Hayvanlarda görülen hastalıklar için mücadelede kullanılacak bütçenin çok az olduğunu ve Devlet Planlama Teşkilatı içinde ve Tarım Komisyonu'nda veteriner olmadığından şikâyet etmiştir. Rakam ve istatistikler vererek Anadolu'da

[115] **MM Tutanak Dergisi**, C. 2, 5.2.1962, T. 1, B. 42, TBMM Basımevi, s. 246-247.
[116] **MM Tutanak Dergisi**, C. 2, 19.2.1962, T. 1, B. 50, TBMM Basımevi, s. 622-623.
[117] **MM Tutanak Dergisi**, C. 3. 22.2.1962, T. 1, B. 53, TBMM Basımevi, s. 195-196.

çiftçilerin zor durumda, geliri düşük ve geleneksel usûllerle tarım yaptıklarından bahsetmiştir.[118]

Asker kişiler tarafından 22-23 Şubat 1962 olayları[119] dolayısıyla veya daha önce bu olaylara esas teşkil edebilecek mahiyette işlenen fiil ve hareketler için ceza kovuşturması yapılmaması hakkında kanun tasarısı görüşülürken söz alarak 1. maddenin 2. fıkrasının açıklamasını istemiştir.

> "İkinci fıkrada; yukarıdaki fıkrada yazılı fiil ve hareketlere Türk Ceza Kanunu'nun 64. ve 65. Maddelerinin şümulüne girecek şekilde iştirak etmiş bulunanlar hakkında hüküm tatbik olunur. Bu iştirak etmiş bulunanlar askerî kişiler midir? Yoksa burada sivil kişiler de var mıdır? Bu hususun izahını sayın komisyon sözcüsünden istirham ediyorum"

şeklinde görüş bildirmiştir. Soruya Adalet Komisyonu sözcüsü Hüdai Oral cevap vererek, askerî ve sivil kişilerin tümünü kapsadığını belirtmiştir.[120]

İkinci Koalisyon Hükümeti'nin programı görüşülürken söz alarak görüşlerini beyan ettikten sonra, Birinci Koalisyon Dönemi'nde memleket içindeki bazı meselelere göz yumulduğunu, komünist tehlike hakkında önlem alınmazken milliyetçi yayınlara baskı yapıldığını ifade etmiştir. İkinci Koalisyon Hükümeti partilerinin partizanlıktan ziyade ülkenin zor durumdan kurtarmaya ve rejimi kökleştirmeye çalışmalarını söyledikten sonra, CKMP olarak hükümete güvenoyu vereceklerini ifade etmiştir.[121]

Uzun Vadeli Plânın Yürürlüğe Konması ve Bütünlüğünün Korunması hakkındaki kanun teklifi görüşmeleri sırasında söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu; 5 yıllık plânın bir an önce hazırlanması gereken mühim bir mesele olduğunu belirtmiştir. Yılanlıoğlu bu kadar önemli bir mesele görüşülürken Komisyonda ve müzakerede görevli olan vekillerin toplantıya devam etmelerini istemiştir. Ayrıca çıkarılacak olan bu kanunun salt çoğunluk veya ittifakla bir an önce çıkarılması gerektiğini beyan

---

118 **MM Tutanak Dergisi**, C. 3, 24.2.1962, T. 1, B. 55, TBMM Basımevi, s. 419.

119 Dönemin Kara Harp Okulu komutanı Talat Aydemir tarafından yapılan darbe girişimi, bu girişim başarısızlıkla sonuçlanmış, Talat Aydemir ve beraberindekiler tutuklanmıştır. Bkz. Sina Akşin, **Çağdaş Türkiye Tarihi**, C. 4 s.211-214.

120 **MM Tutanak Dergisi**, C. 5, 30.4.1962, T. 1, B. 82, TBMM Basımevi, s.70-71.

121 **MM Tutanak Dergisi**, C. 6, 5.7.1962, T. 1, B. 109, TBMM Basımevi, s. 222-223.

etmiştir.[122] İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Hürriyeti Hakkındaki Kanun teklifi görüşüldüğü sırada söz almıştır. Teklifin 14. maddesi hakkında söz isteyen Yılanlıoğlu, komisyondan bu madde hakkında izahat istemiştir.[123] Aynı maddenin değişmesi için önerge de vermiş olan Yılanlıoğlu, Komisyonun verdiği izahı tatmin edici bulduğunu belirterek, önergesini geri çektiğini bildirmiştir.[124]

Nurculuk meselesi hakkında Adalet ve İçişleri Bakanlıkları'na sözlü soru önergesinin cevaplandığı oturumda söz hakkı alan Yılanlıoğlu, bakanlara verdikleri cevaptan dolayı teşekkür etmiştir. Yaptığı konuşmada "*Nurcular*" adıyla bilinen kişilerin haksızlığa uğradığını ve mahkemelerde beraat etmelerine rağmen tekrar yargılanmalarının doğru olmadığını savunmuştur. Konuşmasının bir kısmında şunları söylemiştir.

> "Adalet mülkün temelidir diyoruz. Kanunsuz keyfi hareketler mülkün temeli olan adaleti kurt gibi kemirir. Adalet tevzi ve temsil eden Türk mahkemelerinin verdiği kararı hiçe sayarak, bir takım kanunsuz emirler ve idarî tedbirlerle bazı vatandaşlara eza etmek kimsenin hakkı değildir. Ve hiç kimseye böyle bir salahiyet verilmemiştir."[125]

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın sunulduğu ve görüşüldüğü oturumda söz isteyen vekil sayısının çok olması sebebiyle Asım Eren, Bahri Yazır ve Mehmet Göker'in konuşacak vekillere 15 dakika süre kısıtlaması getirilmesi önergesi hakkında söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, önergenin doğru olmadığını ve reddedilmesi gerektiğini savunmuştur.[126]

26.10.1962 tarihli 136. birleşimde verilen memur aylıkları ile ilgili olan 3656 sayılı kanun değişikliği Komisyon tarafından reddedilince söz almıştır. Ret kararının doğru olmadığını söyleyerek, kanunun değiştirilmesi gerektiğini savunmuştur. Görüşmeler devam ederken tekrar söz alıp, kanun teklifinde yer alan maddeleri açıklayan bir konuşma yapmıştır.[127] İsmail Hakkı Yılanlıoğlu 31.12.1960 tarih ve 193 sayılı Gelir

---

122 **MM Tutanak Dergisi**, C. 7, 3.10.1962, T. 1, B. 124, TBMM Basımevi, s. 304.
123 **MM Tutanak Dergisi**, C. 8, 18.10.1962, T. 1, B. 132, TBMM Basımevi, s. 132.
124 **MM Tutanak Dergisi**, C. 7, 3.10.1962, T. 1, B. 124, TBMM Basımevi, s. 144.
125 **MM Tutanak Dergisi,** C. 9, 12.11.1962, T. 2, B. 4, TBMM Basımevi, s. 94-95.
126 **MM Tutanak Dergisi**, C. 9, 17.11.1962, T. 2, B. 7, TBMM Basımevi, s. 251.
127 **MM Tutanak Dergisi**, C. 9, 7.12.1962, T. 2, B. 14, TBMM Basımevi, s. 643, 648-649.

Vergisi Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, bu kanuna yeni maddeler eklenmesi ve bir kısım hükümlerin kaldırılması hakkında kanun teklifi görüşülürken, 5. madde hakkında söz istemiştir. 5. maddenin bentleriyle ilgili olarak seyyar satıcı esnafının da vergiden muaf tutulmasını istemiştir.[128] Aynı kanunun görüşüldüğü 9.2.1963 tarihli 44. Birleşiminin 3. Oturumunda söz almış ve 8. maddenin 5. bendi hakkında görüş bildirmiştir. Buna göre vergi mükelleflerinin bölgelere göre ödeyecekleri taksit bölge özellikleri dikkate alınarak ödeme tarihi belirlenmesini istemiştir.[129]

1963 yılı TBMM bütçesi hakkında söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, kısa bir konuşma yapmıştır. Meclisin ihtilâl sonrası kurulan bir meclis olması dolayısıyla bir benzerinin olmadığını ve pek çok vekilin, aynı partiden olanların bile birbirini tanımadığını söylemiştir. Meclisin ve milletvekilliğinin öneminden bahsetmiştir. Tüm milletvekillerinin birlik içinde ülke yararına çalışmaları şahsi hesaplardan vazgeçmelerini istemiştir.[130]

1963 yılı Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesi görüşülürken, CKMP gurubu adına konuşmayı İsmail Hakkı Yılanlıoğlu yapmıştır. Yaptığı konuşmada ülkedeki huzursuzluğun temel nedeninin ahlâkî olduğunu, bu sebeple buhran yaşandığını söylemiştir. Konuşmasının büyük bölümünü Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bütçesinin yetersiz olması ve vazifeye başlaması gereken din görevlilerine ayırmıştır. Yılanlıoğlu, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bütçesinin mutlaka arttırılması, din görevlisi eğitimine önem verilmesi gerektiğini belirtmiştir.[131]

1963 yılı Tarım Bakanlığı'nın bütçesi görüşülürken CKMP adına İsmail Hakkı Yılanlıoğlu söz almıştır. Yaptığı konuşmada, bakanlığın eksik gördüğü yönlerini ifade etmiştir. "Tarım Bakanlığı organizasyon ve zihniyet değişikliği yapmadıkça cari masraflara yöneltilen yüzlerce milyona rağmen tarım sahasında çiftçilerin beklediği ve bizim arzu ettiğimiz fayda ve hizmetin sağlanmasını beklemek beyhude olur" demiş ve Tarım Bakanlığı'nın aldığı bütçe karşılığı işini yapamadığını iddia etmiştir. Verilen

128 **MM Tutanak Dergisi**, C. 11, 7.3.1963, T. 2, B. 42, TBMM Basımevi, s. 653-654.
129 **MM Tutanak Dergisi**, C. 12, 9.2.1963, T. 2, B. 44, TBMM Basımevi, s. 88-89.
130 **MM Tutanak Dergisi**, C. 12, 13.2.1963, T. 2, B. 48, TBMM Basımevi, s. 439.
131 **MM Tutanak Dergisi**, C. 12, 14.2.1963, T. 2, B. 49, TBMM Basımevi, s. 566-567.

bütçenin fazla olduğunu söyleyerek, eleştirilerde bulunmuştur. Bakanlıktaki eksik noktaları sıraladıktan sonra CKMP tavsiyelerini sunmuştur.[132]

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Kanun Tasarısı görüşmelerinde söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, daha önce Turizm ve Tanıtma Müdürlüğü'ne bağlı memurların Bakanlık bünyesine sınavsız alınmasının doğru bulmadığını belirterek, bu doğrultudaki 5. maddenin yanlış olduğu ve değişmesi gerektiğini ifade etmiştir.[133]

Tapulama Kanunu Tasarısı ve teklifleri görüşülüp maddeler üzerine müzakereler sürerken İsmail Hakkı Yılanlıoğlu da söz alarak kürsüye gelmiştir. 21. madde de eksiklik olduğunu belirtmiş, tapulama işlemi sırasında mal sahibinin de bulunması gerektiğini söylemiş ve maddeyle ilgili önerge vereceğini söylemiştir. Konu ile alâkalı komisyon sözcüsünün cevabı üzerine tekrar söz alarak önergesinin yerinde olduğunu ve kabul edilmesini gerektiğini belirtmiştir.[134]

Yasama meclislerinin aralarındaki münasebetlerin düzeltilmesi hakkındaki kanun teklifi görüşmelerinde söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, yasama meclislerinin düzenli, ahenkli çalışması için bu kanuna ihtiyaç duyulduğunu, kanun tasarısını hazırlayan Coşkun Kırca'ya teşekkür etmiştir.[135]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair olan 4541 sayılı kanunda değişiklik yapılması görüşülürken söz almıştır. Yaptığı konuşmada Faruk Küreli'nin verdiği önergenin kabul edilmesi gerektiğini ve komisyonun cevabını yeterli bulmadığını söylemiştir.[136]

Belediye Kanunu'nda değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı görüşmelerinde CKMP adına İsmail Hakkı Yılanlıoğlu söz almıştır. Yaptığı konuşmada tasarının belediye başkanı seçilmek için gerekli eğitim şartlarını içeren 24. maddesinin ilgili fıkrasının çıkarılmasını parti gurubu adına teklif etmiştir.[137]

---

132 **MM Tutanak Dergisi**, C. 13, 19.2.1963, T. 2, B. 54, TBMM Basımevi, s. 469-473.
133 **MM Tutanak Dergisi**, C. 17, 31.5.1963, T. 2, B. 88, TBMM Basımevi, s. 405.
134 **MM Tutanak Dergisi**, C. 18, 14.6.1963, T. 2, B. 96, TBMM Basımevi, s. 204.-207.
135 **MM Tutanak Dergisi**, C. 18, 20.6.1963, T. 2, B. 99, TBMM Basımevi, s. 325.
136 **MM Tutanak Dergisi**, C. 19, 5.7.1963, T. 2, B. 109, TBMM Basımevi, s. 237.
137 **MM Tutanak Dergisi,** C. 19, 5.7.1963, T. 2, B. 109, TBMM Basımevi, s. 257-258.

İktisadi Devlet Teşekkülleri ve İştirakleri Hakkındaki Kanun Tasarısı ve 3460 sayılı Kanun'un Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve 23 Sayılı Kanun'un Kaldırılması Hakkındaki Kanun teklifleri görüşülürken İsmail Hakkı Yılanlıoğlu söz almıştır. Konuşmasında; tasarının 10. maddesinde yer alan, genel müdürün yönetim kurulu başkanı olmasını doğru bulmadığını belirtmiştir. "Genel müdür yönetim kurulu başkanı olduğu takdirde, yönetim kuruluna lüzum bile kalmaz ve fonksiyonunu icra edemez" diyerek bu yöndeki İsmet Sezgin'in önerisinin kabul edilmesini istemiştir.[138]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Sosyal Sigortalar Kanunu Tasarısı görüşülürken de söz almıştır. 2. ve 6. maddelerin birbiriyle çeliştiğini söylemiş ve komisyondan bu konuyu izah etmesini istemiştir.[139]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Maliye Bakanı Ferid Melen ve İstanbul milletvekili Coşkun Kırca'nın Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun, 31.5.1963 tarihli haftalık karar cetvelindeki 259 sayılı kararın genel kurulda görüşülmesine dair önergesi ve dilekçe karma komisyon raporu mecliste okunduktan sonra usul hakkında söz istemiştir. Yılanlıoğlu yaptığı konuşmada, mecliste az vekil varken rapor değerlendirmenin doğru olmayacağını belirtmiş; ayrıca milletvekillerinin oturumlara katılmamasının doğru bulmadığını bildirmiştir.[140]

Uşak milletvekili Ahmet Tahtakılıç'ın güvenoyu ile alâkalı verdiği önerge hakkında söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, önergenin verilmesini doğru bulmadığını belirten bir konuşma yapmıştır.[141]

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Kanun Tasarısı görüşmelerinde söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, kurumun tarafsız olmasının sağlanmasını anayasa ve demokrasiye uygun olması gerekliğini ifade etmiştir. Tasarının 4. maddesini anayasa ve tarafsızlığa aykırı olduğunu kaldırılması ya da değişmesi gerektiğini savunmuştur.[142]

---

138 **MM Tutanak Dergisi**, C. 19, 15.7.1963, T.2, B. 115, TBMM Basımevi, s. 558.
139 **MM Tutanak Dergisi**, C. 20, 4.9.1963, T.2, B. 130, TBMM Basımevi, s. 585-586.
140 **MM Tutanak Dergisi**, C. 23, 19.12.1963, T.3, B. 17, TBMM Basımevi, s. 503.
141 **MM Tutanak Dergisi**, C. 24, 4.1.1964, T.3, B. 25, TBMM Basımevi, s. 197-198.
142 **MM Tutanak Dergisi**, C. 21, 25.9.1963, T.2, B. 142, TBMM Basımevi, s. 544-545.

Askeri Hâkimler ve Askeri Savcılar Hakkındaki Kanun Tasarısı görüşmelerinde de yer alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu 29. maddede yer alan yer değiştirme cezasının doğru olmadığı ve çıkarılması gerektiğini dile getirmiştir.[143] Konu ile alâkalı olarak çıkarılma önergesi vermiş ve kürsüden önergesini milletvekillerine açıklayarak müspet oy vermelerini rica etmiştir.[144]

Gider Vergisi Kanunu hakkındaki kanundan bazı maddelerin çıkarılması ve yeni maddeler eklenmesi hakkında kanun teklifi görüşülürken, 15. maddenin müzakeresinde söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, bu maddenin doğru olmadığını ve kabul edilmemesi gerektiğini söylemiştir.[145] İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Gider Vergisi Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Kanun Tasarısı görüşülürken, tasarı hakkında okunan ticaret, maliye, içişleri, tarım ve sanayi komisyon raporlarından sonra söz almıştır. Raporda bahsedilen mazot ile gaz yağının karıştırılmasından kimlerin sorumlu olduğu ve ne miktarda olduğunu sormuştur. Bu soru Geçici Komisyon Başkanı Şefik İnan tarafından cevaplandırılmıştır.[146]

CHP Kocaeli milletvekili Nihat Erim'in Yunanistan'ın bazı tutumları nedeniyle yapılan antlaşmaların gözden geçirilmesine dair verdiği önerge görüşülürken söz almış olan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Kıbrıs'ın Türkiye için millî bir dava olduğunu belirtmiştir. Yunanlıların Türkiye ve Türk milletine yönelik düşmanca tutumundan Yunan politikalarını örnek göstererek açıklamış ve Kıbrıs meselesinin önemi dolayısıyla bazı önlemlerin alınması gerektiğini söylemiştir.[147]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, özel öğretim kurumları kanunu görüşülürken 5. madde hakkında söz isteyerek kürsüye gelmiştir. Yaptığı konuşmada maddenin kabul edilmesi gerektiği ve yerinde olduğunu belirtmiştir. Yabancı okulların Türk çocukları için zararlı olacağını, bu okulların yabancı ülkelere hizmet ettiği görüşünde olduğunu belirtmiştir.[148]

---

143 **MM Tutanak Dergisi**, C. 22, 25.20.1963, T2, B. 158, TBMM Basımevi, s. 416-417.
144 **MM Tutanak Dergisi**, C. 22, 25.20.1963, T. 2, B. 158, TBMM Basımevi, s. 426.428.
145 **MM Tutanak Dergisi**, C. 29, 16.4.1964, T. 3, B. 92, TBMM Basımevi, s. 679.
146 **MM Tutanak Dergisi**, C. 29, 16.4.1964, T. 3, B. 92, TBMM Basımevi, s. 304.
147 **MM Tutanak Dergisi**, C. 30, 6.5.1964, T. 3, B. 98, TBMM Basımevi, s. 692.
148 **MM Tutanak Dergisi**, C. 31, 18.6.1964, T. 3, B. 108, TBMM Basımevi, s. 29-30.

Sağlık Enstitülerinin Kuruluş Kanun Tasarısı görüşülürken söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, teklifin 3. maddesi hakkında görüşlerini ifade etmiş ardında aynı madde ile ilgili önergesini sunmuştur.[149]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Atatürk Üniversitesi ile Karadeniz Teknik Üniversitesi'nin öğretim üyeleri ve öğretim yardımcılarına ödenek verilmesi hakkındaki kanun teklifi ve tasarısı görüşmelerinde söz almıştır. Yaptığı konuşmada ödeneğin neden daha önce istenmediğine, Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde ders araç gereci ve laboratuvar eksikliği olduğuna, öğretim üyelerine verilen ücretin az olduğuna ve bu koşullarda sağlıklı eğitimin yapılamayacağına değinmiştir.[150]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Adana milletvekilleri Kasım Gülek ve Kemal Sarıibrahim'in vermiş olduğu siyasî partiler hakkındaki kanun teklifi müzakere edilirken söz almıştır. Kanun teklifinin 2. maddesinin dernek kurmayı engellediğini, bireysel hak ve özgürlüklere darbe vurduğunu belirtmiştir. Kanunun uygun olmadığını söylemiştir.[151]

Kat Mülkiyeti Kanunu görüşülürken söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, kanun hakkında görüşlerini bildirmiş, bu kanunun çıkması gereken yerinde bir teklif olduğunu ve bazı gerekçeler sunarak milletvekillerine kabul edilmesi gereken bir kanun olduğunu söylemiştir.[152] Aynı kanun görüşmelerinin 9.3.1965 tarihli 71. Birleşimdeki müzakereleri sırasında yeniden söz isteyerek 35. madde hakkında fikir beyan etmiş ve 35. Maddenin (C) fıkrasının çıkarılmasını istemiştir.[153]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun Tasarısı görüşmelerinde söz alan almıştır. Komisyon ve hükümet temsilcilerinin görüşmelere katılmamasını eleştirmiş ve başkanlık divanını bu konuda uyarmıştır.[154]

---

149 **MM Tutanak Dergisi**, C. 34, 29.12.1964, T. 4, B. 31, TBMM Basımevi, s. 430.
150 **MM Tutanak Dergisi**, C. 34, 15.1.1965, T. 4, B. 40, TBMM Basımevi, s. 777.
151 **MM Tutanak Dergisi**, C. 35, 11.2.1965, T. 4, B. 55, TBMM Basımevi, s. 474-475.
152 **MM Tutanak Dergisi**, C. 36, 23.2.1965, T. 4, B. 62, TBMM Basımevi, s. 329-330.
153 **MM Tutanak Dergisi**, C. 37, 9.3.2965, T. 4, B. 71, TBMM Basımevi, s. 203.
154 **MM Tutanak Dergisi**, C. 37, 10.3.1965, T. 4, B. 72, TBMM Basımevi, s. 268.

Siyasi Partiler Kanunu görüşülürken söz isteyen Yılanlıoğlu, konu hakkında fikirlerini beyan etmiştir. 6. maddede bahsedilen sürenin uzun olmasının keyfiyete sebep vereceğinden kısaltılması gerektiğini belirtmiş ayrıca, 9. maddede "Üyelik başvurusunda dil, din, ırk, cinsiyet, aile, sınıf, zümre farkı gözetilmez" cümlesindeki "dil" kelimesinin çıkarılmasının yerinde olacağını söylemiştir.[155]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Millî İstihbarat Teşkilatı Kanun Tasarısı görüşülürken söz almış ve 1. maddede bazı çelişkiler ile eksiklikler olduğunu, 1. maddenin tam olarak açıklanmadığını söylemiştir. Kurumun görevinin doğrudan Başbakana bağlı olması gerektiğini 1. maddenin (A) fıkrasının buna aykırı olduğunu söylemiştir.[156] Milli İstihbarat Teşkilatı Kanun Tasarısı üzerinde devam eden görüşmelerde 2. madde tartışılırken tekrar söz isteyen Yılanlıoğlu, 2. maddede yer alan "Millî Emniyet Hizmetleri'nin" kısaltmasının niçin "MAH" şeklinde olduğunu sormuştur. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun sorusunu komisyon sözcüsü cevaplandırmıştır.[157]

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun Tasarısı görüşmelerinde söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, 4. Celsenin devam etmesini ve kanun görüşülünceye kadar uzatılmasını istemiştir.[158]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Karayolları Genel Müdürlüğü Kuruluş Kanun Tasarısı görüşmeleri yapıldığı sırada söz alarak, müdürlüğün ihtiyacı olan yedek parça ve malzemelerin nasıl temin edileceğinin açıklanmasını istemiştir. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun sorusuna, komisyon sözcüsü Nuri Bayar cevap vermiştir.[159]

TBMM 1965 yılı Bütçesi üzerine görüşmeler yapılırken söz isteyen İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, meclis kadrosunda görevli mühendis, elektrikçi ve teknisyen sayısının neden fazla olduğunu sormuştur. Yılanlıoğlu'nun sorusuna İdare Amiri Zühtü Pehlivanlı cevap vermiştir.[160]

---

155 **MM Tutanak Dergisi**, C. 37, 16.3.1965, T. 4, B. 75, TBMM Basımevi, s. 550.
156 **MM Tutanak Dergisi**, C. 37, 23.3.1965, T. 4, B. 79, TBMM Basımevi, s. 552.
157 **MM Tutanak Dergisi**, C. 37, 23.3.1965, T. 4, B. 79, TBMM Basımevi, s. 550.
158 **MM Tutanak Dergisi**, C. 39, 16.5.1965, T. 4, B. 106, TBMM Basımevi, s. 377.
159 **MM Tutanak Dergisi**, C. 39, 17.5.1965, T. 4, B. 107, TBMM Basımevi, s. 408.
160 **MM Tutanak Dergisi**, C. 40, 18.5.1965, T. 4, B. 108, TBMM Basımevi, s. 550.

Tarım Bakanlığı bütçesi görüşülürken söz alan Yılanlıoğlu, Tarım Bakanına soya fasulyesi tarımı hakkında soru sormuş ve Tarım Kredi Kooperatifleri hakkında fikrini söylemiştir. Sorulara ve eleştirilere yanıtı Tarım Bakanı Turhan Kapanlı vermiştir.[161]

Ereğli Demir Çelik Tesisleri'nin açılışı sırasında gazeteler, açılışta 250 bin lira harcandığı yönünde haber yapmıştır. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu gazetelerde çıkan haberin doğru olup olmadığı hakkında bilgi almak için Sanayi Bakanı Ali Nail Erdem'e soru yöneltmiş, bakan konu hakkında gerekli açıklamayı yapmıştır.[162]

Sanayi Bakanlığı'nın bütçe görüşmelerinde Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanı Mehmet Turgut, konuşma yaptıktan sonra milletvekillerinin sorularını yanıtlamıştır. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanına hitaben

> "iki yıl önce Antep'in Arat köyünde bir yabancı şirket tarafından petrol çıkarıldığını öğrenmiş bulunuyoruz. İki yıldır petrol olduğu halde bunu işletmiyorlar ve bir bekçi tutup kuyuyu bekletiyorlarmış. Bu hususta bilgileri var mı, cevap verebilirler mi? Yoksa tetkik buyurmalarını rica edeceğim."

şeklinde konuşmuştur. Bakan Turgut, meseleyi yeni öğrendiğini ve bunu ihbar kabul ederek harekete geçireceğini, netice hakkında bilgi vereceğini söylemiştir.[163]

Türk Silahlı Kuvvetleri'nde görevli olan muvazzaf tabip, diş doktoru ve eczacılara tazminat hakkı verilmesi hakkında kanun tasarısı görüşülürken söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, kanun hakkında görüşlerini söylemiş ve veterinerlerin de dâhil edilmesini istemiştir.[164] Aynı tasarı hakkında daha önce konuşma yapan Ruhi Soyer'in 9. maddede yanlış konuştuğunu ikaz etmiş ve düzeltmesini istemiştir.[165]

Rize/Çamlıhemşin Murat Köyü, 1932 doğumlu Mustafa Demirci'nin bakâya cezasının affı için yapılan görüşmede söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, şahsın suçsuz yere cezaevinde kaldığını belirtmiş ve hapisten çıkması hakkında konuşmuş,

---

161 **MM Tutanak Dergisi**, C. 39, 25.5.1965, T. 4, B. 115, TBMM Basımevi, s. 622-623.
162 **MM Tutanak Dergisi**, C. 41, 27.5.1965, T. 4, B. 117, TBMM Basımevi, s. 173.
163 **MM Tutanak Dergisi**, C. 41, 27.5.1965, T. 4, B. 117, TBMM Basımevi, s. 196.
164 **MM Tutanak Dergisi**, C. 41, 8.6.1965, T. 4, B. 124, TBMM Basımevi, s. 659.
165 **MM Tutanak Dergisi**, C. 42, 10.6.1962, T. 4, B. 126, TBMM Basımevi, s. 75.

buna benzer örneklerin olabileceğini belirtmiştir. Sonuç olarak adı geçen kişinin affı için oy kullanmalarını vekillerden rica etmiştir.[166]

1965 yılı bütçe görüşmeleri yapıldığı sırada İsmail Hakkı Yılanlıoğlu söz almış, yaptığı konuşmada meclise maliyeti çok yüksek kanun teklifleri getirildiği bunların uygulanabilirliği hakkında Maliye Bakanlığı'ndan herhangi bir şekilde açıklama yapılmadığını söylemiştir.[167]

2.2.2.Teklif ve Önergeleri

Milletvekilleri Meclise teklif ve öneriler sunarak yasama kurumunda faaliyet gösterirler. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu meclise 19 teklif ve önerge sunarak yasama kurumunda etkin olmuştur. Yılanlıoğlu'nun meclise sunduğu önerge ve teklifler ağırlıklı olarak toplumsal ve millî konulardadır.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun Meclise sunduğu ilk önerisi, Cevat Önder ve Zühtü Pehlivanlı ile ortak verdiği, Ticaret Eski Bakanı Mehmet Baydur hakkında açılan Meclis soruşturma kuruluna her iki meclisten (Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi) eşit sayıda (10) üye seçilmesi teklifidir.[168]

Yılanlıoğlu, Devlet Memurlarının Aylık Tevhit ve Teadülüne Dair Olan 3656 sayılı Kanun'un Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkındaki 4598 Sayılı Kanun'un 4. maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifinde bulunmuştur.[169] İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne Dair Olan 3656 Saylı Kanun'un Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve bu Kanuna Yeni Maddeler Eklenmesi Hakkındaki 4598 Sayılı Kanun'un muaddel 6. maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi sunmuştur.[170] Söz konusu olan kanun teklifi 6 kez Meclis gündemine alınmıştır. Teklif Cumhuriyet Senatosu'nda görüşüldükten sonra kabul edildiği Millet Meclisine bildirilmiş ve Millet Meclisinde müzakere yapıldıktan sonra kabul edilmiştir.[171] 5434 sayılı

166 **MM Tutanak Dergisi**, C. 43, 15.7.1965, T. 4, B. 146, TBMM Basımevi, s. 439.
167 **MM Tutanak Dergisi**, C. 43, 16.7.1965, T. 4, B. 147, TBMM Basımevi, s. 519.
168 **MM Tutanak Dergisi**, C. 1, 6.3.1962, T. 1, B. 10, TBMM Basımevi, s. 99.
169 **MM Tutanak Dergisi**, C. 6, 13.4.1962, T. 1, B. 74, TBMM Basımevi, s. 446.
170 **MM Tutanak Dergisi**, C. 10, 24.12.1962, T. 1, B. 10, TBMM Basımevi, s. 389.
171 **MM Tutanak Dergisi**, C. 17, 30.5.1963, T. 1, B. 87, TBMM Basımevi, s. 313-317.

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 65. maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi meclis gündeminde "*teklifler*" başlığında okunmuştur.[172] Yılanlıoğlu, Bu teklifini 12.12.2962 tarihli 16. Birleşimde geri almıştır.[173]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Malatya milletvekili Avni Akşit ile birlikte 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu'nun geçici 65. maddesine bir fıkra eklenmesini teklif etmişlerdir.[174]

14.6.1963 tarihinde Mecliste görüşülen Tapulama Kanun Tasarısının 21. maddesinde yer alan (Hazır bulundukları takdirde) ibaresinin çıkarılmasını isteyen bir teklif sunmuştur. Teklif kabul edilmemiştir.[175]

Askerî Hâkimler ve Askerî Savcılar Hakkında kanun tasarısı görüşmelerinde 29. maddenin (C) fıkrasının çıkartılması için 5 milletvekili ile birlikte önerge vermiştir. Önerge kabul edilmiştir.[176]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu tarafından verilen bir kanun teklifi de korunmaya muhtaç çocuklarla ilgilidir. 6972 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki kanunun 8. Maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi sunmuştur.[177]

28.3.1964 tarihinde meclise iki teklif birden götüren İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun diğer teklifi, Beden Terbiyesi Kanunu ile ilgilidir. Yılanlıoğlu, 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanununun 19. maddesinin (C) fıkrasının değiştirilmesini talep eden bir teklif sunmuştur.[178] Gider Vergisi Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilip yeni maddelerin eklenmesi hakkındaki kanun teklifi görüşülürken 11. madde hakkında söz alan Yılanlıoğlu 11. maddenin değiştirilmesi hakkına önerge vermiştir. Bu önerge, 11. maddenin (a) fıkrasından "Sizal" kelimesinin çıkarılması ve (c) fıkrasına "diğerleri ve sizal" kelimesinin eklenmesi ile ilgilidir. Bu teklif kabul edilmiştir.[179]

---

172 **MM Tutanak Dergisi**, C. 6, 17.9.1962, T. 1, B. 117, TBMM Basımevi, s. 521.
173 **MM Tutanak Dergisi**, C. 10, 12.12.1962, T. 1, B. 16, TBMM Basımevi, s. 45.
174 **MM Tutanak Dergisi**, C. 11, 7.2.1963, T. 1, B. 42, TBMM Basımevi, s. 585.
175 **MM Tutanak Dergisi**, C. 18, 14.6.1963, T. 2, B. 96, TBMM Basımevi, s. 210.
176 **MM Tutanak Dergisi**, C. 22, 25.20.2963, T. 2, B. 158, TBMM Basımevi, s. 428.
177 **MM Tutanak Defteri,** C. 29, 28.3.1964, T. 3, B. 77. TBMM Basımevi, s. 72.
178 **MM Tutanak Defteri,** C. 29, 28.3.1964, T. 3, B. 77. TBMM Basımevi, s. 73.
179 **MM Tutanak Dergisi**, C. 29, 16.4.1964, T. 3, B. 92, TBMM Basımevi, s. 677.

Milli Eğitim Özel Eğitim Kurumları Kanun Teklifi görüşülmekteyken 29 milletvekili ile birlikte "14. 5. 1964 günlü gündemin 3. bölüm 2. maddesinde yazılı olup konuşmakta olduğumuz özel okullar kanununa ilişikte sunduğumuz metnin 27. madde olarak eklenmesini arz ve teklif ederiz." şeklinde teklifte bulunmuştur. Teklif görüşüldükten sonra kabul edilmiştir.[180]

Otelcilik, Motelcilik Türk A.Ş. Kanunu teklif ve komisyon raporu görüşülürken, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu ve Konya milletvekili Sait Yücesoy, ortak yeterlilik önergesi vermişlerdir.[181]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Sağlık Enstitüleri Kuruluş Kanun Tasarısı görüşülürken verdiği teklif ile 3. maddenin 2. satırında yer alan "koruyucu ve tedavi edici" kelimelerinin çıkarılması teklifinde bulunmuştur. Bu teklif kabul edilmemiştir.[182]

Kat Mülkiyeti Kanun Tasarısı görüşmelerinde bir önerge veren İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, bu önerge ile 35. maddenin (C) fıkrasının çıkarılmasını istemiştir.[183]

Milliyetçi maneviyatçı kişiliği ile bilinen İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Diyanet İşleri Başkanlığı hakkındaki görüşmelerde sık sık müdahil olmuştur. 4. Devrenin 104. Oturumunda Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun Tasarısının gündemde bulunan bütün işlerden önce ve devamlı olarak görüşülmesini teklif etmiştir.[184] Kanun teklifi Meclise geldiği sırada, kanun hakkında görüşler alınırken İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Meclise yeterlilik önergesi vererek maddelere geçilmesini istemiştir.[185] Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Kuruluşu Hakkındaki Kanun Tasarısı'nın bir an önce kanunlaşmasını isteyen Yılanlıoğlu, bir sonraki oturumda yarım kalan kanun teklifinin, bütçe görüşmeleri başlamadan gündeme alınmasını teklif etmiştir.[186]

---

180 **MM Tutanak Dergisi**, C. 33, 19.11.1964, T. 4, B. 10, TBMM Basımevi, s. 460-461.
181 **MM Tutanak Defteri**, C. 34, 29.12.1964, T. 4, B. 31, TBMM Basımevi, s. 415.
182 **MM Tutanak Dergisi**, C. 34, 29.12.1964, T. 4, B. 31, TBMM Basımevi, s. 430.
183 **MM Tutanak Dergisi**, C. 37, 9.3.1965, T. 4, B. 71, TBMM Basımevi, s. 205.
184 **MM Tutanak Dergisi**, C. 39, 14.5.1965, T. 4, B. 104, TBMM Basımevi, s. 153.
185 **MM Tutanak Defteri**, C. 39, 16.5.1965, T. 4, B. 106, TBMM Basımevi, s. 375.
186 **MM Tutanak Defteri**, C. 39, 17.5.1965, T. 4, B. 107, TBMM Basımevi, s. 414.

Karayolları Genel Müdürlüğü'nün Kuruluş Kanunu görüşmeye açıldığında, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, yeterlilik önergesi vererek maddelere geçilmesi istemiştir.[187]

2.2.3. Sözlü ve Yazılı Soruları

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Meclisteki ilk döneminde 6 farklı bakanlığa 9 adet soru önergesi sunmuştur. Bu sorulardan 3'ü Kastamonu hakkında, 6 soru önergesi ulusal mahiyette ve bilgi alma amaçlıdır. Yılanlıoğlu'nun meclis vasıtası ile ilgili bakanlara ilettiği sorular hakkında bilgi aşağıda verilmiştir.

Kastamonu milletvekili İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Sanayi Bakanı tarafından cevaplandırılmak üzere 6.12.1961 tarihli soru önergesini Meclis Başkanlığına sunmuştur. Bu soru önergesi; Kastamonu'da inşa edilen Şeker Fabrikası'na kaç lira sarf edildiği, inşaata devam edilip edilmeyeceği ve fabrikanın faaliyete geçip geçmeyeceği konularını içermektedir. Sanayi Bakanı Fethi Çelikbaş soruyu aynı gün cevaplandırarak gereken izâhı yapmıştır.[188]

Kastamonu'nun sorunları ile yakından ilgilenmeye çalışan Yılanlıoğlu, Cide Orta Okulu öğretmen ve öğrenci sayısına ve bu okula nakil isteyen öğretmen olup olmadığına dair sorusu, Milli Eğitim Bakanı Hilmi İncesulu tarafından cevaplandırılmış ve izâh edilmiştir.[189] Yılanlıoğlu'nun bu konu ile ilgilenmesinin ardından Kastamonu'da yerel gazetelerde haber konusu olmuştur.[190]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Basın, Yayın ve Turizm Bakanına, "radyolarda telif ve konuşma eserlerinin beher dakikası için ne kadar ücret ödenmektedir" diyerek 1961 yılının Ağustos-Eylül aylarında İstanbul Radyosu'ndan naklen yayın yapan gayr-i meşru iktisaplara dair sözlü soru önergesini sunmuştur. Ancak soruyu yönelttiği Basın, Yayın ve Turizm Bakanı Mecliste olmadığından soru ileri bir tarihe

---

187 **MM Tutanak Defteri**, C. 39, 17.5.1965, T. 4, B. 107, TBMM Basımevi, s. 405.
188 **MM Tutanak Dergisi**, C. 1, 6.12.1961, T. 1, B. 18,TBMM Basımevi, s. 239-240.
189 **MM Tutanak Dergisi**, C. 1, 11.12.1961, T. 1, B. 20,TBMM Basımevi, s. 266.
190 "*Milletvekillerimizden İsmail hakkı Yılanlıoğlu T.B.M. Meclis Başkanlığına verdiği Sözlü Soruları*", **Yeni Kastamonu,** S. 1251, (5 Aralık 1951), s. 1.

bırakılmıştır.[191] 3.1.1962 tarihli 28. Birleşim de ve 8.1.1961 tarihli 30. Birleşimde İsmail Hakkı Yılanlıoğlu bulunmadığından soru düşmüştür.[192]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Basın Yayın ve Turizm Bakanlığı'na verdiği sözlü soru önergesinin düşmesinden sonra 15.1.1962 tarihli 33. Oturumda konuyu tekrar meclise taşımıştır.[193] 37, 38,40 ve 41. Oturumlarda ilgili bakan 39. Oturumda İsmail Hakkı Yılanlıoğlu olmadığında sorunun cevaplanması gecikmiş 5.2.1962 tarihli 42. Birleşimde, Basın Yayın ve Turizm Bakanı Kâmran Evliyaoğlu tarafından cevaplandırılmıştır.[194]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Temmuz-Ağustos aylarında İstanbul Radyosu'nda yayınlanan gayr-i meşrû iktisaplarla alâkalı olan sorusunu, 16.2.1962 tarihli 47. Birleşimde tekrarlamış ve yazılı soru olarak başbakanlığa sunmuştur. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun yazılı sorusu 70. Birleşimde Başbakan adına Devlet Bakanı ve Başbakan yardımcısı Akif Eyidoğan tarafından cevaplandırılmıştır.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu tarafından Milli Eğitim Bakanlığı'na verilen sözlü soru önergesinde, 6273 sayılı İlkokul Öğretmenleri İntibak Kanunu'nun bütün öğretmenlere tatbik edilip edilmediğine dair bilgi istemiştir. Ancak sorunun gündeme geldiği oturumda İsmail Hakkı Yılanlıoğlu bulunmadığı için soru düşmüştür.[195]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Milli Eğitim Bakanına bu dönemde liseyi bitirip yükseköğretime giremeyen öğrencilerin sayısı ve bunlar hakkında ne düşünüldüğü hakkında sözlü soru yöneltmiştir. 17.9.1962 tarihli 117. Birleşime katılmayan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun sorusu cevaplandırılamamıştır.[196]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu tarafından, İçişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığına cevaplanması istemiyle yöneltilen sözlü soruları, 12.9.1962 tarihli 115. Birleşimde meclis gündemine getirilmiştir. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu bu oturuma katılmadığından dolayı Adalet Bakanına Yönelttiği "*Risale-İ Nur Külliyatı*" adı ile

---

191 **MM Tutanak Dergisi**, C. 1, 18.12.1961, T. 1, B. 23,TBMM Basımevi, s. 322.
192 **MM Tutanak Dergisi**, C. 1, 8.1.1962, T. 1, B. 30, TBMM Basımevi, s. 603.
193 **MM Tutanak Dergisi,** C. 1, 15.1.1962, T. 1, B. 33, TBMM Basımevi, s. 688-689.
194 **MM Tutanak Dergisi**, C. 1, 5.2.1962, T. 1, B. 42, TBMM Basımevi, s. 246-247.
195 **MM Tutanak Dergisi**, C. 5, 27.4.1962, T. 1, B. 81, TBMM Basımevi, s. 22.
196 **MM Tutanak Dergisi**, C. 6, 17.9.1962, T. 1, B. 117, TBMM Basımevi, s. 548.

yayınlanan eserin yasaklanıp yasaklanmadığı ve "*Nurculuk*" meselesi hakkında kovuşturma yapılıp yapılmadığına dair sorusuna, 118. Birleşimde Adalet Bakanı Abdülhak Kemal Yörük gereken bilgiler vilayet savcılıklarından geleceğinden cevap vermek için bir ay süre istemiştir.[197] 12.11.1962 tarihinde İçişleri ve Adalet Bakanları sorunun kendilerini ilgilendiren kısımlarını cevaplandırmışlardır.[198]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, 16.4.1964 tarihli 92. Birleşimde Ticaret Bakanına, Et ve Balık Kurumu Umum Müdürü'nün ABD'ye neden gittiği ve kurumun çeşitleri işleri hakkında sözlü soru yöneltmiştir. Bu soruyu Ticaret Bakanı Fenni İslimyeli 18.11.1964 tarihli 9. Birleşimde cevaplandırmıştır.[199]

Kastamonu'nun sorunlarını fırsat buldukça Meclise getirmeye çalışan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, 16.4.1964 tarihinde Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanına 1963 yılında Kastamonu'ya sulama, onarım, ıslâh ve içme suyu için kaç lira tahsis edildiği ve DSİ'nin Kastamonu projeleri ile bunların tutarını isteyen bir soru önergesi vermiştir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hüdai Oral, bu soruları 18.11.1964 tarihli 9. Birleşimde cevaplandırmıştır.[200]

2.2.4. Diğer Meclis Faaliyetleri

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Millet Meclisi'nde olduğu kadar sık olmasa da TBMM Birleşik Toplantısında da söz hakkı almış ve zaman zaman önerge ve teklilerde bulunmuştur. Birleşik toplantı tabiri, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi üyelerinin ortak düzenlediği toplantı ve oturumlara verilen isimdir. Birleşik toplantılar, TBMM çatısı altında toplanmış ve tutanaklar TBMM Tutanak Defterine kaydedilmiştir.

6.3.1962 tarihli Birleşik Toplantıda, Ticaret Eski Bakanı Mehmet Baydur'un Transeksport Şirketi aracılığıyla İngiliz Bunge firmasına 52.500 ton beyaz arpa satışının yapılması dolayısıyla, Meclis Soruşturma Önergesi açılması teklifi görüşülmüştür. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Mehmet Baydur hakkında açılan Meclis

197 **MM Tutanak Dergisi**, C. 6, 19.9.1962, T. 1, B. 118, TBMM Basımevi, s. 606.
198 **MM Tutanak Dergisi**, C. 9, 12.11.1962, T. 2, B. 4, TBMM Basımevi, s. 94-95.
199 **MM Tutanak dergisi,** C. 33, 18.11.1964, T. 4 B. 9 TBMM Basımevi. s. 415-421.
200 **MM Tutanak dergisi,** C. 33, 18.11.1964, T. 4 B. 9 TBMM Basımevi. s. 435-437.

Soruşturma Önergesi'nin kabul edilmesini istemiştir. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'na göre, iddia doğru değilse, bu iftiradan kurtulmak ve Mehmet Baydur'u temize çıkarmak için kabul edilmeli, iddia doğruysa Mehmet Baydur'a bu yolsuzluğun hesabı sorulmalıdır.[201]

Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde ilân edilmiş olan sıkıyönetim kararının iki ay süre ile tekrar uzatılmasına dair Başbakanlık Tezkeresi, TBMM Birleşik Toplantıda görüşülürken söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, sıkıyönetim kararının yalnızca Ankara için uzatılmasını uygun gördüğünü dile getirmiştir.[202]

Ankara, İstanbul ve İzmir'de sıkıyönetim halinin 21.8.1963 tahininde 2 ay uzatılan kararın, 21.10.1963 tarihinde Ankara ve İstanbul da 1 ay süreyle tekrar uzatılmasına dair görüşme gündeme geldiğinde, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu söz alarak, buna karşı çıkmıştır. Uzatma teklifinin Anayasanın 124. maddesine uygun düşmediğini söylemiştir. Uzatma halinin yapılacak olsa bile sadece Ankara için geçerli olacağı, İstanbul'da devam ettirilmesinin doğru olmadığını beyan etmiştir.[203]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu Ankara ve İstanbul illeri için daha önce ilan edilen sıkıyönetim kararının uzatılmasına karşı çıkmış sıkıyönetimin ancak Ankara'da devam etmesini diğer şehirlerde bitirilmesi gerektiğini savunmuştur. Meclis kürsüsünden dile getirdiği düşüncelerini 6 milletvekili ile birlikte "Sıkıyönetimin Ankara'da 1 ay uzatılması" talebiyle önerge sunmuştur.[204]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu TBMM Birleşik Toplantısı İç Tüzük Teklifi sürdüğü sırada söz almıştır. Önerge metninde yer alan "TBMM Birleşik Toplantısı" ibaresindeki "Birleşik" kelimesinin gereksiz olduğunu, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi ortak toplantılarının adının TBMM adını aldığını ifade etmiştir.[205]

Yılanlıoğlu, İç Tüzük Teklifi görüşmelerinde söz alarak, Cumhurbaşkanı Yemini ile alakalı olan 11. madde hakkında konuşmuştur. Yemin metni ve usûlünün yerinde

---

201 **TBMM Tutanak Dergisi**, C. 1, 6.3.1962, T. 1, B. 10, TBMM Basımevi, s. 88-89.
202 **TBMM Tutanak Dergisi**, C. 2, 19.8.1963, T. 2, B. 8, TBMM Basımevi s. 140.
203 **TBMM Tutanak Dergisi**, C. 2, 17.10.1963, T. 2, B. 12, TBMM Basımevi, s. 293-294.
204 **TBMM Tutanak Dergisi**, C. 2, 17.10.1963, T. 2, B. 12, TBMM Basımevi, s. 307.
205 **TBMM Tutanak Dergisi**, C. 4, 23.12.1963, T. 4, B. 5, TBMM Basımevi, s. 106.

olduğunu ve kabul edilmesi gerektiğini ifade etmiş, konu ile ilgili kısa bir açıklama yapmıştır.[206]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu Millet Meclisi I. Döneminde Tarım Komisyonu başkanlığı da yapmıştır.[207]

2.3. II. Dönem Meclis Faaliyetleri (1965-1969)

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, 1965 seçimlerine memleketi olan Kastamonu'dan CKMP adayı olarak girmiş ve milletvekili seçilmiştir. 10 Ekim 1965 tarihinde yapılan genel seçimlerde Türkiye genelindeki 13 679 753 seçmenden 9 748 678 kişi oy kullanmış, seçime katılım oranı % 71.3 gibi düşük bir rakamda kalmıştır. Bu rakam, 1950'den itibaren yapılan genel seçimlerde en düşük katılım oranıdır.[208] 1965 seçimlerinin farklı bir özelliği de Millî Bakiye Sistemi'nin uygulandığı ilk ve tek seçimdir. Milli bakiye sistemi sayesinde seçime katılan tüm partiler, meclise girebilmiştir.[209] Genel sonuçlara göre AP'nin tek başına iktidarı ile sonuçlanan seçimde, CKMP 11 milletvekili çıkarmıştır. Ayrıca CKMP tüm vekillerini milli seçim çevresinden kazanmıştır.[210]

1965 seçimlerinde Kastamonu seçmenini Millet Meclisi'nde temsil edecek olan 7 milletvekilini belirlemek için, 222 489 kayıtlı seçmenden 157 658'i sandık başına gitmiş, bu oylardan 147 572'si geçerli olmuştur. Ülke genelinde olduğu gibi Kastamonu'da da AP'nin kazandığı ve seçime katılım oranının düşük olduğu gözlemlenmiştir. Seçime katılım Türkiye geneli ile orantılı olarak %70.9'da kalmıştır.[211] Seçim sonuçlarına göre oluşan tabloda partilerin oy sayısı ve oranlarıyla kazandığı milletvekilleri tabloda verilmiştir.[212]

---

206 **TBMM Tutanak Dergisi**, C. 4, 23.12.1963, T. 4, B. 5, TBMM Basımevi, s. 119.
207 **TBMM Albümü(1920 2010),** TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, s. 806
208 TÜİK, a.g.e, s. 62.
209 Menderes Çınar, **Türk Parlamento Tarihi(1965-1969),** C.1, TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, s. 12
210 Çınar, a.g.e, s. 12
211 TÜİK, a.g.e, s. 62.
212 TÜİK, a.g.e, s. 62.

Tablo 2. 1965 genel seçimleri Kastamonu sonuçları

Siyasi Parti	Aldığı Oy	Oy Oranı %	Çıkardığı Vekil
AP	90 738	61.5	4
CHP	29 315	19.9	1
MP	14 385	9.7	1
CKMP	7 466	5.1	1
YTP	4 888	3.3	-
Bağımsız	780	0.5	-

2.3.1. Meclis Konuşmaları

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, II. Dönem Millet Meclisi'nde görev aldığı sürede çoğunlukla genel kurul görüşmelerinde söz hakkı alıp konuşmalar yapmıştır. Yaptığı konuşmalarda millî ve manevî konulara ağırlık veren Yılanlıoğlu'nun bu dönemde 7 kez CKMP grubu adına konuşma yaptığı anlaşılmıştır.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu 27.10.1965 tarihli 3. Birleşimde Meclis Başkanlık Divanı seçimi sırasında görüşmeler yapılırken söz almıştır. Yaptığı konuşmada 84. maddenin uygulanmasını ve Başkanlık Divanı'nın Anayasanın 84. maddesine göre oluşturulmasını istemiştir.[213]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, 24.11.1965 tarihinde İstiklâl Savaşı sırasında Türk düşmanlığı yapan İzmir Patriği Hrisostomos'un Atina'daki heykeli üzerine millî hislerimizi rencide eden yazılar yazılması ve bunun dostluğa aykırılığı hakkında gündem dışı bir konuşma yapmıştır. Yaptığı konuşmada Yunanların heykelin açılışında düşmanca tutumla Türk değerlerine saldırdığını, heykelin kaidesine "Tiranların gururunu parçaladın", "Cellatların gazabını cesaretle karşıladın", "Milletinin uğruna canının isteyerek feda ettin", "Şehrin, İzmir'in Yunanlılığını korudun" gibi cümleler kurulmuştur. Yılanlıoğlu, bu cümlelerin Türk-Yunan dostluğuna zarar verdiğini, ayrıca Yunanistan Başbakanının yaptığı açıklamaları zararlı bulduğunu söylemiştir. Yılanlıoğlu, "Türk Milletini İstiklal Savaşı'nı kazanan ve bu Türk mucizesini yaratan kahraman Kuvayı Milliye'cilerin oğulları idare etmektedir ve

[213] **MM Tutanak Dergisi,** C. 1, 27.10.1965, T. 1, B. 3, TBMM Basımevi, s. 19-20.

gerekirse aynı ders tekrar edilebilir. Türk milleti uyanık ve şanlı Türk ordusu dimdik ayaktadır." diyerek konuşmasını bitirmiştir.[214]

AP tarafından Kıbrıs Meselesi hakkında meclis genel görüşmesi teklifi üzerine İsmail Hakkı Yılanlıoğlu CKMP grubu adına söz alarak, meselenin genel görüşmede tartışılmasının doğru olmadığını, bu şekilde partiler arası çekişmenin öne çıkacağını belirtmiştir. Bu kadar önemli bir meselenin genel görüşmede konuşulmasına parti grubu olarak karşı olduklarını, bunun yerine tüm partilerin ortak görüşte toplantı yapmalarını meselenin enine boyuna tartışılmasını, millî menfaatler gözetilerek kararlar alınmasını gerekli gördüğünü ifade etmiştir.[215]

Kıbrıs meselesi hakkında genel görüşme yapılırken CKMP grubu adına İsmail Hakkı Yılanlıoğlu söz almış, partisinin konu hakkındaki görüşlerini ve kendi fikirlerini beyan etmiştir. Türkiye'nin uzun süre mesele ile ilgilenmediğini, bu süre içinde Yunanistan'ın mesele üzerinde durduğunu ve Adadaki Rum nüfusun çoğaldığını dile getirmiştir. Yılanlıoğlu, meselenin üstüne gidilmek için daha önceki antlaşmalara uyulması gerektiğini belirterek, sözlerini "Kıbrıs ya Türkündür ya da kimsenin" cümlesiyle bitirmiştir.[216]

1966 yılı Bütçe Kanunu Tasarısında ve Karma Bütçe Raporu Müzakeresi'nde CKMP grubu adına İsmail Hakkı Yılanlıoğlu söz almıştır. Konuşmasında Türkiye ekonomisindeki aksaklıkları anlatmış, eksik ve yanlış yapıldığını düşündüğü işleri belirttikten sonra, ekonomiyi düzeltmek için parti olarak hazırladıkları rapor ve yapılması düşünülen plânı sunmuştur. Bütçede birimlere ayrılacak tutarlar hakkında da ayrıntılı bilgi vermiştir.[217]

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı 1966 yılı bütçe tasarısı görüşmelerinde CKMP grubu adına konuşmayı İsmail Hakkı Yılanlıoğlu yapmıştır. Bakanlığın yanlış politikalarını, eksik noktalarını anlatmıştır. Sağlık alanında yapılması gereken hususlar ile ilgili önerilerini sunmuştur. Bulaşıcı hastalıklar ile mücadele edilmesi

---

214 **MM Tutanak Dergisi**, C. 1, 24.11.1965, T. 1, B. 14, TBMM Basımevi, s. 390-391.
215 **MM Tutanak Dergisi**, C. 1, 22.12.1965, T. 1, B. 26, TBMM Basımevi, s. 637.
216 **MM Tutanak Dergisi**, C. 1, 27.12.1965, T. 1, B. 28, TBMM Basımevi, s. 24-27.
217 **MM Tutanak Dergisi**, C. 2, 14.2.1966, T. 1, B. 45, TBMM Basımevi, s. 821-827.

hakkında görüşlerini belirtmiş, 1965 yılında sağlık alanında yapılan işleri değerlendirmiştir.[218]

Tarım Bakanlığı 1966 yılı bütçesi hakkında görüşmeler sırasında CKMP grubu adına İsmail Hakkı Yılanlıoğlu söz almıştır. Bakanlığın yanlış gördüğü politikalarını eleştirmiş, sunulan bütçe hakkında konuşmuştur. Yapılması gereken işler hakkında partisi adına önerilerde bulunmuştur. Ülkede uygulanan politikaları dünyadaki benzerleri ile karşılaştırarak alınacak tedbirler ile ilgili bilgi ve öneriler sunmuştur.[219]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Millî Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu 1966 bütçe görüşmelerinde Silâhlı Kuvvetler adına görüşlerini bildirirken söz isteyerek; "Silâhlı Kuvvetlere cahil olarak katılan eratın eğitim merkezine geçtikten sonra yüzde kaçı okuma-yazma öğreniyor" şeklinde bir soru yöneltmiş ve bakan bu soruyu cevaplandırmıştır.[220]

CHP grup başkan vekilleri tarafından, bazı Danıştay kararlarının uygulanmaması konusunda Anayasanın 89. maddesi gereğince Bakanlar Kurulu hakkında gensoru açılmasına dair önergesi görüşülürken, CKMP adına İsmail Hakkı Yılanlıoğlu söz alarak gensoruya destek verdiklerini belirten bir konuşma yapmıştır. Yaptığı konuşmada hükümetin ağır itham altında olduğunu, hükümetin anayasaya aykırı hareket ettiği iddiası olduğunun, hükümetin bu şekilde suçlanmasının tüm meclis üyelerini rahatsız edeceğini belirtmiştir. İddianın mutlaka aydınlığa kavuşturulması, hükümetin de ithamdan kurtarılması gerektiğini söylemiştir.[221]

Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanun Tasarısı mecliste görüşülürken İsmail Hakkı Yılanlıoğlu söz almış ve görüşlerini bildirmiştir. Yaptığı konuşmada 15. maddenin "hayatını tehlikeye koyacak şekilde üstün başarı gösterenler yılda en çok iki defa aylıkları kadar ikramiye alır" şeklindeki 2. fıkrasının değiştirilmesini, burada bahsedilen tutarın çok düşük olduğu için kimsenin böyle bir fedakârlığa yanaşmayacağını bildirmiştir. Verilecek ikramiye ücretinin bir aylık ile bir yıllık

---

218 **MM Tutanak Dergisi**, C. 4, 21.2.1966, T. 1, B. 52, TBMM Basımevi, s. 150-152.
219 **MM Tutanak Dergisi**, C. 4, 22.2.1966, T. 1, B. 53, TBMM Basımevi, s. 243-248.
220 **MM Tutanak Dergisi**, C. 4, 24.2.1966, T. 1, B. 55, TBMM Basımevi, s. 492.
221 **MM Tutanak Dergisi**, C. 5, 14.3.1966, T. 1, B. 64, TBMM Basımevi, s. 155-156.

arası olması gerektiği savunmuş, bununla ilgili bir önerge sunacağını ve kendisine destek olunmasını istemiştir.[222]

Hükümetin yüksek idarelerle ilgili politikasını ve Danıştay kararları karşısındaki davranışının incelenmesi üzerine gensoru açılmasına dair önerge tartışılırken, CKMP grubu adına söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, önergenin mecliste görüşülmesine parti olarak taraftar olduklarını bildirmiştir. Söz konusu ağır iddiaların karşısında hükümetin kendini temize çıkarması için meselenin enine, boyuna tartışılmasını hükümetin lehine gördüklerini ve bu sebeple müspet oy vereceklerini bildirmiştir.[223]

Çalışma Bakanlığı'nın Kuruluşu ve Görevleri Hakkındaki Kanun görüşülürken İsmail Hakkı Yılanlıoğlu söz alarak, bazı maddelerin eksik ve yanlış olduğunu beyan etmiştir. Hatalı gördüğü maddeleri açıklayarak bunlarla ilgili önerilerini sunmuştur.[224]

Niğde milletvekili Mehmet Altınsoy'un dinî duygular ve kanunların istismar edildiği gerekçesiyle hükümete gensoru açılmasına dair önergesi görüşülürken İsmail Hakkı Yılanlıoğlu da söz istemiştir. Meclis Başkanı'nın sataşma gerekçesiyle söz verdiği Yılanlıoğlu'na söz hakkı vermeden oylamaya geçmek istemesi mecliste tartışmalara ve anlaşılamayan gürültülere sebep olmuş, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu konuşmasını yapamadan kürsüden ayrılmak zorunda kalmıştır.[225]

Başkanlık Divanının, Genel Kurul toplantılarını saat 14:30 da başlatarak isim okumak suretiyle yoklama yapılmasına ve bulunamayan üyeler için alınması gereken tedbirlere dair karar görüşülürken İsmail Hakkı Yılanlıoğlu söz isteyerek karara karşı olduğunu ve doğru bulmadığını, bununla sadece meclis mesaisinin harcandığını savunmuştur.[226]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Et ve Balık Kurumu, Petrol Ofisi ve Millî Korunma Konsolide Bilançosu görüşülürken söz almıştır. Yaptığı konuşmada Et ve Balık

---

222 **MM Tutanak Dergisi**, C. 7, 15.6.1966, T. 1, B. 97, TBMM Basımevi, s. 76-77.
223 **MM Tutanak Dergisi**, C. 8, 20.7.1966, T. 1, B. 115, TBMM Basımevi, s. 259.
224 **MM Tutanak Dergisi**, C. 8, 1.8.1966, T. 1, B. 122, TBMM Basımevi, s. 808-809.
225 **MM Tutanak Dergisi**, C. 9, 7.12.1966, T. 2, B. 15, TBMM Basımevi, s. 419-420.
226 **MM Tutanak Dergisi**, C. 9, 1.8.1966, T. 2, B. 17, TBMM Basımevi, s. 506-507.

Kurumu'nun zararda olduğunu bildirmiş ve bunun nedenlerini saymıştır. Kurumun başına veterinerlik mesleğinden birinin getirilmesini gerekli gördüğünü belirtmiş ve kurumla ilgili alınması gereken tedbirleri söylemiştir.[227]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu Mecliste Emekli Sandığı Kanun'unda yapılacak değişikliklerle ilgili tasarı görüşülürken söz almıştır. Kanun teklifini hazırlayan vekillere teşekkür ederek yerinde ve uygun bir teklif olduğunu bildirmiş oylamada tasarıya lehte oy kullanacağını ifade etmiştir.[228]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu Türk Silâhlı Kuvvetleri Personeli Kanun Tasarısı görüşülürken söz almıştır. Tasarının üçüncü kısmı (Kaynak ve Yetiştirme) hakkında konuşmuştur. 18. madde hakkında fikirlerini beyan ederek (a) fıkrası hakkında Milli Savunma Bakanının görüşlerini öğrenmek istediğini dile getirmiştir.[229] Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu Tasarısı görüşmelerinde, Millî Savunma Bakanı konuşmasını yaparken İsmail Hakkı Yılanlıoğlu söz alarak, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nda veteriner kadrosunun neden olmadığını sormuş ve bakandan cevabını istemiştir.[230] Aynı kanunun 21. maddesi üstünde de söz alarak bazı hatalar olduğunu ve düzeltilmesi gerektiğini ifade etmiştir.[231]

Tasarruf Bonoları İhracı Kanun Tasarısı görüşmelerinde İsmail Hakkı Yılanlıoğlu söz alarak, Afyon Milletvekili Mustafa Akalın'ın sözlerine karşılık söz istediğini belirterek, vekilin talebi olan kanun tasarısına açık oy verilmesinin doğru olmadığını söylemiştir.[232]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Urfa Milletvekili Behice Boran'ın Kıbrıs konusu üzerine demeç verdikten sonra konuşmasında yer alan "Amerika'ya büsbütün bağlı" cümlesine tepki göstererek açıklama getirilmesini istemiştir. Bu konuda Meclis başkanı cevap hakkı tanımamıştır.[233]

---

227 **MM Tutanak Dergisi**, C. 12, 3.2.1967, T. 2, B. 45, TBMM Basımevi, s. 452-454
228 **MM Tutanak Dergisi**, C. 16, 24.4.1967, T. 2, B. 91, TBMM Basımevi, s. 376.
229 **MM Tutanak Dergisi**, C. 16, 4.5.1967, T. 2, B. 96, TBMM Basımevi, s. 500-501.
230 **MM Tutanak Dergisi**, C. 16, 4.5.1967, T. 2, B. 96, TBMM Basımevi, s. 514.
231 **MM Tutanak Dergisi**, C. 16, 4.5.1967, T. 2, B. 96, TBMM Basımevi, s. 511.
232 **MM Tutanak Dergisi**, C. 21, 17.7.1967, T. 2, B. 139, TBMM Basımevi, s. 10.
233 **MM Tutanak Dergisi**, C. 21, 20.7.1967, T. 2, B. 144, TBMM Basımevi, s. 352.

İstanbul Üniversitesi Kuruluş Kadroları Ek Kanun Tasarısı görüşmelerinde söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, 2. maddede yer alan "Öğretim elemanı farklı fakültelerden karşılanacaktır" maddesine karşı olduğunu bildirerek Trabzon'da bulunan Karadeniz Teknik Üniversitesi'ndeki aksaklıklardan örnekler vererek; eğitim sistemindeki yanlışlıklardan bahsetmiştir.[234]

Milli Eğitim Bakanlığı Bütçe görüşmelerinde söz alarak

"Bilhassa orta dereceli okullarda okuyan bazı öğrencilerin okul dışında millî eğitimin gayesine aykırı halin ve gayri ahlakî hareketlerinin ıslahı için, yani diskoteklere, kahvehanelere, kumarhanelere gitmemeleri hususunda okul idarelerince tedbir alınmakta mıdır ve düşünülmekte midir?"[235]

Şeklinde soru yöneltmiş ancak İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, bu sorusuna cevap alamamıştır.

Seçim Kanununda Değişiklikler Yapılması Kanun Teklifi görüşmelerinde İsmail Hakkı Yılanlıoğlu söz almıştır. Konuşmasında kanun teklifinin muhalefetin el ele vererek oluşturduğunu, bir mahzur bulunmadığını, kabul edilmesine taraftar olduğunu belirtmiştir. AP Grup Başkanvekilleri'nin tasarıda aksaklık varsa bulup meclisin huzuruna getirmelerini beklediğini söylemiştir.[236]

Seçim Kanununda Değişiklik Yapılması Kanun Teklifi görüşmelerinde, ikinci kez söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, mevcut olan sistemin yanlış ve eksik taraflarının bulunduğunu belirtmiş, seçim sisteminde yapılacak değişiklikle daha adil olacağını söylemiştir. Seçim sisteminde yanlış olan noktalara örnekler vererek, düzenlemenin gerekli olduğunu dile getirmiştir.[237]

Kastamonu'da Abana ve Bozkurt Adı ile İki İlçe Kurulması Kanun Teklifi görüşülürken, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu söz alarak kürsüye çıkmıştır. Kanunun lehinde olduğunun fakat bazı noktalarda hata yapıldığını söylemiştir. Bozkurt'a bağlanan bazı köylerin Abana'ya bağlanması gerektiğini, bu hususta muhtarlardan

234 **MM Tutanak Dergisi**, C. 23, 22.1.1968, T. 3, B. 30, TBMM Basımevi, s. 541-542.
235 **MM Tutanak Dergisi**, C. 25, 21.2.1968, T. 3, B. 47, TBMM Basımevi, s. 554-555.
236 **MM Tutanak Dergisi**, C. 27, 1.3.1968, T. 3, B. 56, TBMM Basımevi, s. 91.
237 **MM Tutanak Dergisi**, C. 27, 1.3.1968, T. 3, B. 56, TBMM Basımevi, s. 97-98.

telgraflar aldığını söylemiştir. Yılanlıoğlu ayrıca bölümlemede Abana ve Bozkurt ilçelerine belirlenen alanlar arasında da haksızlık gördüğünü belirtmiştir.[238]

Bazı milletvekillerinin yasama dokunulmazlığının kaldırılması yönünde gelen önergelerin kabul edilmemesi üzerine söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, "Geçen sene de bu şekilde bazı üyelerin yasama dokunulmazlıklarının kaldırılması için Karma Komisyona rapor yazılmış ve meclise gelmişti. Bu komisyon değişmiş midir ki, o zaman bazı üyelerin dokunulmazlıklarının kaldırılmasına lüzum gördüğü halde, şimdi mahal olmadığına dair karar vermiştir? Bu nasıl olmuştur? Bu hususta izahat rica ediyorum." şeklinde konuşmuştur.[239]

Tütün ve Tütün Tekeli Kanun Tasarısı görüşülürken 38. madde üzerinde söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, 38. maddenin "C" fıkrasında geçen "Tütün kullananlar kendileri için Tekel İdaresi'nin sattığı kıyılmış tütünlerden ve sigara kâğıdından el ile sigara yapabilirler" cümlesini eleştirerek, bunun yersiz olduğunu ve uygulanamayacağını ifade etmiştir. Tütün üreticilerinin kendisi için tütün ayırmasının engellenemeyeceği, maddenin uygulanamayacağı ve çıkarılması gerektiğini savunmuştur. [240]

Meclise getirilen teklifle birleşimlerde bir saatlik süre ile görüşülecek kanunların iki saate çıkarılması ve birleşimin saat 20:00 da kapatılması teklifi önergesi hakkında söz alan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, bazı vekillerin tüm çalışmalarda mecliste olduğunu ve onlara daha fazla yük yüklemenin doğru olmadığını belirterek önergeye karşı olduğunu bildirmiştir.[241]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Silâhlı Kuvvetlerde Kadro Dışı Edilen Veya İhtiyaç Fazlası Bulunan Malzemenin Satılması, Devredilmesi veya Hibe Edilmesi ve Eğitim Görecek Yabancı Silâhlı Kuvvetler Personeli Hakkında Kanun Tasarısı'nın 1. maddesi hakkında verdiği önergeyi meclis başkanının isteği üzerine izâh etmiştir.

---

238 **MM Tutanak Dergisi**, C. 27, 12.4.1968, T. 3, B. 73, TBMM Basımevi, s. 728-729.
239 **MM Tutanak Dergisi**, C. 28, 14.10.1968, T. 3, B. 92, TBMM Basımevi, s. 937.
240 **MM Tutanak Dergisi**, C. 31, 30.1.1969, T. 4, B. 40, TBMM Basımevi, s. 651-652.
241 **MM Tutanak Dergisi**, C. 32, 3.2.1969, T. 4, B. 42, TBMM Basımevi, s. 74.

Yılanlıoğlu, maddede yer alan "gerçek değer" ifadesi yerine "rayiç değeri" ifadesi eklenmesinin uygun olacağını söylemiştir.[242]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, 5434 Sayılı Emekli Sandığı Kanunu'nun 32. maddesinin "B" fıkrasına ilâve yapılması yönündeki önerge görüşülürken söz almıştır. Polis memurlarının şartlarının iyileştirilmesine yönelik olan teklifin yerinde ve kabul edilmesi gereken bir teklif olduğunu ifade etmiştir.[243]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Korunmaya Muhtaç Çocuklar ile ilgili verdiği önerge hakkında söz alarak, önergenin üç buçuk dört yıldır bekletildiğini söylemiştir. Kanunun geçmesi gerektiğini savunan Yılanlıoğlu, teklifini kısaca açıklayarak içeriğinden bahsetmiştir.[244]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Nüfus Plânlaması Hakkındaki Kanun'un Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkındaki Kanun Teklifini izâh etmek için söz almıştır. Konuşması sırasında dünyadan benzer kanunlar ile örnekler vererek, gündeme alınıp müzakere edilmesini istemiştir. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun bu teklifi, kabul edilmemiştir.[245]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Su Ürünleri Kanunu'nun 3. maddesinin 6. fıkrasının değiştirilmesine dair verdiği önergeyi izah etmek için söz almıştır. Fıkrada yer alan yabancı turistlerin ve Türkiye'de oturma izni olan yabancıların avlanmak için ruhsat tezkeresinden muaf tutulmasını sakıncalı bulduğunu belirtmiştir. Farklı maksatlarla ülkeye gelen yabancıların bu maddeye dayanarak avlanma bahanesi ile art niyetli olarak çeşitli yerlere girebileceğini söylemiştir. Yine avlanma maksadıyla gelen yabancıların da halk tarafından tepkiyle karşılanabileceğinden bahsederek maddenin çıkarılması gerektiğini savunmuştur.[246] Yılanlıoğlu'nun bu önergesi kabul edilmemiştir.

---

242 **MM Tutanak Dergisi**, C. 35, 14.4.1968, T. 4, B. 79, TBMM Basımevi, s. 620.
243 **MM Tutanak Dergisi**, C. 35, 15.4.1969, T. 4, B. 80, TBMM Basımevi, s. 657-658.
244 **MM Tutanak Dergisi**, C. 36, 21.4.1969, T. 4, B. 83, TBMM Basımevi, s. 11.
245 **MM Tutanak Dergisi**, C. 36, 13.5.1969, T. 4, B. 92, TBMM Basımevi, s. 366-367
246 **MM Tutanak Dergisi**, C. 36, 22.5.1969, T. 4, B. 97, TBMM Basımevi, s. 601.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Su Ürünleri Kanunu'nun 10. maddesinin değiştirilmesi hakkında verdiği önergeyi izâh etmek için söz istemiştir. Önergenin izâhını yaparak 10. maddenin önergedeki şekliyle değiştirilmesini istemiştir. 10. madde, halkın elinde tapulu olarak bulunan dalyan ve voli yerlerinin işletilmeye açılmazsa kamulaştırılması yönündedir. Komisyon bu önergenin kabul edilmediğini belirtmiş ve önerge reddedilmiştir.[247]

2.3.2. Teklif ve Önergeleri

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, 1965-1969 yılları arasında görev yaptığı II. Dönem Millet Meclisi'nde kanun görüşmelerinde ve mevcut kanunlar hakkında çeşitli önerge ve teklifler sunmuştur. Millet Meclisi Tutanak Dergilerinden elde ettiğimiz verilere göre Yılanlıoğlu, 4'ü ortak imzalı, 15'i müstakil olmak üzere toplam 19 teklif ve önerge sunmuştur. Yılanlıoğlu'nun sunduğu öneriler toplumsal, millî ve ekonomik alanlarda yoğunluk göstermektedir.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, 6972 Sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun ile ilgili bir teklifte bulunmuştur. Teklif İçişleri, Milli Eğitim ve Plân Komisyonlarına gönderilmiştir.[248]

Pakistan'da yaşanan nehir faciası dolayısıyla, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Pakistan devletine taziye dileklerinin iletilmesini ve acılarının paylaştığının bildirilmesi için telgraf çekilmesini teklif etmiştir. Meclis Başkanı kabul ile telgrafın çekileceğini ifade etmiştir.[249]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanun Tasarısında 15. madde 2. fıkrasının "hayatını tehlikeye atacak şekilde üstün başarı gösteren bekçiye, yılda 3 defa bir aylık tutarı ile bir yıllık ücret tutarı kadar ikramiye verilir" şeklinde değiştirilmesini teklif etmiş, ancak bu önerge kabul edilmemiştir.[250]

---

247 **MM Tutanak Dergisi**, C. 36, 22.5.1969, T. 4, B. 97, TBMM Basımevi, s. 615
248 **MM Tutanak Dergisi**, C. 1, 20.12.1965, T. 1, B. 25, TBMM Basımevi, s. 589.
249 **MM Tutanak Dergisi**, C. 2, 2.2.1966, T. 1, B. 40, TBMM Basımevi, s. 508.
250 **MM Tutanak Dergisi**, C. 7, 15.6.1966, T. 1, B. 97, TBMM Basımevi, s. 80.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, 7 milletvekili ile birlikte bazı siyasî suçlarla, basın suçlularının ve bunlarla ilgili olarak mahkûm olmuş diğer suçluların affına dair kanun teklifinde bulunmuştur. Teklif Adalet Komisyonu'na gönderilmiştir.[251]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu ve 7 milletvekilinin bazı siyasî suçlularla basın suçlularının ve bunlarla ilgili olarak mahkûm olmuş olanların cezalarının affına dair kanun teklifi benzer teklifler ile birleştirilerek Adalet Komisyonu'na gönderilmiş ve mecliste görüşüldükten sonra karara bağlanmıştır.[252]

Bazı Suç ve Cezaların Affına Dair Kanun Tasarısı görüşmeleri sırasında İsmail Hakkı Yılanlıoğlu 4 milletvekili ile birlikte önerge sunmuştur. Önerge; tasarının 5. maddesinin "20-21 Mayıs Olayları olarak adlandırılmış Türk Ceza Kanunun 146. maddesindeki bir suçun işlenmesiyle ilgili olaylardan dolayı aynı kanununun 151. 171/2 ve 230. maddeleriyle, Askeri Ceza Kanununun 87/1 maddesine göre mahkûm olanların ve ayrıca müstakilen Askeri Ceza Kanunun 148/a maddesine göre mahkûm olanların cezalarına ve bunlara dayanılarak verilmiş olan fer'i ve mütemmin cezaları ceza mahkûmiyetlerinin neticelerine de şamil olmak üzere affedilmiştir." şeklinde değiştirilmesiyle ilgilidir.[253]

1966 Bütçe Kanun Tasarısı görüşülmekte iken İsmail Hakkı Yılanlıoğlu 16 milletvekili ile birlikte, tasarının yeterince görüşüldüğünü ve maddelere geçilerek oylamaya sunulmasını teklif etmiştir.[254]

Çalışma Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında 4841 Sayılı Kanunun 6. Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi'nin Ek 1. Maddesini 10. fıkrasının çıkarılmasını telif etmiştir. Aynı tasarının ek 1. Maddesindeki yabancı dil bilgisi ile ilgili olan kısmının "Yabancı dil bilgisi, devlet lisan imtihanı yapan komisyonlarca tespit olunur" şeklinde değiştirilmesini teklif etmiştir.[255]

---

251 **MM Tutanak Dergisi**, C. 1, 22.12.1965, T. 1, B. 26, TBMM Basımevi, s. 630.
252 **MM Tutanak Dergisi**, C. 7, 11.7.1966, T. 1, B. 108, TBMM Basımevi, s. 571.
253 **MM Tutanak Dergisi**, C. 8, 15.7.1966, T. 1, B. 112, TBMM Basımevi, s. 31-32.
254 **MM Tutanak Dergisi**, C. 8, 27.7.1966, T. 1, B. 120, TBMM Basımevi, s. 762.
255 **MM Tutanak Dergisi**, C. 8, 1.8.1966, T. 1, B. 122, TBMM Basımevi, s. 818.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, İstiklâl Madalyası Sahiplerine Aylık Bağlanması Kanun Teklifinde bulunmuş, teklif benzer nitelikteki teklifler ile birleştirilerek Millî Savunma, Maliye ve Plân Komisyonlarına gönderilmiştir.[256]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Abana ve Bozkurt adı ile iki ilçe kurulması kanun teklifi üzerine 1. madde hakkında değişiklik teklifinde bulunmuştur. Verdiği teklif ile "kanunun 1. maddesinde ilişik 1 sayılı cetvelin (Abana İlçesine) bazı köylerin ilave edilmesini teklif etmiştir bu köyler; Toza, Zalema (Güngören), Yakaören, Yunarı (İnceyazı), Darsu, Niğerze (Beldeğirmeni), Gerdiç (Görentaş), Günvakti adlı köylerdir. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun bu teklifi kabul görmemiştir.[257]

Umumî Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirler ve Yapılacak Yardımlar Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve yeni maddeler eklenmesi hakkında görüşmeler sırasında İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, kanun hakkında teklif sunmuştur. Yaptığı teklif; ek 3. maddede yer alan "ertelenir" kelimesi yerine "affedilir" kelimesinin konması şeklinde olmuştur.[258]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Türkiye'nin bağımsızlığına aykırı olarak Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasında ikili antlaşma yapan hükümetleri tespit etmek amacıyla meclis araştırma önergesi sunmuştur.[259]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, 23.10.1965 tarihinde sunduğu 6972 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki Kanun ile 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tekliflerinin, gündeme alınmasını talep eden bir önerge vermiştir. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun bu önergesi kabul edilmemiştir.[260]

Manevî ve millî hassasiyeti yüksek bir kişi olarak tanınan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, cemiyet içerisinde bulunan ahlaki buhranlara çare arama üzerine bir genel görüşme yapılmasını teklif etmiş ve bununla ilgili önerge vermiştir.[261]

---

256 **MM Tutanak Dergisi**, C. 21, 21.7.1967, T. 2, B. 145, TBMM Basımevi, s. 489.
257 **MM Tutanak Dergisi**, C. 27, 12.4.1968, T. 3, B. 73, TBMM Basımevi, s. 738.
258 **MM Tutanak Dergisi**, C. 28, 14.6.1968, T. 3, B. 76, TBMM Basımevi, s. 177.
259 **MM Tutanak Dergisi**, C. 29, 11.12.1968, T. 4, B. 16, TBMM Basımevi, s. 534.
260 **MM Tutanak Dergisi**, C. 36, 21.4.1969, T. 4, B. 83, TBMM Basımevi, s. 12.
261 **MM Tutanak Dergisi**, C. 35, 28.3.1969, T. 3, B. 70, TBMM Basımevi, s. 303.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu Meclise daha önce sunduğu, Nüfus Plânlaması Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi'nin gündeme alınması hakkında bir önerge vermiştir.[262]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Su Ürünleri Kanunu görüşmeleri sırasında, kanunun farklı maddeleri ile ilgili olarak dört kez önerge vermiştir. Yılanlıoğlu'nun bu kanunla ilgili verdiği ilk önerge, 3. maddenin 6. fıkrasında yer alan "Türkiye'de oturmasına izin verilen yabancı uyruklu kimseler" ibaresinin çıkarılması olmuştur. Bu teklif kabul edilmemiştir.[263] Aynı kanunda yer alan 10. Maddenin değişikliği için de bir önerge vermiş, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun bu önergesi de kabul edilmemiştir.[264]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Su Ürünleri Kanunun 14. maddesindeki "ve meslekî okullar" tabirinin çıkarılmasını teklif etmiştir. Yılanlıoğlu'nun bu teklifi kabul edilmemiştir.[265] Yine aynı kanunun 32. maddesinde yer alan "veteriner" kelimesini "veteriner hekim" olarak değiştirilmesini teklifi etmiş, bu teklif kabul edilmiştir.[266]

2.3.3. Sözlü ve Yazılı Soruları

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu II. Dönem Millet Meclisi'nde görev aldığı süre içinde çeşitli işler hakkında toplam altı soru önergesi vermiştir. Yılanlıoğlu sorduğu sorulardan üç tanesine cevap alırken, üç sorusu da yanıtsız kalmıştır. Muhalefette olmasına rağmen etkin bir vekil olmaya çalışan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, çeşitli bakanlıklara yönelttiği bu sorularla hem Kastamonu hakkında hem de ülke ile ilgili bilgi almıştır.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu ilk sözlü sorusunu 9.12.1965 tarihli 21. oturumda Dışişleri Bakanı'na yöneltilmiştir. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun sorusu, " 1) 24 Asya-Afrika devleti Kıbrıs konusunda BM'ye rapor vermiş midir? 2) Raporun mahiyeti nedir, hangi devletler tarafından verilmiştir?" şeklindedir. Bu soru Dışişleri Bakanına

---

262 **MM Tutanak Dergisi**, C. 36, 13.5.1969, T. 4, B. 92, TBMM Basımevi, s. 365.
263 **MM Tutanak Dergisi**, C. 36, 22.5.1969, T. 4, B. 97, TBMM Basımevi, s. 601.
264 **MM Tutanak Dergisi**, C. 36, 22.5.1969, T. 4, B. 97, TBMM Basımevi, s. 615.
265 **MM Tutanak Dergisi**, C. 36, 22.5.1969, T. 4, B. 97, TBMM Basımevi, s. 621
266 **MM Tutanak Dergisi**, C. 36, 22.5.1969, T. 4, B. 97, TBMM Basımevi, s. 628.

yöneltilmiş, ancak Dışişleri Bakanı mecliste bulunmadığından İçişleri Bakanı Faruk Sükan tarafından cevaplanmıştır.[267]

Kastamonu'nun sorunlarını Meclis'te çözmeye çalışan ve Meclis gündemine getiren İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Kastamonu ili dâhilinde 1966 yılında kaç adet hariciye mütehassısı ve operatör bulunduğunu dair, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı'na bir sorusu olmuştur. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun bu sorusu yanıtsız kalmıştır.[268]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Dışişleri Bakanı'na yönelttiği yazılı soruda Türkiye'nin Tahran Büyükelçiliği'nin makam arabasından "Türkiye" yazısının silindiğinin doğru olup olmadığı sormuştur. Dışişleri Bakanı Sabri Çağlayangil, soruyu yazılı olarak cevaplamış ve Mecliste okunmuştur.[269]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, ikinci toplantı yılının son birleşiminde dinî bir maksatla Türkiye'ye gelen Papa'nın Cumhurbaşkanı ve Başbakan tarafından karşılanmasına dair sözlü sorusunu Başbakanlığa göndermiştir.[270] Soru toplantı senesinin son oturuma denk gelmiş Meclise verilen aradan sonra Meclis gündemine alınmamıştır. Bu nedenle de İsmail Hakkı Yılanlıoğlu sorusuna cevap alamamıştır.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Ankara Tıp Fakültesi Biyokimya Enstitüsü beslenme uzmanına dair olan sözlü önergesini, Milli Eğitim Bakanlığına sunmuştur. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu bu sözlü soru önergesine de cevap alamamıştır.[271]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, milletvekili bulunduğu Kastamonu'nun sorunlarıyla ilgilenmiş ve bunları Meclise taşımıştır. Kastamonu'nun Taşköprü ilçesine bağlı köylerin sulama işine dair Köy İşleri Bakanlığına 7.2.1969 tarihli 46. oturumda yazılı bir soru önergesi vermiştir. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun yazılı sorusu: "1- Taşköprü'ye bağlı Urgancı ve Samanlıören Köylerinin sulama işlerinin projesi yapıldığı halde şimdiye kadar yapılamamasının sebebi nedir, 1969 yılında yapılması mümkün müdür ve ne zaman yapılacaktır?" şeklindedir.

---

267 **MM Tutanak Dergisi**, C. 1, 9.12.1965, T. 1, B. 21, TBMM Basımevi, s. 530-531.
268 **MM Tutanak Dergisi**, C. 11, 18.1.1967, T. 2, B. 32, TBMM Basımevi, s. 181.
269 **MM Tutanak Dergisi**, C. 11, 25.1.1967, T. 2, B. 36, TBMM Basımevi, s. 441-4442.
270 **MM Tutanak Dergisi**, C. 21, 28.7.1967, T. 2, B. 150, TBMM Basımevi, s. 756.
271 **MM Tutanak Dergisi**, C. 30, 14.1.1969, T. 4, B. 28, TBMM Basımevi, s. 602.

Köy İşleri Bakanı Selahattin Kılıç İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun sorusuna 98. birleşimde cevap vermiştir. Projenin 1970 yılı plânları arasına konduğunu ancak civardaki köylerden bu projenin kendi köyleri için zararlı olacağını ve durdurulması istendiğinden ve köylüler arasında ihtilâf doğurduğundan ve çözülemediğinden dolayı 1970 yılında da mümkün görülmediğini bildirmiştir.[272]

2.3.4. Diğer Meclis Faaliyetleri

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, 1966 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Celâl Bayar'ın karşısına aday olarak Kemal Aytaç, Rıfat Baykal, Kudret Bayhan ile birlikte CKMP Genel Başkanı Alparslan Türkeş'i aday olarak göstermiştir.[273]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, II. Dönem Millet Meclisinde dört yasama yılında da Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve Tarım Komisyonlarında görev almıştır.[274]

2.4. 1969-1984 Yılları Arası Faaliyetleri

15 Ekim 1969 tarihli Türkiye genel seçimlerinde, ülke genelinde 14 788 552 kayıtlı seçmenden 9 516 035 seçmen, Mecliste görev alacak 450 milletvekilini seçmek için sandık başına gitmiştir. Seçime katılım oranının % 64.3 gibi düşük bir oranda kaldığı görülmüştür.[275] 15 Ekim seçimlerinde Süleyman Demirel liderliğindeki AP % 46.6 oy oranı ile birinci parti olmuştur. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun partisi MHP ise % 3.0 oy oranı ile sadece parti genel başkanı Alparslan Türkeş'i meclise gönderebilmiştir.[276]

15 Ekim 1969 tarihli milletvekili genel seçiminde Kastamonu'da 219 144 kayıtlı seçmenden 138 033 kişi oy kullanmıştır. Bu oyların 130 208'i geçerli kabul edilmiştir. Seçime katılım oranı % 63.0 olup seçimde İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun birinci sıra adayı olduğu MHP 6 696 oy alabilmiş ve milletvekili çıkaramamıştır. 15 Ekim 1969 seçimi Kastamonu sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.[277]

---

272 **MM Tutanak Dergisi**, C. 36, 28.5.1969, T.4, B.98, TBMM Basımevi, s. 764-765.
273 Çınar, a.g.e, s. 223-224.
274 Çınar, a.g.e, s. 405, 411, 432, 442, 468, 473, 502, 506.
275 TÜİK, a.g.e, s. 5.
276 TÜİK, a.g.e, s. 25.
277 TÜİK, a.g.e, s. 62.

Yılanlıoğlu son olarak 1973 Senato Seçimlerine MHP Kastamonu adayı olarak katılmış fakat seçilememiştir.[278]

Tablo 3. 1969 Genel seçimleri Kastamonu sonuçları

Siyasi Parti	**Aldığı Oy**	**Oy Oranı %**	**Çıkardığı Vekil**
AP	65 805	50.5	4
CHP	29 530	22.7	1
CGP	16 685	12.8	1
MP	7 354	5.6	-
MHP	6 696	5.2	-
TİP	4 888	2.4	-
Bağımsız	971	0.8	-

12 Eylül 1980'de yaşanan askerî darbenin ardından, ülkedeki siyasî partilerin hepsi kapatılmıştır. 1983 yılında siyasetin tekrar başlaması ve partilerin kurulmasına karar verilmiş, kapatılan partilerin bir kısmı aynı kadrolar tarafından farklı isimler altında tekrar kurulmaya başlanmıştır. Kapatılan MHP'ye bağlı ülkücü kadrolar, 7.7.1983 tarihinde Muhafazakâr Parti adında yeni bir parti kurmuşlardır.[279] İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Muhafazakâr Parti'nin 1984 yılında bir süre genel başkanlığını yapmış, daha sonra bu görevi Mehmet Pamak'a bırakırken, kendisi de aktif siyasetten ayrılmıştır.[280] Bir süre Ankara'da kalarak dernek ve vakıf faaliyetlerinde bulunmuş, daha sonra İstanbul'a yerleşerek vefatına kadar İstanbul'da yaşamıştır.

[278] İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun oğlu Cihangir Yılanlıoğlu ile yapılan telefon görüşmesi notlarından (02.03.2016).

[279] Url-4, https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/siyasi_partiler.html (18.11.2015).

[280] Url-5, https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/siyasi_partiler.html. (01.05.2016).

III. BÖLÜM

3. İSMAİL HAKKI YILANLIOĞLU'NUN ESERLERİ

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun siyaset ve sosyal faaliyetler dışında, en fazla uğraş alanı şiir ve yazıdır. Lise çağlarında başladığı şiir yazmayı, ömrünün sonuna kadar sürdürmüştür. Şiirlerinde sadelik ve akıcılık vardır. Milliyetçi ve maneviyatçı yapıda eserler vermiştir. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, düz yazıda sağlam bir üslûba sahiptir. Manevî değerlere ve ilmî hakikatlere bağlı kalmıştır. Eserlerini sade bir dille kaleme almıştır. Yazılarının konularını vatan, millet, ahlâk, Türk milletinin üstün vasıfları ve kahramanlıkları oluşturmuştur. Sanatı toplum yararına kullanmıştır.[281]

Yazı yazmaya 1939 yılında şiirle başlayan Yılanlıoğlu, Veteriner Fakültesi'nde öğrenim gördüğü sırada beş arkadaşıyla birlikte "*Kopuz*" dergisini çıkarmaya başlamıştır. Daha sonraki yıllarda da milliyetçi hareketlerin içinde bulunup milliyetçi dergilerde yazılar ve şiirler yazmıştır.[282]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, lise yıllarında Hüseyin Nihal Atsız'ın "*Orkun*" mecmualarını okuduğunu ve milliyetçi, ülkücü görüşü benimsediğini ifade etmiştir. Fikirlerini yazma ihtiyacı hissettiği için şiire yöneldiğini ve bu şekilde şiirle ilgilenmeye başladığını belirtmiştir. Behçet Kemal Çağlar'ın evinde yapılan şiir toplantılarına katılan Yılanlıoğlu bir şair çevresi kazanmıştır. Behçet Kemal Çağlar, Yılanlıoğlu'nun "*Düğün*" adlı şiirini beğenmesi ve hakkında yazı yazması, Yılanlıoğlu için teşvik olmuş ve onu şiire yöneltmiştir.[283]

Düşünce ve duygularını şiirle dile getirdiğini belirten Yılanlıoğlu, bazı konuların şiirle anlatılmasının imkânsız olduğunu, şiir yeterli gelmediği için düz yazıya yöneldiğini ifade etmiştir.[284]

---

[281] Oğuz Çetinoğlu, **Açıklamalı Yorumlu Kronolojik Kültür Sanat Tarih Ansiklopedisi**, C.3, Bilgeoğuz Yayınları, İstanbul 2011, s. 1890

[282] M. Turan Yarar, **Veteriner Şairler Antolojisi**, Gürsoy Basımevi, Ankara 1960, s. 61.

[283] Toker, *a.g.m,* s. 36.

[284] Toker, *a.g.m,* s.37.

1939 yılında başladığı yazın hayatına ömrünün sonuna kadar devam eden İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, dört tanesi şiir kitabı olmak üzere, toplam on bir kitap yazmıştır. Basılan kitapları; Armağanım, Meşalem, Üç Büyük Tehlike, Manzum Öğütler, Güzel Ahlak, Şehit Ocağı, Manevi Değerlerimiz ve Yapılan Tahribat, Arif Hoca, Yol Boyunca, Kocatepe Camii Nasıl Yapıldı ve Aklın Çözemedikleri'dir. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu kitaplarının dışında gazete ve dergilerde de yazılar şiirler yayınlamıştır. Yazı ve şiirleri, Kopuz, Doğrusöz, Orkun, Çınaraltı, Çığır, Türkeli, Davran, Orkun, Bozkurt, Gurbet, Kürşad, Altınışık, Ocak, Özleyiş, Töre, Ötüken, Bayrak dergilerinde ve Hergün, Diyanet, Millet, Kudret gazetelerinde yayınlanmıştır.[285]

Kaleme aldığı eserlerin dışında 1962-1964 yılları arasında 24 sayı olarak yayınlanan "*Orkun*" dergisini çıkarmıştır. Yılanlıoğlu bu dergide Orkun imzası ile yayınlanan başyazılar kaleme almıştır.[286]

Yılanlıoğlu'nun kitapları ve diğer eserleri aşağıda alt başlıklar halinde verilmiştir.

3.1. Kitapları

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, 1951 yılından 1991 yılına kadar toplam on bir adet kitap yayınlamıştır. Bu kitapların dört tanesi şiir, iki tanesi tiyatro türündedir. Yılanlıoğlu'nun kitapları aşağıda içeriği ile birlikte verilmiştir.

3.1.1. Müslüman Türk Çocuğuna Armağanım

"*Müslüman Türk Çocuğuna Armağanım*" adlı eserinin, iki perdelik manzum piyes ve şiirlerden oluştuğu anlaşılmaktadır.[287] Eser 1951 yılında yayınlanmıştır.[288] Çalışmamız sırasında eserin kendisine ulaşılamadığı için içeriği hakkında detaylı bilgi elde edilememiştir.

---

285 İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, **Aklın Çözemedikleri**, Polat Ofset, İstanbul 1991, s. (arka kapak)
286 Yavuz Bülent Bakiler'in mektubu (03.02.2016)
287 Ozanoğlu, a.g.e, s. 6.
288 M. Sırrı Çakmak-Naci Kuşadalı-Naif Timur, **Türk Asker Şairleri**, Öz-Ar yay. Ankara 1952, s. 198.

3.1.2. Meşalem

"*Meşalem*" adıyla hazırlanan eser, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun ilk şiir kitabıdır ve 1957 yılında Altınışık yayınları arasında yayınlanmış şiir kitabıdır 64 sayfadan oluşmaktadır. Eser İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun çeşitli dergilerde yazdığı şiirlerinin toplanmasıyla oluşmuştur.[289] Eser ismini kitabın ilk şiiri olan "Meşalem" şiirinden almaktadır. Eserde toplam 23 şiir bulunur ve şiirler 5'li, 8'li, 11'li, 13'lü, 14'lü hece ölçülerine göre yazılmıştır. Eserdeki şiirler daha önce farklı dergilerde yayınlanmıştır. Yılanlıoğlu, şiirlerin altına daha önce çıktığı dergi ve yılını eklemiştir.[290] Esere ismini veren Meşalem adlı şiir aşağıda verilmiştir.

Meşalem

Meşalem var aydınlatır yolumu,
İradem var, çelik yapar kolumu;
Gövdem yüce el kıramaz dalımı.

Meşalem ebediyyen yanar; sönmez!
Türk olan inandığı şeyden dönmez.

Dağ yıkılır, dere dolar düz olur,
Deniz kurur, göl çekilir tuz olur,
Odun yanar, çıra parlar köz olur,

Bağrımdaki alev sönmez köz olmaz,
Dayandığım dağ yıkılmaz düz olmaz.

Genç yaşımda sevda sardı başımı,
Biran bile bırakmadı peşimi,
Unutturdu ekmeğimim aşımı.

Erler merdçe yazar yar'e mektubu,
Sevdalıyım (TÜRKLÜK) sevdasıdır bu.

289 Çakmak, a.g.e, s. 198.
290 İ. Hakkı Yılanlıoğlu, **Meşalem**, Altınışık Yayınları, 1957.

Tanrım var birliğine inanacak,
Ülküm var, yolunda ölüp kanacak,
Ecdadım var şeref ile anacak.

Gene cihan yıkılsa yıkılmaz Türk'üm
Bine bir olsam korku bilmez Türk'üm.

Bir zamanlar dünya korktu titredi,
Savaşlarda arslan gibi kükredi,
Türk'ten yiğit, Türk'ten cesur yok dedi.

Tarih diyor Türk'ten üstün millet yok,
Mazim şeref şanla dolu zillet yok.

(YILANLIOĞLU) cennet gibi vatan var,
Her yeri Türk'le dolu TÜRKİSTAN var,
Ey Türkoğlu!... Oralarda atan var.

Unutmayız Türk atası KÜRŞAD'ı,
Dağı, taşı her yer taşır Türk adı…[291]

3.1.3. Manzum Öğütler

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun Manzum Öğütler adlı eseri şiir kitabı türündedir. 1960 yılında Konya'da Yeni Kitap Basımevi tarafından yayınlanmıştır.[292] Kitabın iç kapağında eser isminin hemen altında, şu dörtlük bulunmaktadır:

"Oku, düşün öğüt al,
Kötüyü bil iyi ol,
İyolmazsan batarsın,
Çamurlarda yatarsın!..."

[291] İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, **Meşalem**, Altınışık Yayınları, 1957, s. 4-5.
[292] İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, **Manzum Öğütler**, Altınışık Yayınları, Konya 1960.

Kitap, içeriği itibariyle, iyilik, doğruluk, ahlâkî erdem ve davranışlarla alâkalı kısa ve didaktik türde şiirler içermektedir. Kitap toplam otuz iki şiirden oluşmaktadır. Şiirlerin başlığı konusuna göre seçilmiştir. Şiirlerin tamamı 7' lihece ölçüsüne göre yazılmıştır.

Ahlak

Ahlak Güzel huy demek;
En çok buna ver emek.
Hazinedir güzel huy,
Daima iyiye uy.

Ahlaksızsa bir millet
Onu boğazlat zillet.
Ahlak millete temel,
Yücelmek büyük emel.[293]

3.1.4. Üç Büyük Tehlike: Siyonizm, Komünizm, Farmasonluk

Eser, Güven Basımevi tarafından İstanbul'da, 1968 yılında yayınlanmıştır. Eserde Türk milleti aleyhinde tehlike olarak görünen ve Türkiye'nin aleyhinde faaliyet gösteren Siyonizm, Komünizm ve Masonluk hakkında bilgi verilmiştir.[294] İsmail Hakkı Yılanlıoğlu kitabın önsözünde aşağıdaki cümlelere yer vermiştir.

> "*Şimdiye kadar bu üç büyük tehlike hakkında çok kitap yazıldı. Her biri bu tehlikeleri ayrı ayrı anlatmaktadır. Ben bunlardan çok faydalandım. Yalnız bu üç büyük tehlikeyi ve milli bünyemize yaptıkları tahribatı kısa, özlü her sınıf halkın anlayabileceği şekilde yazmanın daha faydalı olacağına kani bulunduğumdan bu kitabı yazdım….*"[295]

Kitap, Siyonizm, Komünizm ve Farmasonluk olarak üç bölümden oluşmaktadır. "*Siyonizm*" başlıklı birinci bölümde, Siyonizm'in doğuşu ve temel amaçları anlatılmıştır. İkinci bölüm olan "*Komünizm*" de komünizmin hedefleri ve komünist

---

[293] İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, **Manzum Öğütler**, Yeni Kitap Basımevi, Konya 1960, s.3.
[294] İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, **Üç Büyük Tehlike**, Güven Basımevi, İstanbul 1968.
[295] İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, **Üç Büyük Tehlike; Siyonizm, Komünizm, Farmasonluk**, Güven Basımevi, İstanbul 1968, s. 6

kişilerin zararlı faaliyetleri anlatılmıştır. Sovyetler birliğinin Orta Asya ve Doğu Avrupa'da yaptığı katliamlardan örnekler vermiştir. Eserin üçüncü ve son bölümü "*Farmasonluk*" tur. Burada masonluğun tanımı, amaçları anlatılmıştır. Masonluk teşkilatının temelde Tevrat yasalarına göre şekillendirildiği belirtilmiş ve asıl amacın Büyük İsrail olduğu anlatılmıştır. Eser içerisinde Mason kişi ve yayınlardan örnekler verilerek, Mason teşkilâtlarının din düşmanlığı hakkında örnekler verilmiştir.

İsmail hakkı Yılanlıoğlu eserin sonunda, manevî alanda Türkiye'nin gerilediğini, ahlâkî ve kültürel yozlaşmaya maruz kalındığını söylemiştir. Yaşanan tüm olumsuz olayların, ahlaki gerileme, yozlaşmaya uğramanın sebebi gördüğü şeyleri, eserde ele alarak tedbirli olunmasını istemiştir.

3.1.5. Güzel Ahlâk

"*Güzel Ahlâk*" başlıklı eser İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun 1974 yılında Ankara'da yayınladığı kitaptır. Eser farklı yazarlardan da faydalanarak güzel, iyi, ahlâk ve fazilet değerlerini aktarmıştır. Eser içerisinde değerler ayrı başlıklar altında maddeler halinde yazılmıştır.[296] Eserin sonunda "Netice ve Öz" başlığı altında "iyi ve güzel olmak istiyorsan" şeklinde giriş yapılmış ve kırk maddelik öğüt ve ahlakî tavsiyeler sıralanmıştır. Yılanlıoğlu bu eseri hakkında, Türk'e ait olan ahlak, saygı, sevgi özelliklerini belirterek Türk gençliğinde görmek istediği vasıfları anlattığını ifade etmiştir.[297]

3.1.6. Manevî Değerlerimiz ve Yapılan Tahribat

Eser, Adak Yayınları tarafından İstanbul'da 1977 yayınlanmıştır. 244 sayfalık eser iki bölümden oluşmaktadır. İçeriği, millî ve manevî değerler ile bu değerler üzerinde yaşanan olumsuzlukları örnekler vererek açıklamıştır. İki bölüme ayrılan eserin birinci bölümü millî değerlere ve yargılara, ikinci bölüm ise manevî ve dinî değerlere ayrılmıştır. Her iki bölümde de alt başlıklar yer almıştır.[298]

---

296 İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, **Güzel Ahlak**, Ankara 1974.
297 Toker, *a.g.m*, s. 38.
298 İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, **Manevi Değerlerimiz ve Yapılan Tahribat**, Adak yayınları, İstanbul 1977.

Eserin birinci bölümünde; “Kaybettiğimiz Manevi Değerler”, “Türklerde Medeniyet”, “Türklerde İnsanlık ve Müsamaha”, “Türklerde Doğruluk”, “Türklerde Kahramanlık” “Türkün Üstün Vasıfları” başlıklı yazılar yer almaktadır.

İkinci bölüm manevi değerler üzerinden ele alınmıştır. Bu bölümdeki yazıların başlıkları şunlardır: “Manevî Değerlerimiz Üzerinde Yapılan Tahribat”, “Dilde Yapılan Tahribat”, “Tarih Nasıl Tahrif ve Takdim Edildi”, “Din”, “Devlet Eliyle Yapılan Tahribat”, “Kanun Yoluyla Dine Yapılan Baskılar”, “Aydınlar Eliyle Yapılan Tahribat”, “Şer Kuvvetleri Eliyle Yapılan Tahribat”, “Siyonizm ve Din”, “Masonlar ve Yaptıkları Tahribat”, “Ahlak Üzerinde Yapılan Tahribat”.

3.1.7. Yol Boyunca Şiirler

“*Yol Boyunca Şiirler*” isimli şiir kitabı içeriği itibariyle İsmail Hakkı Yılanlıoğlu’nun farklı tarihlerde ve yayınlarda yazdığı şiirlerin derlenmesinden oluşur. 1981 yılında yayınlanmıştır.[299]

Kitabın girişinde aşağıdaki dörtlük bulunmaktadır.

“Bir Ülkü’ye bağlan da tutuşsun ruhun,
Pervane değil Çerağ ol ışık sun.
Ülküsüz şahsın, yolu meçhule gider.
Meçhulde isen eğer ne için doğdun?..”

Kitabın önsözü H. Fethi Gözler tarafından yazılmıştır. Eserde ayrıca Halide Nusret Zorlutuna’nın da görüşlerini belirten bir yazısı vardır. Eser içinde şiirleri daha önce okuyan Arif Nihat Asya’nın şiirler hakkında bir kaç cümle ile görüşleri bulunmaktadır. Bu görüşler şiirlerin altında verilmiştir:

Eser, “Yol Boyunca”, “Zaman…-Zaman…” ve “İlahiler” olarak üç ana başlıktan oluşmaktadır. “Yol boyunca” bölümünde 22, “Zaman…-Zaman…” bölümünde 31, “İlahiler” bölümünde 7 olmak üzere toplam 60 şiirden oluşmaktadır.

[299] İsmail hakkı Yılanlıoğlu, **Yol Boyunca Şiirler**, Arı Matbaası, Ankara 1981.

Eserin içeriği bakımından belli bir konu bütünlüğü yoktur. Farklı tarihlerde yazılan şiirlerden oluşur. Siyaset, ahlâk, İslâmî değerler, vatan sevgisi gibi farklı konular hakkında şiirler bulunmaktadır. Şiirlerin büyük çoğunluğu hece ölçüsü ile birlikte serbest türde yazılan şiirler de mevcuttur.

Akşam

Güneş durgun sularda, seyrederken rengini,
Kuşlar gariplenerek çırpınıyor uzakta.
Ve herkes birer birer kaybediyor dengini,
Gün ışığı kayıyor ufuktaki kızakta.

Acıyorken ömrüme, bir günün gidişiyle,
Ağır ağır inmekte ufukta siyah perdeler.
Tükenen bir âleme en içten sezişiyle,
Veda etmekte böyle en çılgınca neş'eler!...[300]

3.1.8. Şehid Ocağı

Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları arasında Ankara 1982'de yayınlanmıştır. Eser dört perdelik manzum tiyatro türündedir.[301] Eserin içeriği Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılan ve şehit olan bir askerin, evinde yaşanan olaylardır. Yılanlıoğlu, eserdeki kişilerin gerçek olduğunu ve gerçeğe uygun olarak yazdığını belirtmiştir.

3.1.9. Kocatepe Camii Nasıl Yapıldı?

Eser 1987 yılında Ankara'da Tekışık Matbaası tarafından basılmıştır. 64 sayfadan oluşmaktadır.[302] Eserin girişinde aşağıdaki şiir bulunmaktadır.

"Koca Sinan tarzında yaptık muhteşem eser,
O bir İslam Tac'ıdır biçilmez ona değer.
Cümle millet ve devlet sundu mal, mülk, parayı,
Allah muvaffak kıldı mimar Hüsrev Tayla'yı.

300 İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, **Yol Boyunca Şiirler**, Arı Matbaası, Ankara 1981, s. 31
301 İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, **Şehid Ocağı**, Diyanet işleri Başkanlığı Yayınları 1982.
302 İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, **Kocatepe Camii Nasıl Yapıldı?**, Tekışık Matbaası, Ankara 1987.

Tebrike şayan oldu, emek veren her mümin,
Erişti yücelere hilâli âlemlerin.
Parladı başşehirde Cumhuriyetin özü,
Elleri aç duaya, ALLAH'a çevir yüzü!...

Eser içeriğinde Kocatepe Camii'nin yapım aşaması, yapılan çalışmalar, toplanılan yardımlar anlatılmıştır. Eserde ayrıca yapılan bağışlar not edilmiş, cami inşaatında çalışan ve işleri yapan ustaların isimleri verilmiş ve camii için yapılan harcamalar gösterilmiştir. Eserin son kısmında gazetelerde Camii ile ilgili çıkan haberlere yer verilmiştir.

3.1.10. Aklın Çözemedikleri

Eser, 1991 yılında Polat Ofset tarafından yayınlanmıştır, 100 sayfadan ibarettir. Eserde Yılanlıoğlu, insanın cenin halinden doğumuna kadar anne karnında geçirdiği süre ve değişimden bahsetmiştir. Kitabın geri kalan kısmında kendisinin şahit olduğu, duyduğu, gazetelerden derlediği olağan üstü olaylardan bahsetmiştir.[303]

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu eserin önsözünde, eseri hakkında şu bilgileri vermiştir;

> "*İşte ben bu küçük kitapta Allah'ın hikmetlerini gözler önüne serdim. Bunları okuyup da ders ve ibret almayanlar ruhsuz ceset gibidir. Onlara tesir etmek mümkün değildir. Velakin, akıl, fikir ve ruh gibi varlıklara sahip olan herkesin bunlardan ders ve ibret alması elbette mümkün olacaktır. Okuyalım, düşünelim, kendimize çeki düzen verelim ve Allah'ın kudreti karşısında, aklımızın dahi ne kadar aciz olduğunu anlayalım*."[304]

Kitapta bahsi geçen olaylar, reenkarnasyon yaşadığını iddia eden kişiler, Kore Savaşı, Kıbrıs Barış Harekâtı, Balkan Savaşları sırasında yaşana olağan üstü olaylardır. Yılanlıoğlu eserinde gazetelerden çevresinden duyduğu ve bizzat yaşadığı ilginç olaylara yer vermiştir.

---

303 İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, **Aklın çözemedikleri**, Polat Ofset, İstanbul 1991.
304 İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, **Aklın Çözemedikleri**, Polat Ofset, İstanbul 1991, s. 6.

3.1.11. Arif Hoca

Necmeddin Sefercioğlu, Orkun Dergisi'nin Ekim 2004 tarihinde yayınlanan 80. sayısında İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun biyografisi içinde "*Arif Hoca*" adlı eseri yayınladığını belirtmiştir. Yavuz Bülent Bakiler, Türk Yurdu dergisinin Ağustos 1992 tarihli sayısında aynı eserin yayınlandığını yazmıştır. Ayrıca "*Arif H*oca" adı ile kitabın yayınlandığı Yılanlıoğlu'nun "*Yol Boyunca Şiirler*" ve "*Aklın Çözemedikleri*" adlı eserlerinin arka kapağında belirtilmiştir. Çalışmamız sırasında Milli Kütüphane ve sahaflar üzerinde çalışma yaparken bu isimle bir kitaba rastlanmamıştır. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun damadı olan, Yavuz Bülent Bakiler ile yapılan görüşmede, Yılanlıoğlu'nun bu isimde bir eserinin olmadığını ifade etmiştir.[305]

3.2. Gazete ve Dergilerde Çıkan Yazıları

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, daha öncede belirtildiği gibi çeşitli gazete ve dergilerde yazıları, şiirleri yayınlanmıştır. Yazılarının yayınlandığı gazete ve dergiler genellikle milliyetçi olarak bilinen gazete ve dergiler olmuştur. Yılanlıoğlu'nun yazları ve şiirleri; Kopuz, Çınaraltı, Çığır, Türkeli, Davran, Orkun, Bozkurt, Gurbet, Kürşad, Altınışık, Ocak, Özleyiş, Töre, Ötüken, Bayrak dergileri ile Diyanet, Millet, Hergün, Kudret gazetelerinde yayınlanmıştır.[306] Bunların dışında Yeni Kastamonu ve Doğrusöz gibi Kastamonu yerel basınında da yazıları yayınlanmıştır.

Gazete ve dergilerde şiir ve yazılar yayınlayan Yılanlıoğlu, kendisi de iki kez dergi çıkarmıştır. Çıkardığı dergilerin ilki; 1939 yılında beş arkadaşıyla birlikte çıkardığı "*Kopuz*" dergisi olmuştur.[307] Hüseyin Nihal Atsız'la arkadaşlığı bulunan Yılanlıoğlu, Atsız'ın 1950'li yıllarda çıkardığı ve 50 sayı sonra kapanan "*Orkun*" dergisini 1962'de tekrar çıkarmaya başlamıştır. Bu dergi, Şubat 1962 yılında yayına başlamış ve yeterli okuyucu bulamadığı için 25 Ocak 1964 tarihinde kapanmıştır. Derginin ilk sayısında kurucu; H. Nihal Atsız olarak gözükürken, sahibi; Yılanlıoğlu olarak

---

305 Yavuz Bülent Bakiler ile yapılan telefon görüşmesi (01.02.2016).
306 İ. Hakkı Yılanlıoğlu, **Aklın Çözemedikleri**, Polat Ofset, İstanbul 1991, s. (Arka kapak).
307 Yarar, a.g.e, s. 61.

görülmüştür. Orkun dergisinin başyazılarını İ. Hakkı Yılanlıoğlu, Orkun imzası ile yayınlamıştır.[308]

Çalışma sırasında İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun yazı ve şiirlerinin yayınlandığı sayıları Milli Kütüphane ve Kastamonu İl Halk yapılan araştırmalar ile tespit edilmeye çalışılmış, ulaşılabilen yazıları aşağıda sıralanmıştır.

3.2.1. Gazete ve Dergilerde Yayınlanan Makale ve Yazıları

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu daha öncede belirttiğimiz üzere çeşitli gazete ve dergilerde yazılarını yayınlamıştır. Yazdığı yazılar genel olarak milli ve manevi değerler etrafında şekillenmiş yazılardır. Yılanlıoğlu'nun ulaşabilen yazıları aşağıda sıralanmıştır:

"Din ve Ahlak", Altınışık, C. 1, Sayı: 5 (25 Mayıs 1947), s. 15-16.

"Milli Ahlak ve Türk Kadını İçin", Türkeli, Sayı: 6 (20 Şubat 1952), s. 6-7.

"Kurmay Albay Dadaylı Halit Beğ (Akmansü)", Doğrusöz, Yıl: 20, Sayı: 3081-3101 (10 Aralık 1956-4 Ocak 1957), s. 1.

"Millet Vekili", Yeni Kastamonu, Yıl:5, Sayı: 1201, (10 Ekim 1961), s.1-4.

"Milli Dava ve Şahsiyet", Yeni Kastamonu, Yıl: 5, Sayı: 1202, (11 Ekim 1961), s. 1-4.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun Orkun Dergisi'nde "Orkun" imzası ile yayınladı başyazılar;

"Sevgili Orkun Okuyucuları", Orkun, s. 1.

"Ülkü ve Teknik", Orkun, Sayı:11, (15 Aralık 1962) s. 1.

---

308 Yavuz Bülent Bakiler'in yazdığı mektup (03.02.2016).

“Milliyetçilik ve Sevgi”, Orkun, Sayı:12, s. 1.

“Millet Sevgisi”, Orkun, s. 1.

“Mücadele Edeceğiz”, Orkun, s. 1.

“Atatürk’ün Milliyetçilik Cephesi”, Orkun, s. 1.

“Türk Aydınlarına Çağrı”, Orkun, s. 1.

“Adam Meselesi”, Orkun Dergisi, s. 1.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, yukarıda verilen yazıları haricinde Diyanet, Hergün, Kudret ve Millet gazetelerinde de yazıları yayınlanmıştır. Yapılan tarama ve araştırmalar da ulaşılamadığı için, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu’nun söz konusu gazetelerdeki yazılarına da ulaşılamamıştır.

3.2.2. Gazete ve Dergilerde Yayınlanan Şiirleri

Şairlik yönü gelişmiş olan Yılanlıoğlu’nun gazete ve dergilerde yayınlamış olan şiirlerinden ulaşılabilenleri başlıkları aşağıda verilmiştir.

“Düğün”, Bozkurt, Sayı: 9, (İlk Kanun 1940), s.207.

“Sevgili”, Bozkurt, Sayı: 10, (Haziran 1941), s. 239.

“Namus Destanı”, Kopuz, Sayı: 2 (Haziran 1943), s. 31.

“Sevgili”, Kopuz, Sayı: 3, (Temmuz 1943), s. 69.

“Müjde”, Kürşad, Sayı: 2, (3 Mayıs 1947), s. 24.

“Oğluma Öğütlerim”, Davran, Sayı: 11 (Aralık 1948), s. 7.

Ayrıca bu şiirlerin dışında İsmail Hakkı Yılanlıoğlu “Meşalem” adlı şiir kitabında o güne dek gazete ve dergilerde yayınlanan şiirlerini derlemiş ve kitap haline getirmiştir. “Meşalem” adlı kitaptan aldığımız şiirleri;

“İnsan” Orkun.

“Ağıt”, Gurbet, 1954.

“Orhun Destanı”, Orkun, 1954

“Garibin Derdi”, Türk Dünyası, 1954

“Düşünce”, Yeni Bozkurt, 1948

“Türkoğlu” ,Çınaraltı,

“Oğlumun Ninnisi”, Özleyiş

“Şark”, Orkun, 1948

“Toprak”, Toprak, 1956

“Ayşem”, Toprak, 1956

“Sepetçioğlu”, Toprak, 1956

3.3. Yayınlanmamış Eserleri

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu’nun basılan eserlerinin yanı sıra basmayı düşündüğü, isimlerini koyduğu, fakat çeşitli sebeplerden dolayı basamadığı eserleri de mevcuttur. Bu eserlere isimlerini veren Yılanlıoğlu, bazı kitaplarının arka kapağında “Basılacak Eserler” başlığı ile bu eserleri duyurmuştur.

Yavuz Bülent Bakiler, Türk Yurdu dergisinde “İsmail Hakkı Yılanlıoğlu” başlıklı yazısında, basılmamış eserlerini şu şekilde sıralamıştır; Gerçek Aynası, Düşünceler, Siyaset Meydanında Gördüklerim, Türk Ocağı Tarihi, Millete Söylediklerim, Öğütler Demeti, Sözlerin Özü, Hayatımın Hikâyesi.[309] Bakiler’in verdiği bilginin dışında, Yılanlıoğlu’nun basılmış kitaplarının arka kapaklarına bakıldığında, karşımıza çıkan

[309] Yavuz Bülent Bakiler “İsmail Hakkı Yılanlıoğlu”, **Türk Yurdu**, s. 35.

eserler şunlardır: Bir Oku Bin Düşün[310], Rüya[311], Meclis Çalışmalarım[312], Basına Aksedenler.[313]

Genel olarak bakıldığında Yılanlıoğlu'nun on iki adet basılmaya hazır ya da hazırlık aşamasında olan eseri olduğunu fakat bunları basamadan vefat ettiğini görüyoruz.

[310] İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, **Meşalem**, Altınışık Yayınları 1957, s. (Arka Kapak)**; Üç Büyük Tehlike**, Güven Basımevi, İstanbul 1968 s. (Arka kapak); **Güzel Ahlak**, Ankara 1974, s. (Arka kapak). **Manevi Değerlerimiz ve Yapılan Tahribat**, Adak Yayınları, İstanbul 1977 s. (Arka kapak); **Yol Boyunca Şiirler,** Arı Matbaası, Ankara 1981, s. (Arka kapak)**.**

[311] İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, **Meşalem**, Altınışık Yayınları, 1957, s. (Arka Kapak); **Güzel Ahlak**, Ankara 1974, s. (Arka kapak); **Manevi Değerlerimiz ve Yapılan Tahribat**, Adak Yayınları, İstanbul 1977 s. (Arka kapak); **Aklın Çözemedikleri**, Polat Ofset, İstanbul 1991, s. (Arka kapak).

[312] İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, **Güzel Ahlak**, Ankara 1974, s. (Arka kapak); **Manevi Değerlerimiz ve Yapılan Tahribat**, Adak Yayınları, İstanbul 1977 s. (Arka kapak); **Yol Boyunca Şiirler** Arı Matbaası, Ankara 1981, s. (Arka kapak)**.**

[313] İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, **Güzel Ahlak**, Ankara 1974 s. (Arka kapak); **Manevi Değerlerimiz ve Yapılan Tahribat** Adak Yayınları, İstanbul 1977 s. (Arka kapak)**; Yol Boyunca Şiirler** Arı Matbaası, Ankara 1981, s. (Arka kapak).

SONUÇ

Bu çalışmada, Kastamonu'nun yetiştirdiği değerli fikir ve siyaset adamlarından İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun meclis çalışmaları ve eserleri ele alınmıştır. Yılanlıoğlu, 1918 yılında Kastamonu'da dünyaya gelmiş ve 1943 yılında askerlik mesleğine başlayarak 1960 yılına kadar ordu hizmetinde bulunmuştur. 1961 yılında siyasete atılan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu iki dönem Kastamonu milletvekili olarak hizmet yapmıştır.

Yılanlıoğlu'nun hayatı hakkında bilgi veren birkaç kaynağı topladık ve değerlendirdik. Ayrıca Yılanlıoğlu'nun ailesi ve tanıdıkları ile iletişime geçerek bilgi aldık. Böylece daha detaylı verilere ulaşarak İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun biyografisini ortaya koymaya ve farklı kaynaklardaki bilgileri birleştirmeye çalıştık.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, muhafazakâr bir kişiliğe sahiptir. Siyasal alanda ise milliyetçilik prensibini benimsemiş ve bu doğrultuda çalışmalar yürütmüştür. Rıza Nur, Ziya Gökalp gibi yazarlardan etkilenmiş ve Hüseyin Nihal Atsız, Alparslan Türkeş gibi isimlerle bir araya gelerek fikri, siyasî dostluklar kurmuştur. Ailesinden gelen İslâmcı muhafazakâr yapı ile milliyetçilik fikrini harmanlayan Yılanlıoğlu, siyasal ve sosyal hayatında milliyetçi/muhafazakâr bir yolu benimsemiştir.

Milliyetçi yönüyle tanınan çevresinin telkinleri ve milliyetçi fikirlerini fiiliyata dökmek isteyen Yılanlıoğlu, 1960 yılında görevli olduğu Konya Astsubay Okulu'nda Fizik ve Kimya dersleri öğretmenliği yaptığı sırada askerlik görevinden emekliye ayrılmış ve 1961 yılında yapılan seçimlerde CKMP Kastamonu milletvekili olarak meclise girmiştir.

1961-1969 yılları arasında iki dönem milletvekilliği yapan Yılanlıoğlu, bu dönemler arsında Tarım Komisyonu ve Kamu İktisadi Teşekkülleri Komisyonu'nda görev almıştır. Milliyetçi maneviyatçı yönlerini meclis kürsüsünden sıklıkla yansıtan Yılanlıoğlu, yanlış gördüğü hususları ve uygulamaları mecliste dile getirmiştir. Meclisteki faaliyetleri ile diğer partiden olan vekillerin de takdirini toplayan

Yılanlıoğlu, ülke sorunlarının yanında memleketi Kastamonu ile ilgili sorunları da meclise taşımış ve çözümüne öncülük etmiştir.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, milletvekilliği görevini Ankara'ya bağlı kalarak yapmayıp sık sık seçildiği Kastamonu'ya gelmiş halkla görüşmüş ve buradaki sorunları meclise taşımıştır. Kastamonu'ya yaptığı ziyaretler ve meclisteki hizmetleri Kastamonu yerel gazetelerine konu olan Yılanlıoğlu'nun gündemde kalmayı başarmış bir siyasetçi olduğu söylenebilir.

CKMP içerisinde çeşitli görevler üstlenen Yılanlıoğlu, yaptığı çalışmalar ve hizmetleriyle pek çok kişinin takdirini ve sevgisini kazanmıştır. CKMP'den MHP'ye dönüşüm sürecinde, Genel Başkan Alparslan Türkeş'in en yakınındaki kişilerden biri olmuş ve partinin siyasi çizgisinin şekillendiği dönemde önemli isimlerden biri konumuna gelmiştir.

Parti içinde Genel Başkan Yardımcılığı, Genel Sekreterlik, Başkan Vekilliği görevlerinde bulunan Yılanlıoğlu, ayrıca 12 Eylül 1980 tarihinde yaşanan askeri darbe sonrası partinin yeniden yapılanma sürecinde sonradan "*Milliyetçi Çalışma Partisi*" adını alacak olan "*Muhafazakâr Parti*" adlı partinin kurucuları arasında yer almış ve Genel Başkanlık görevinde bulunmuştur.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun siyasi hayatını incelerken, ana kaynağımız TBMM zabıtları olmuştur. Yılanlıoğlu'nun milletvekili olduğu dönemdeki kayıtları inceleyerek yaptığı konuşmaları, verdiği önerge ve teklifleri inceleyip bir araya getirdik. Ayrıca CKMP ve MHP hakkında bilgi veren kaynaklara da ulaşarak Yılanlıoğlu'nun parti içi çalışmaları hakkında da bilgilere ulaştık. Kastamonu yerel basınında çıkan siyasi içerikli haber ve yazılar da çalışmamıza katkı sağlamıştır.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Huzur ve Yükseliş Derneği, Türk Ocakları, Türkiye Milliyetçiler Derneği gibi çeşitli sivil toplum kuruluşlarında da görev almıştır. Görev aldığı kurumlara bakıldığında büyük çoğunluğunun milliyetçi, maneviyatçı yapıda kuruluşlar olduğu anlaşılmaktadır. Görev aldığı kuruluşların hemen hepsinde üst düzey makamlarında çalışması ayrıca dikkate değer bir husus olarak göze çarpmaktadır.

Ankara/Çankaya'da bulunan Kocatepe Camii'nin yapım aşaması sırasında büyük katkıları bulanan Yılanlıoğlu, bu camiyi tamamlamak ve ibadete açmak için çok fazla mesai harcamıştır. Camiinin yapımı için projelerin hazırlanmasından bitirilmesine kadar emekleri olan Yılanlıoğlu, Türkiye Diyanet Sitesi Kocatepe Camii Yaptırma ve Yaşatma Derneği ile daha sonra açılan Diyanet Vakfı Kocatepe Camii İnşaat Kurulu'nda başkanlık görevlerinde bulunmuştur. Milletvekilliği görevi sona erdiği halde caminin inşaatının bitmesini bekleyen Yılanlıoğlu, cami ibadete açılıncaya kadar Ankara'da kalarak çalışmaları yakinen takip etmiştir. Yılanlıoğlu, bu konuda, "Kocatepe Camii Nasıl Yapıldı" isimli bir eser hazırlamış ve eserde caminin nasıl yapıldığı, inşaat çalışmalarının nasıl yürütüldüğü ve cami için toplanan yardım paralarının tek tek eserinde aktarmıştır. Eserde ayrıca cami ile ilgili çıkan gazete haberlerine de yer verilmiştir.

Yazarlık ve şairlik yönü de gelişmiş bir şahıs olan Yılanlıoğlu'nun, öğrencilik yıllarından itibaren yazı ve şiirleri çeşitli dergilerde ve gazetelerde yayınlanmıştır. Yazılarının ve şiirlerinin yayınlandığı dergiler incelendiğinde tamamının milliyetçi çizgide yer alan yayınlar olduğu görülmektedir. Yazı yazmaya, önce öğrencilik yıllarında arkadaşlarıyla çıkarmaya başladığı "Kopuz" adlı dergi ile başlayan Yılanlıoğlu, ilerleyen dönemlerde birçok farklı gazete ve dergide şiirler yayınlamıştır. Şiirlerinden sonra makaleler yazmaya da başlayan Yılanlıoğlu, makalelerinde de millî ve manevî konular üzerinde durmuştur.

Hüseyin Nihal Atsız'la yakın ilişkisi bulunan Yılanlıoğlu, Atsız'ın dergilerinde yazı ve şiirlerini yayınlamıştır. Atsız'ın Orkun adında çıkardığı dergi kapatılınca 1962-1964 yılları arasında aynı isimle dergiyi İsmail Hakkı Yılanlıoğlu çıkarmaya devam etmiş ve derginin kurucusunu Hüseyin Nihal Atsız olarak göstermiştir. Şiirlerinde ve yazılarında milliyetçiliği, Türkçülüğü, Türklere has özellikleri, Türklerin kahramanlıklarını ve cesaretini işleyen Yılanlıoğlu bu eserleri ile milliyetçi çevreler tarafından tanınmış ve itibar görmüştür.

Yılanlıoğlu, önce farklı dergi ve gazetelerde yazdığı şiirleri toplayarak "Meşalem" adlı ilk şiir kitabını yayınlamıştır. İlk kitabından sonra Yılanlıoğlu toplamda dördü şiir, ikisi tiyatro eseri olmak üzere on bir kitap kaleme almıştır.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun eserleri topluma özellikle gençliğe fayda sağlama ve onları gelecek tehlikelere karşı uyarıda bulunmaya yönelik yapıda olmuştur. Şiir kitapları dışındaki eserlerinde de milliyetçilik ve ahlaki değerler üzerinde yoğunlaşmıştır. "Manevi Değerlerimiz ve Yapılan Tahribat" adlı eserinde Türklüğün ve İslam'ın değerlerini ele alırken bunlara zarar veren ve verebilecek olan tehlikeleri göstermeye, bu tehlikelere karşı gençliği uyarmaya çalışmıştır. Yine "Üç Büyük Tehlike" adlı eseriyle Türkiye için tehdit unsuru olarak gördüğü komünizm, Siyonizm ve Masonluğa karşı hangi önlemlerin alınması gerektiği konusunda bilgi vermiştir.

"Aklın Çözemedikleri" adlı eserinde, karşılaştığı, derlediği, duyduğu ve bizzat şahit olduğu olağandışı hadiseleri aktarmıştır. Bu eser gündelik hayatta yaşanan esrarengiz gelişmeleri, Kıbrıs'ta, Çanakkale'de, Balkanlar'daki savaş sahasında meydana gelen olayları içermektedir. Eser, Yılanlıoğlu'nun manevi yönüyle özdeşleşmiş ve samimi bir dille yazılmıştır.

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu hakkında vekillik yaptığı dönemden önce hazırlanan birkaç biyografi dışında bilgiye rastlamak mümkün değildi. Bu çalışma ile Yılanlıoğlu'nun kapsamlı bir biyografisi de meydana getirilmiştir. Yine bu çalışma ile İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun yaptığı meclis faaliyetlerinin tamamına ulaşmak mümkün olmuştur. Yılanlıoğlu'nun yazı ve şiirleriyle kaleme aldığı eserlerin tamamına tezimizde yer verilmiş ve daha sonra bu alanda yapılacak olan çalışmalarda yönlendirecek bir zemin hazırlanmıştır.

KAYNAKÇA

A) ARŞİVLER

TBMM ARŞİVİ

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'na Ait Belgeler; 265 Numaralı Sicil Dosyası, 18 Ekim 1961 tarihli Mazbata, Tercüme-i Hal Kâğıdı, 19 Ekim 1965 Tarihli Mazbata, Tercüme-i Hal Kâğıdı

B) MECLİS TUTANAKLARI

MM Tutanak Dergisi, C. 1, 6 Aralık 1961, T. 1, B. 18,TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C.1, 11 Aralık 1961, T. 1, B. 20,TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 1, 18 Aralık 1961, T. 1, B. 23,TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 1, 8 Ocak 1962, T. 1, B. 30, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 1, 15 Ocak 1962, T. 1, B. 33, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 1, 2 Şubat 1962, T. 1, B,41, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 2, 5 Şubat 1962, T. 1, B.42, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 2, 19 Şubat 1962, T. 1, B. 50, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 3. 22 Şubat 1962, T. 1, B. 53, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 3, 24 Şubat 1962, T. 1, B. 55, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 1, 6 Mart 1962, T. 1, B. 10, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 6, 13 Nisan 1962, T. 1, B. 74, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 5, 27 Nisan 1962, T. 1, B. 81, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 5, 30 Nisan 1962, T. 1, B. 82, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 6, 5 Temmuz 1962, T. 1, B. 109, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 6, 17 Eylül 1962, T. 1, B. 117, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 6, 19 Eylül 1962, T. 1, B. 118, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 7, 3 Ekim 1962, T. 1, B. 124, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 9, 12 Ekim 1962, T. 2, B. 4, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 8, 18 Ekim 1962, T. 1, B. 132, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 7, 23 Ekim 1962, T. 1, B. 124, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 9, 12 Kasım 1962, T. 2, B. 4, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 9, 17 Kasım 1962, T. 2, B. 7, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 9, 7 Aralık 1962, T. 2, B. 14, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 10, 12 Aralık 1962, T. 1, B. 16, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 10, 24 Aralık 1962, T. 1, B. 10, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 11, 7 Şubat 1963, T. 2, B. 42, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 12, 9 Şubat 1963, T. 2, B. 44, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 12, 13 Şubat 1963, T. 2, B. 48, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 12, 14 Şubat 1963, T. 2, B. 49, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 13, 19 Şubat 1963, T. 2, B. 54, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 17, 30 Mayıs 1963, T. 1, B. 87, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 17, 31 Mayıs1963, T. 2, B. 88, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 18, 14 Haziran 1963, T. 2, B. 96, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 18, 20 Haziran 1963, T. 2, B. 99, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 19, 5 Temmuz 1963, T. 2, B. 109, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 19, 15 Temmuz 1963, T. 2, B. 115, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 20, 4 Eylül 1963, T. 2, B. 130, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 21, 25 Eylül 1963, T. 2, B. 142, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 22, 25 Şubat 2963, T. 2, B. 158, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 23, 19 Aralık 1963, T. 3, B. 17, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 24, 4 Ocak 1964, T. 3, B. 25, TBMM Basımevi

MM Tutanak Defteri, C. 29, 28 Mart 1964, T. 3, B. 77, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 29, 16 Nisan 1964, T. 3, B. 92, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 30, 6 Mayıs 1964, T. 3, B. 98, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 31, 18 Haziran 1964, T. 3, B. 108, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 33, 18 Ekim 1964, T. 4 B. 9, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 33, 19 Kasım 1964, T. 4, B. 10, TBMM Basımevi

MM Tutanak Defteri, C. 34, 29 Aralık 1964, T. 4, B. 31, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 34, 15 Ocak 1965, T. 4, B. 40, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 35, 11 Şubat 1965, T. 4, B. 55, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 36, 23 Şubat 1965, T. 4, B. 62, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 37, 9 Mart 2965, T. 4, B. 71, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 37, 10 Mart 1965, T. 4, B. 72, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 37, 16 Mart 1965, T.4, B.75, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 37, 23 Mart 1965, T. 4, B. 79, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 39, 14 Mayıs 1965, T. 4, B. 104, TBMM Basımevi

MM Tutanak Defteri, C. 39, 16 Mayıs 1965, T. 4, B. 106, TBMM Basımevi

MM Tutanak Defteri, C. 39, 17 Mayıs 1965, T. 4, B. 107, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 40, 18 Mayıs 1965, T. 4, B. 108, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 39, 25 Mayıs 1965, T. 4, B. 115, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 41, 27 Mayıs 1965, T. 4, B. 117, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 41, 8 Haziran 1965, T. 4, B. 124, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 42, 10 Haziran 1965, T. 4, B. 126, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 43, 15 Haziran 1965, T. 4, B. 146, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 43, 16 Haziran 1965, T. 4, B. 147, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 1, 27 Ekim 1965, T. 1, B. 3, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 1, 24 Kasım 1965, T. 1, B. 14, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 1, 9 Aralık 1965, T. 1, B. 21, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 1, 20 Aralık 1965, T. 1, B. 25, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 1, 22 Aralık 1965, T. 1, B. 26, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 1, 27 Aralık 1965, T. 1, B. 28, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 2, 2 Şubat 1966, T. 1, B. 40, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 2, 14 Şubat 1966, T. 1, B. 45, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 4, 21 Şubat 1966, T. 1, B. 52, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 4, 22 Şubat 1966, T. 1, B. 53, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 4, 24 Şubat 1966, T. 1, B. 55, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 5, 14 Mart 1966, T. 1, B. 64, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 5, 28 Mart 1966, T. 1, B. 5, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 7, 15 Haziran 1966, T. 1, B. 97, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 7, 11 Temmuz 1966, T. 1, B. 108, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 8, 15 Temmuz 1966, T. 1, B. 112, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 8, 20 Temmuz 1966, T. 1, B. 115, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 8, 27 Temmuz 1966, T. 1, B. 120, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 8, 1 Ağustos 1966, T. 1, B. 122, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 9, 1 Aralık 1966, T. 2, B. 17, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 9, 7 Aralık 1966, T. 2, B. 15, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 11, 18 Ocak 1967, T. 2, B. 32, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 11, 25 Ocak 1967, T. 2, B. 36, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 12, 3 Şubat 1967, T. 2, B. 45, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 16, 24 Nisan 1967, T. 2, B. 91, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 16, 4 Mayıs 1967, T. 2, B. 96, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 21, 28 Temmuz 1967, T. 2, B. 150, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 21, 17 Temmuz 1967, T. 2, B. 139, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 21, 20 Temmuz 1967, T. 2, B. 144, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 21, 21 Temmuz 1967, T. 2, B. 145, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 23, 22 Ocak 1968, T. 3, B. 30, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 25, 21 Şubat 1968, T. 3, B. 47, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 27, 1 Mart 1968, T. 3, B. 56, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 27, 12 Nisan 1968, T. 3, B. 73, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 28, 14 Haziran 1968, T. 3, B. 76, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 28, 14 Ekim 1968, T. 3, B. 92, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 29, 11 Aralık 1968, T. 4, B. 16, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 30, 14 Ocak 1969, T. 4, B. 28, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 31, 30 Ocak 1969, T. 4, B. 40, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 32, 3 Şubat 1969, T. 4, B. 42, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 35, 28 Mart 1969, T. 3, B. 70, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 35, 14 Nisan 1969, T. 4, B. 79, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 35, 15 Nisan 1969, T. 4, B. 80, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 36, 21 Nisan 1969, T. 4, B. 83, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 36, 13 Mayıs 1969, T. 4, B. 92, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 36, 22 Mayıs 1969, T. 4, B. 97, TBMM Basımevi

MM Tutanak Dergisi, C. 36, 28 Mayıs 1969, T. 4, B. 98, TBMM Basımevi

TBMM Tutanak Dergisi, C. 1, 6 Mart 1962, T. 1, B. 10 TBMM Basımevi

TBMM Tutanak Dergisi, C. 2, 19 Ağustos 1963, T. 2, B.8 TBMM Basımevi

TBMM Tutanak Dergisi, C. 2, 17 Ekim 1963, T. 2, B. 12, TBMM Basımevi

TBMM Tutanak Dergisi, C. 4, 23 Aralık 1963, T. 4, B. 5, TBMM Basımevi

C) Dergi ve Gazeteler

1) Dergiler

Altınışık
Bozkurt

Çınaraltı
Davran
Gurbet
Kürşad
Orkun
Özleyiş
Türkeli
Türk Dünyası
Türk Yurdu
Türk Folklor Araştırmaları
Toprak

2) Gazeteler

Doğrusöz
Kastamonu
Nasrullah
Yeni Kastamonu

D) MAKALELER

Bakiler, Y. B. (1992). İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, *Türk Yurdu*, 60 (12), 34-36.

Bayrı M. H. (Şubat 1956). Âşık Yılanlıoğlu, *Türk Folklor Araştırmaları***,** 79 (4), 1256.

Çolak F. (2002). Türkiye'de çok partili hayata geçiş ve demokrat parti (1945-1960) *Türkler*, (16), Yeni Türkiye Yayınları, 774-782.

Haytaoğlu, E. (2002). 1945'te Çok Partili Siyasi Hayata Geçişte Bir İlk: Milli Kalkınma Partisi, *Türkler*, (16), Yeni Türkiye Yayınları,783-797.

Koçlar B. (2002) Çok partili hayata geçiş döneminde hükumet muhalefet ilişkisi, *Türkler*, (16), Yeni Türkiye Yayınları, 754-764.

Özüçetin, Y. (2002). Demokrasiye geçiş, Demokrat Partinin kuruluşu, 1946 Seçimleri *Türkler*, (16), Yeni Türkiye Yayınları, 765-773.

Sancaktar, C. (2012). Türkiye'de çok partili rekabetçi siyasetin doğuşu: siyasal değişimin iç ve dış dinamikleri. *Bilge Strateji*, 7(4), 31-64.

Sefercioğlu, N. (Ekim 2004) İsmail Hakkı Yılanlıoğlu. *Orkun*, 80,

Tabak S. (2002). Serbest Cumhuriyet Partisi. *Türkler*, (16), Yeni Türkiye Yayınları, 552-561.

Toker, A. (1992). Röportaj, *Türk Yurdu***,** 60 (12), 37-41.

Uzun T. (2002). Atatürk dönemi muhalefet hareketleri. *Türkler*, (16), Yeni Türkiye Yayınları, 569-578.

E) KİTAPLAR

Ahmad, F., (2012). *Modern Türkiye'nin oluşumu* (Çev: Y. Alogan) İstanbul: Kaynak.

Akşin, S., (Ed.). (1997). *Türkiye tarihi*, C.4, Cem Yayınevi.

Atatürk Araştırma Merkezi, (2011). *Türkiye Cumhuriyeti tarihi I-II*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.

Bakiler, Y. B., (2006). *Gidenlerin ardından,* İstanbul: Türk Edebiyat Vakfı Yayınları.

Behçet, M. (1988). *Kastamonu eski eserleri (Kastamonu Âsâr-ı Kadimesi)*, Kastamonu: Kastamonu Valiliği İl Özel İdaresi Yayınları.

Çakmak M. S. & Kuşadalı, N. K. & Naif, T. (1952). *Türk asker şairleri*, Ankara: Öz-Ar Yayınları.

Çetinoğlu, O. (2011) *Açıklamalı yorumlu kronolojik kültür sanat tarih ansiklopedisi*, C.3, Bilgeoğuz Yayınları.

Çınar, M. *Türk parlamento tarihi (1965-1969),* C.1, TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları.

Karpat, K. H. (2010). *Türk demokrasi tarihi*, İstanbul: Timaş Yayınları.

Ozanoğlu, İ. (1961). *Kastamonu'nun yetiştirdiği meşhur adamlar: Yılanlıoğlu İsmail Hakkı*, Kastamonu: İlhan Matbaası.

Sefercioğlu, N. (2009) *3 Mayıs 1944 ve Türkçülük Davası*, Ankara: Türk Ocakları Ankara Şubesi Yayınları.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2012) *Milletvekili genel seçimleri 1923-2011*, Ankara: Türkiye istatistik Kurumu Matbaası.

Yarar M. T. (1960). *Veteriner şairler antolojisi*, Ankara: Gürsoy Basımevi.

Yılanlıoğlu İ. H. (1957). *Meşalem*, Altınışık Yayınları.

Yılanlıoğlu İ. H. (1960). *Manzum öğütler*, Konya: Altınışık Yayınları.

Yılanlıoğlu, İ. H. (1968). *Üç büyük tehlike; Siyonizm, Komünizm, Farmasonluk*, İstanbul: Güven Basımevi.

Yılanlıoğlu, İ. H. (1977). *Manevi değerlerimiz ve yapılan tahribat*, İstanbul: Adak Yay.

Yılanlıoğlu, İ. H. (1981). *Yol boyunca şiirler*, Ankara: Arı Matbaası.

Yılanlıoğlu, İ. H. (1982). *Şehid ocağı*, Ankara: Diyanet işleri Başkanlığı Yayınları.

Yılanlıoğlu, İ. H. (1987). *Kocatepe camii nasıl yapıldı*?, Ankara: Tekışık matbaası.

Yılanlıoğlu, İ. H. (1991). *Aklın çözemedikleri*, İstanbul: Polat Ofset.

Yılanlıoğlu, İ. H.(1974) *Güzel ahlak*, Ankara.

Yıldırım, S. & Zeynel, B. K. (Editörler). (2010). *TBMM albümü 1920-2010*, Cilt:2, Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları.

Yurdsever Ateş, N. (1998). *Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşu ve terakkiperver cumhuriyet fırkası*, İstanbul: Der Yayınları.

F) Tezler

Çakmak, C.,(2010). *Demokrat Parti ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Çatışmasının Kırşehir'e Yansıması*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim dalı Atatürk İlkleri ve İnkılap Tarihi Bilim Dalı, , Konya.

Çiçek, M.(2014). *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ve Türk siyasi hayatındaki yeri*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, , İstanbul.

Gaytancıoğlu, S.,(2011). *Demokrat Parti ve Vatan Cephesi*, Yayınlanmamış yüksek lisan tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Edirne.

Özdemir, Z.,(2007). *1965-1969 Yılları arasında Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi,* Yayınlanmamış master tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

G) Mülakatlar

Cihangir Yılanlıoğlu ile yapılan telefon görüşmesi (Kasım 2015, 20.02.2016).

Yavuz Bülent Bakiler ile yapılan telefon görüşmesi (25.02.2016).

Yavuz Bülent Bakiler'in mektubu (03.02.2016).

Said Yılanlıoğlu ile görüşme (Kasım 2015).

H) İnternet Kaynakları

Url-1, http://www.chp.org.tr/Haberler/0/chp_tarihi-54.aspx (25.04.2016).

Url-2, http://www.ismetinonu.org.tr/ismet-inonu-1944-1950.htm (03.05.2016).

Url-3, https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/siyasi_partiler.html (06.05.2016).

Url-4, https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/siyasi_partiler.html (18.11.2015).

Url-5, https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/siyasi_partiler.html. (01.05.2016)

Url-6,http://www.haberhergun.com/fotograflarla-basbug-alparslan-turkes-paid,526.html. (03. 10. 2015).

Url-7,http://www.nihal-atsiz.com/yazi/ismail-hakki-yilanliogluna-1-atsizdan-mektuplar.html (15.02.2015).

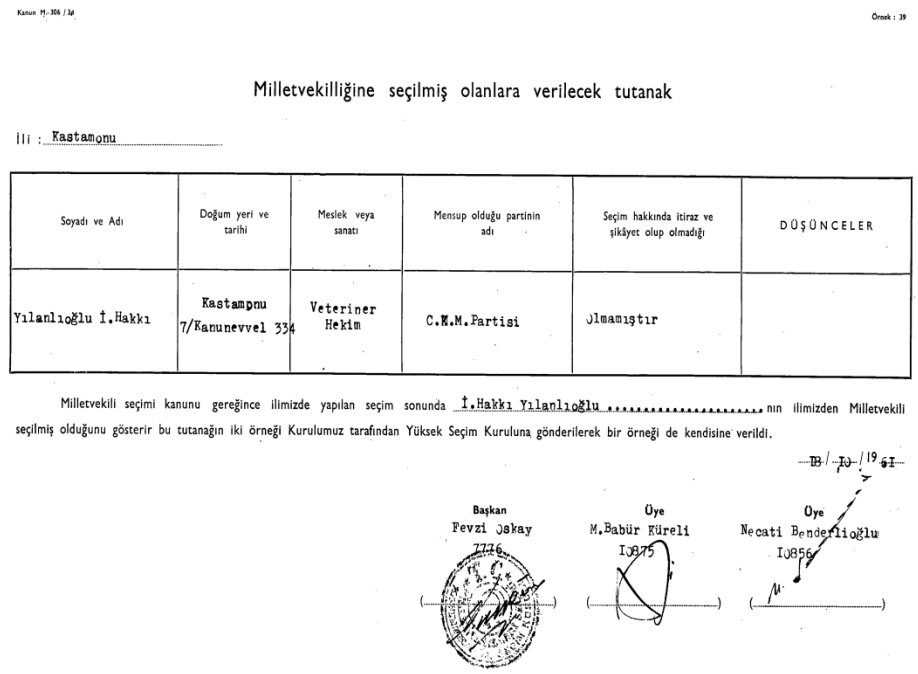
EKLER

EK 1 CKMP Genel Başkanı Ahmet Oğuz, partiye yeni katılımlar ile ilgili konuşma yapıyor, sağında İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Alparslan Türkeş, Mustafa Erkovanlı ve diğer partililer[314]

[314] Url-6, http://www.haberhergun.com/fotograflarla-basbug-alparslan-turkes-p5-aid,526.html

EK 2 İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun 1961 seçimleri sonucu aldığı milletvekilliği mazbatası[315]

Kanun N. 306 / 36 Örnek : 39

Milletvekilliğine seçilmiş olanlara verilecek tutanak

İli : Kastamonu

Soyadı ve Adı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya sanatı	Mensup olduğu partinin adı	Seçim hakkında itiraz ve şikâyet olup olmadığı	DÜŞÜNCELER
Yılanlıoğlu İ.Hakkı	Kastamonu 7/Kanunevvel 334	Veteriner Hekim	C.H.M.Partisi	Olmamıştır	

Milletvekili seçimi kanunu gereğince ilimizde yapılan seçim sonunda İ.Hakkı Yılanlıoğlu .....nın ilimizden Milletvekili seçilmiş olduğunu gösterir bu tutanağın iki örneği Kurulumuz tarafından Yüksek Seçim Kuruluna gönderilerek bir örneği de kendisine verildi.

13 / 10 / 1961

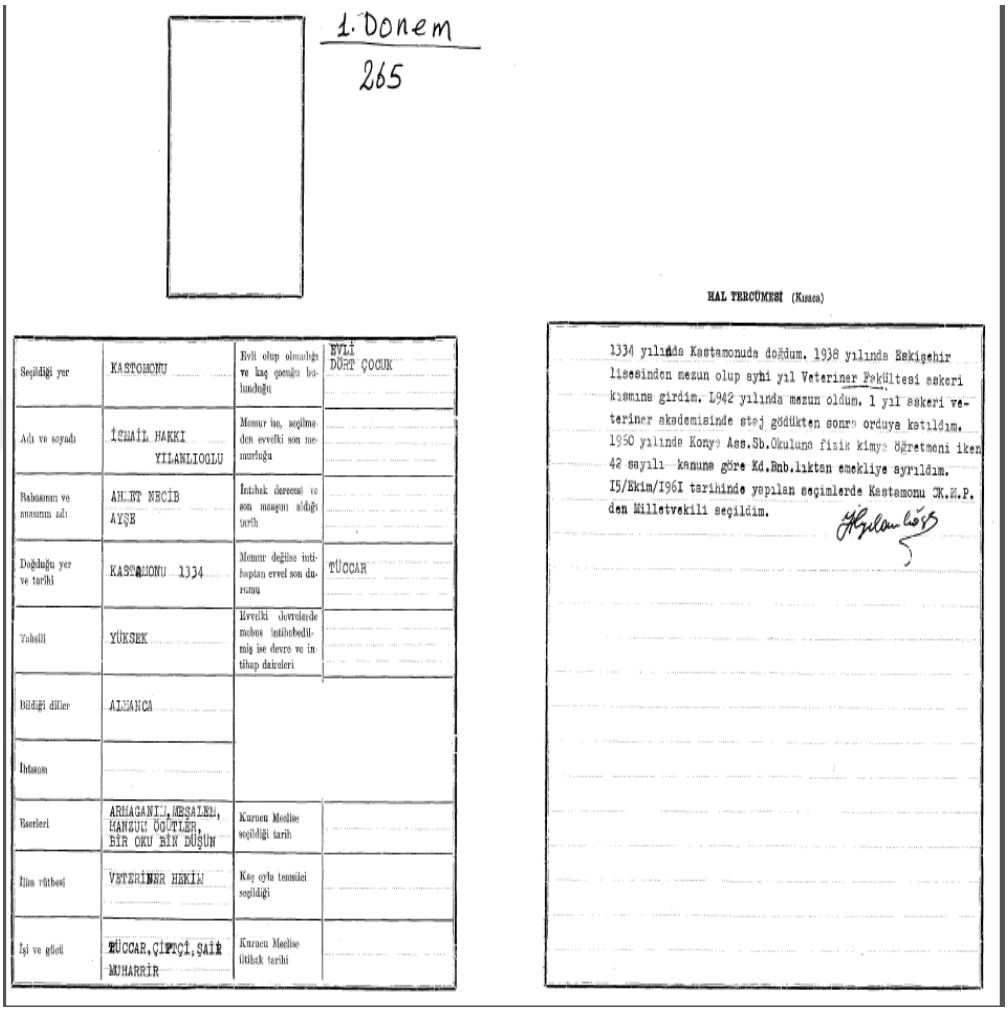
Başkan Fevzi Oskay 7776

Üye M.Babür Küreli 10875

Üye Necati Bendefioğlu 10856

315 **TBMM Arşivi**, 265 NSD, 1. Dönem seçim mazbatası

EK 3 İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun 1961 yılına ait Tercüme-i Hal Kâğıdı[316]

1. Donem
265

Seçildiği yer	KASTOMONU	Evli olup olmadığı ve kaç çocuğu bulunduğu	EVLİ DÖRT ÇOCUK
Adı ve soyadı	İSMAİL HAKKI YILANLIOGLU	Memur ise, seçilmeden evvelki son memuriyeti	
Babasının ve annesinin adı	AH.ET NECİB AYŞE	İntihab derecesi ve son mezunu olduğu tarih	
Doğduğu yer ve tarihi	KASTAMONU 1334	Memur değilse intihaptan evvel son durumu	TÜCCAR
Tahsili	YÜKSEK	Evvelki devrelerde mebus intihabedilmiş ise devre ve intihap dairesi	
Bildiği diller	ALMANCA		
İhtisası			
Eserleri	ARMAGANLI, MEŞALELER, HANZULI ÖĞÜTLER, BİR OKU BİN DÜŞÜN	Kurucu Meclise seçildiği tarih	
İlim rütbesi	VETERİNER HEKİM	Kaç oyla temsilci seçildiği	
İşi ve gücü	TÜCCAR, ÇİFTÇİ, ŞAİR MUHARRİR	Kurucu Meclise iltihak tarihi	

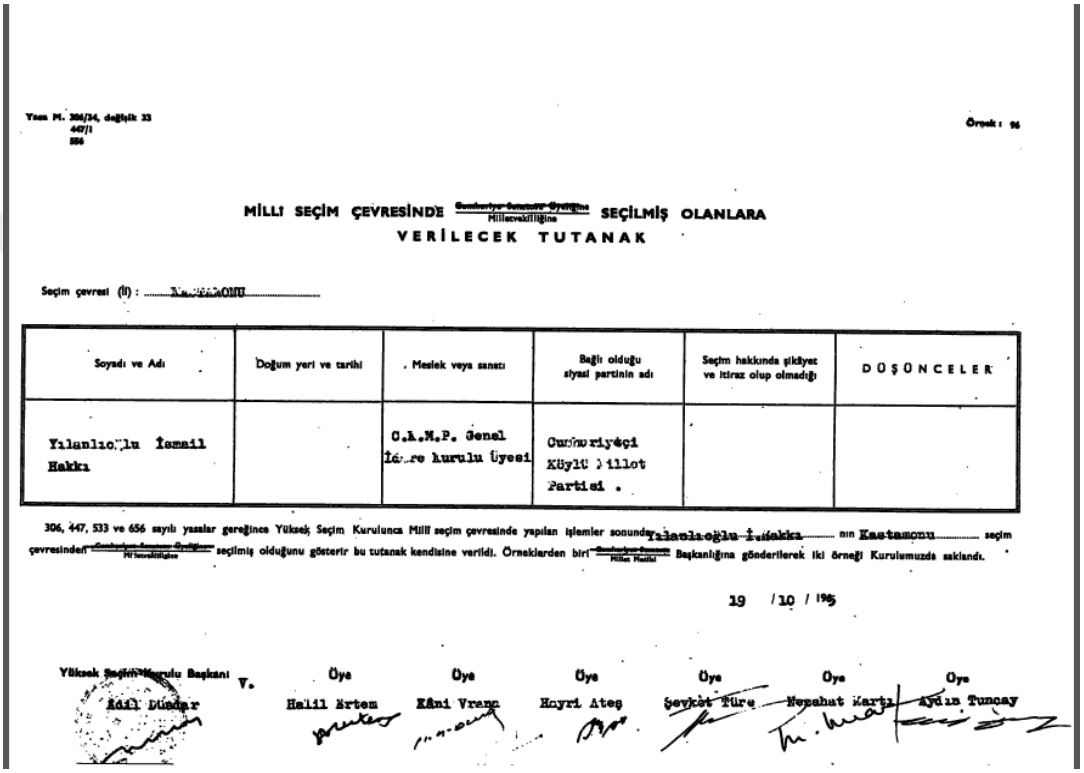
HAL TERCÜMESİ (Kısaca)

1334 yılında Kastamonuda doğdum. 1938 yılında Eskişehir lisesinden mezun olup ayni yıl Veteriner Fekültesi askeri kısmına girdim. 1942 yılında mezun oldum. 1 yıl askeri veteriner akademisinde stej gördükten sonra orduya katıldım. 1950 yılında Konya Ass.Sb.Okulunda fizik kimya öğretmeni iken 42 sayılı kanuna göre Kd.Bnb.lıktan emekliye ayrıldım. 15/Ekim/1961 tarihinde yapılan seçimlerde Kastamonu C.H.P. den Milletvekili seçildim.

İ.Yılanlıoğlu

316 **TBMM Arşivi**, 265 NSD, 1. Dönem Tercüme-i Hal Kâğıdı

EK 4 İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun 1965 seçimleri sonucunda aldığı milletvekilliği mazbatası[317]

Yasa M. 306/24, değişik 33
447/1
556

Örnek : 96

MİLLİ SEÇİM ÇEVRESİNDE ~~Cumhuriyet Senatosu Üyeliğine~~ Milletvekilliğine SEÇİLMİŞ OLANLARA
VERİLECEK TUTANAK

Seçim çevresi (İl) : KASTAMONU

Soyadı ve Adı	Doğum yeri ve tarihi	Meslek veya sanatı	Bağlı olduğu siyasi partinin adı	Seçim hakkında şikâyet ve itiraz olup olmadığı	DÜŞÜNCELER
Yılanlıoğlu İsmail Hakkı		C.H.P. Genel İdare kurulu üyesi	Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi		

306, 447, 533 ve 656 sayılı yasalar gereğince Yüksek Seçim Kurulunca Milli seçim çevresinde yapılan işlemler sonunda Yılanlıoğlu İsmail Hakkı nın Kastamonu seçim çevresinden ~~Cumhuriyet Senatosu Üyeliğine~~ Milletvekilliğine seçilmiş olduğunu gösterir bu tutanak kendisine verildi. Örneklerden biri ~~Cumhuriyet Senatosu~~ Millet Meclisi Başkanlığına gönderilerek iki örneği Kurulumuzda saklandı.

19 / 10 / 1965

Yüksek Seçim Kurulu Başkanı V. Adil Düzdar

Üye Halil Ertem

Üye Kâni Vrana

Üye Hayri Ateş

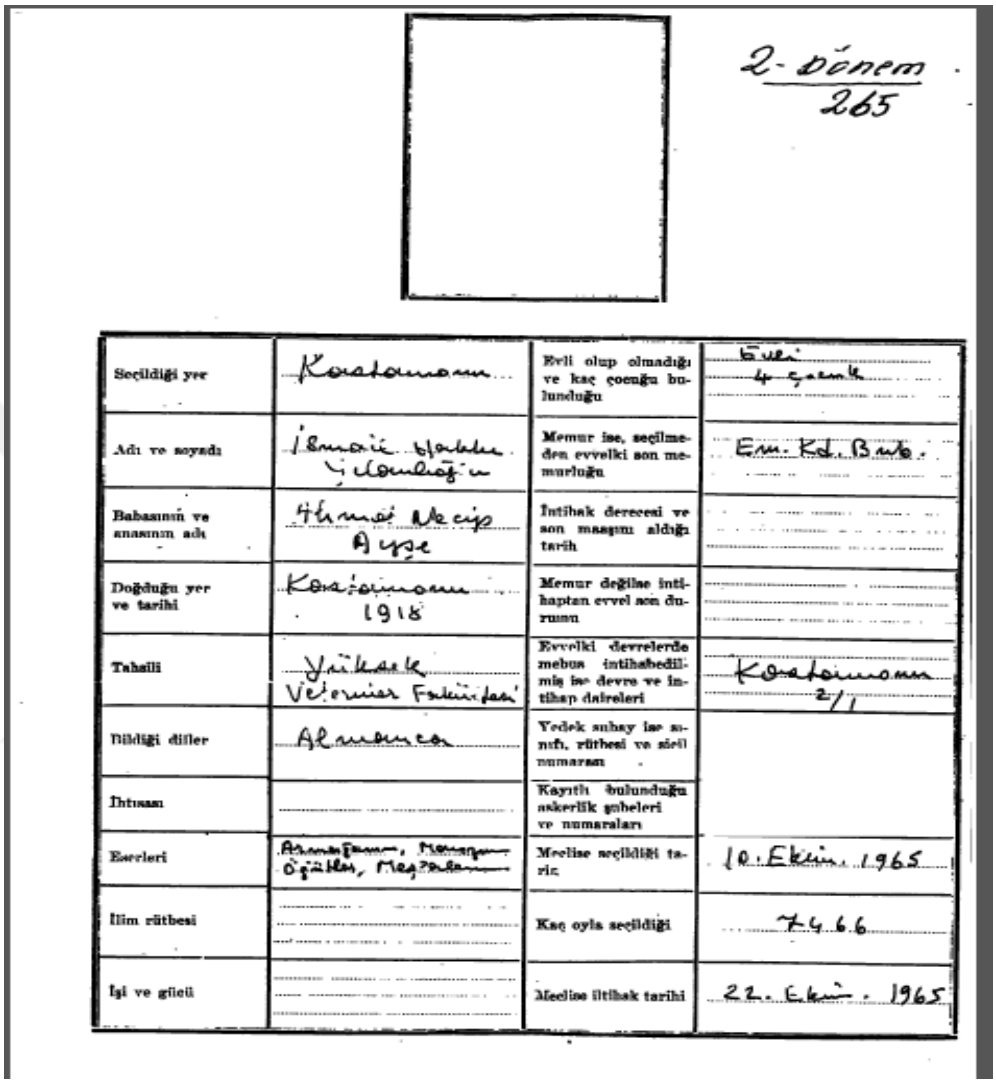
Üye Şevket Türe

Üye Nesahat Kartal

Üye Aydın Tuncay

317 **TBMM Arşivi**, 265 NSD, 2. Dönem seçim mazbatası.

EK 5 İsmail Hakkı Yılanlıoğlu 1965 yılına ait Tercüme-i Hal Kağıdı[318]

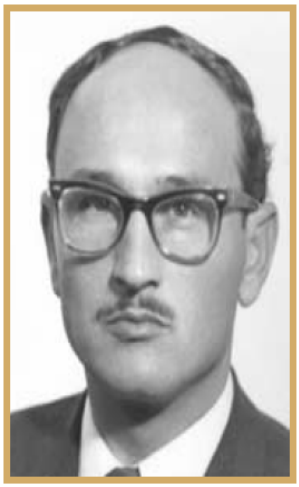
2- Dönem
265

Seçildiği yer	Karaisalı	Evli olup olmadığı ve kaç çocuğu bulunduğu	Evli 4 çocuk
Adı ve soyadı	İsmail Hakkı Yılanlıoğlu	Memur ise, seçilmeden evvelki son memurluğu	Em. Kd. Bnb.
Babasının ve anasının adı	Hüsnü Necip Ayşe	İntihak derecesi ve son maaşını aldığı tarih	
Doğduğu yer ve tarihi	Karaisalı 1918	Memur değilse intihaptan evvel son durumu	
Tahsili	Yüksek Veteriner Fakültesi	Evvelki devrelerde mebus intihabedilmiş ise devre ve intihap daireleri	Karaisalı 2/1
Bildiği diller	Almanca	Yedek subay ise sınıfı, rütbesi ve sicil numarası	
İhtisası		Kayıtlı bulunduğu askerlik şubeleri ve numaraları	
Eserleri	Anatomi, Meslek Öğütleri, Meşhurlar	Meclise seçildiği tarih	10. Ekim. 1965
İlim rütbesi		Kaç oyla seçildiği	7466
İşi ve gücü		Meclise iltihak tarihi	22. Ekim. 1965

[318] **TBMM Arşivi**, 265 NSD, 2. Dönem Tercüme-i Hal Kâğıdı.

EK 6 İ. Hakkı Yılanlıoğlu'nun TBMM Albümünde yer alan I. (XII.) döneme ait biyografisi

KASTAMONU

İsmail Hakkı YILANLIOĞLU

CKMP/BAĞIMSIZ/AP/BAĞIMSIZ/CKMP

Kastamonu – 1918, Ahmet Necip – Ayşe – Askerî Veteriner Fakültesi – Almanca – Kıdemli Binbaşı, Veteriner Hekim, Huzur ve Yükseliş Derneği Kurucu Üyesi, Tüccar, Çiftçi, Muharrir, Şair, Yazar, Öğretmen – I. (XII) Dönem Kastamonu Milletvekili – Tarım Komisyonu Başkanı - Evli, 5 Çocuk.

Ölüm Tarihi: 06.07.1992

EK 7 İ. Hakkı Yılanlıoğlu'nun "Orkun" dergisinde yayınlanmış "Kervan" adlı şiiri

Kervan

Memleketten gurbete,
Gurbetten memlekete,
Neler götürmüş neler;
Neler getirmiş neler,
Anlatırdı nemeler...

Başında Kervanbaşı,
Yüzüne vurmuş yaşı,
Yıllıdır sardı denk denk,
Yolcular hevenk hevenk;
Neler getirmiş neler,
Çini, boncuk, inciler...

İzi olmaz yol yol,
Yola dizilmiş kol kol.
Hanlardan, hamamlardan,
Bağdat, Mısır, Yemen'den,
Neler getirmiş neler;
Telve telve lahveler...

Develerin çanları
Yürütmüş kervanları,
Atların heybesiyle,
Nallarının sesile
Neler getirmiş neler;
Serhad'lerden müjdeler...

Ferhat'lerden Şirin'e,
Mecnun'dan sevdiğine,
Tahir'lerden Zühre'ye,
Gök sevine inleye,
Neler getirmiş neler;
İçli içli mâniler...

Hekimlerden dertliye,
Yılandan şerbetliye,
Falcıların falından,
Tütün'ün dalından
Neler getirmiş neler;
Şifa sunan zemzemler...

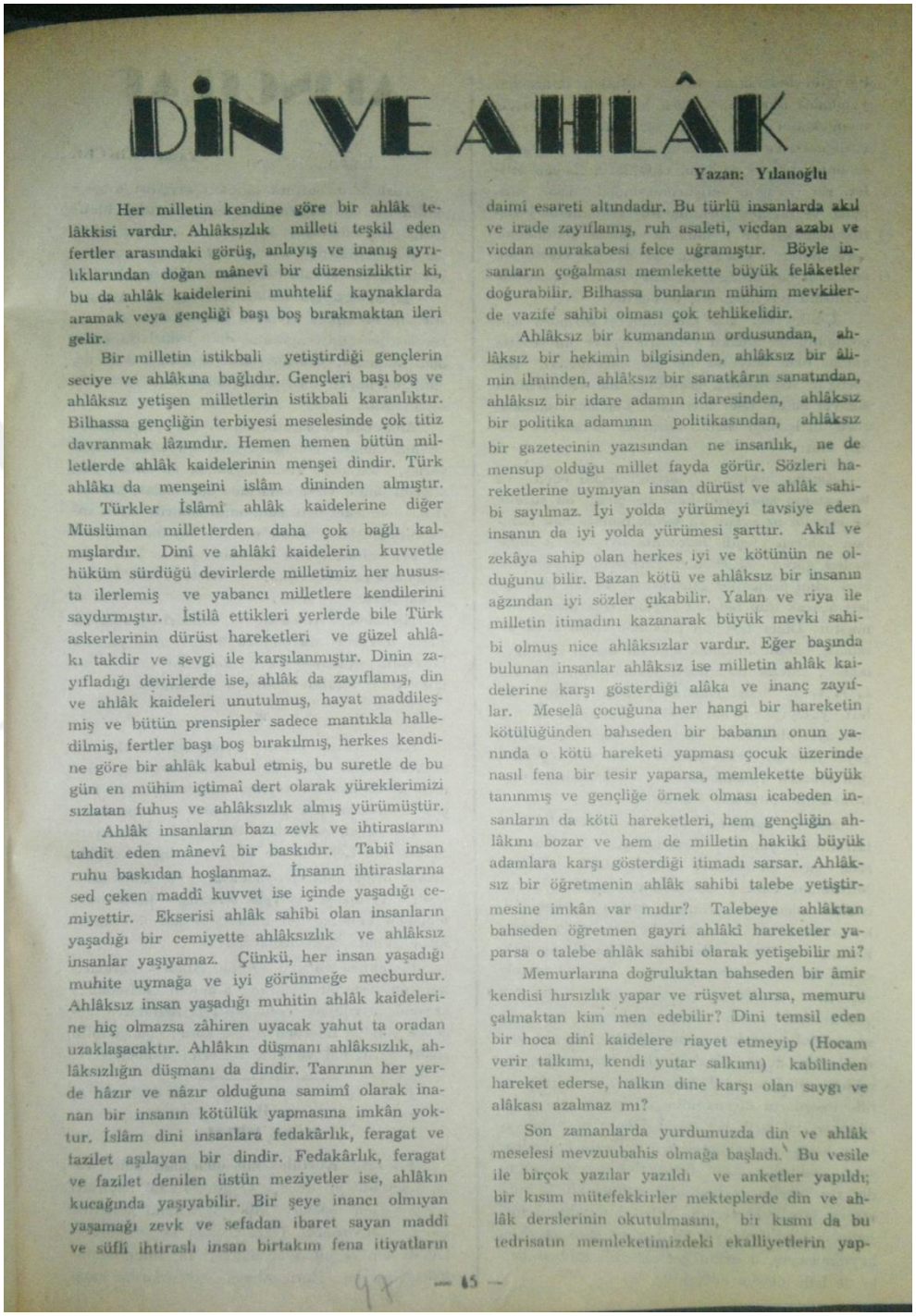
Şah'lardan Şehzade'ye,
Şeyh'lerden Şeyhzade'ye,
Veli'den Dervişe'ye
Pir'lerden ermiş'lere
Neler getirmiş neler;
Hikmet dolu sağmalar...

Memleketten gurbete
Neler götürmüş neler,
Gurbetten memlekete
Neler getirmiş neler;
Anlatırdı nemeler...

YILANLIOĞLU İsmail Hakkı

EK 8 İ. Hakkı Yılanlıoğlu'nun 25 Mayıs 1947 tarihli Altın-Işık dergisinde yayınlanan "Din ve Ahlak" başlıklı yazısı.

DİN VE AHLÂK

Yazan: Yılanoğlu

Her milletin kendine göre bir ahlâk telâkkisi vardır. Ahlâksızlık milleti teşkil eden fertler arasındaki görüş, anlayış ve inanış ayrılıklarından doğan mânevî bir düzensizliktir ki, bu da ahlâk kaidelerini muhtelif kaynaklarda aramak veya gençliği başı boş bırakmaktan ileri gelir.

Bir milletin istikbali yetiştirdiği gençlerin seciye ve ahlâkına bağlıdır. Gençleri başı boş ve ahlâksız yetişen milletlerin istikbali karanlıktır. Bilhassa gençliğin terbiyesi meselesinde çok titiz davranmak lâzumdır. Hemen hemen bütün milletlerde ahlâk kaidelerinin menşei dindir. Türk ahlâkı da menşeini islâm dininden almıştır.

Türkler İslâmî ahlâk kaidelerine diğer Müslüman milletlerden daha çok bağlı kalmışlardır. Dinî ve ahlâkî kaidelerin kuvvetle hüküm sürdüğü devirlerde milletimiz her hususta ilerlemiş ve yabancı milletlere kendilerini saydırmıştır. İstilâ ettikleri yerlerde bile Türk askerlerinin dürüst hareketleri ve güzel ahlâkı takdir ve sevgi ile karşılanmıştır. Dinin zayıfladığı devirlerde ise, ahlâk da zayıflamış, din ve ahlâk kaideleri unutulmuş, hayat maddileşmiş ve bütün prensipler sadece mantıkla halledilmiş, fertler başı boş bırakılmış, herkes kendine göre bir ahlâk kabul etmiş, bu suretle de bu gün en mühim içtimaî dert olarak yüreklerimizi sızlatan fuhuş ve ahlâksızlık almış yürümüştür.

Ahlâk insanların bazı zevk ve ihtiraslarını tahdit eden mânevî bir baskıdır. Tabiî insan ruhu baskıdan hoşlanmaz. İnsanın ihtiraslarına sed çeken maddî kuvvet ise içinde yaşadığı cemiyettir. Ekserisi ahlâk sahibi olan insanların yaşadığı bir cemiyette ahlâksızlık ve ahlâksız insanlar yaşıyamaz. Çünkü, her insan yaşadığı muhite uymağa ve iyi görünmeğe mecburdur. Ahlâksız insan yaşadığı muhitin ahlâk kaidelerine hiç olmazsa zâhiren uyacak yahut ta oradan uzaklaşacaktır. Ahlâkın düşmanı ahlâksızlık, ahlâksızlığın düşmanı da dindir. Tanrının her yerde hâzır ve nâzır olduğuna samimî olarak inanan bir insanın kötülük yapmasına imkân yoktur. İslâm dini insanlara fedakârlık, feragat ve tazilet aşılayan bir dindir. Fedakârlık, feragat ve fazilet denilen üstün meziyetler ise, ahlâkın kucağında yaşıyabilir. Bir şeye inancı olmıyan yaşamağı zevk ve sefadan ibaret sayan maddî ve süfli ihtiraslı insan birtakım fena itiyatların daimi esareti altındadır. Bu türlü insanlarda akıl ve irade zayıflamış, ruh asaleti, vicdan azabı ve vicdan murakabesi felce uğramıştır. Böyle insanların çoğalması memlekette büyük felâketler doğurabilir. Bilhassa bunların mühim mevkilerde vazife sahibi olması çok tehlikelidir.

Ahlâksız bir kumandanın ordusundan, ahlâksız bir hekimin bilgisinden, ahlâksız bir âlimin ilminden, ahlâksız bir sanatkârın sanatından, ahlâksız bir idare adamın idaresinden, ahlâksız bir politika adamının politikasından, ahlâksız bir gazetecinin yazısından ne insanlık, ne de mensup olduğu millet fayda görür. Sözleri hareketlerine uymıyan insan dürüst ve ahlâk sahibi sayılmaz. İyi yolda yürümeyi tavsiye eden insanın da iyi yolda yürümesi şarttır. Akıl ve zekâya sahip olan herkes iyi ve kötünün ne olduğunu bilir. Bazan kötü ve ahlâksız bir insanın ağzından iyi sözler çıkabilir. Yalan ve riya ile milletin itimadını kazanarak büyük mevki sahibi olmuş nice ahlâksızlar vardır. Eğer başında bulunan insanlar ahlâksız ise milletin ahlâk kaidelerine karşı gösterdiği alâka ve inanç zayıflar. Meselâ çocuğuna her hangi bir hareketin kötülüğünden bahseden bir babanın onun yanında o kötü hareketi yapması çocuk üzerinde nasıl fena bir tesir yaparsa, memlekette büyük tanınmış ve gençliğe örnek olması icabeden insanların da kötü hareketleri, hem gençliğin ahlâkını bozar ve hem de milletin hakiki büyük adamlara karşı gösterdiği itimadı sarsar. Ahlâksız bir öğretmenin ahlâk sahibi talebe yetiştirmesine imkân var mıdır? Talebeye ahlâktan bahseden öğretmen gayri ahlâkî hareketler yaparsa o talebe ahlâk sahibi olarak yetişebilir mi?

Memurlarına doğruluktan bahseden bir âmir kendisi hırsızlık yapar ve rüşvet alırsa, memuru çalmaktan kim men edebilir? Dini temsil eden bir hoca dinî kaidelere riayet etmeyip (Hocam verir talkını, kendi yutar salkını) kabilinden hareket ederse, halkın dine karşı olan saygı ve alâkası azalmaz mı?

Son zamanlarda yurdumuzda din ve ahlâk meselesi mevzuubahis olmağa başladı. Bu vesile ile birçok yazılar yazıldı ve anketler yapıldı; bir kısım mütefekkirler mekteplerde din ve ahlâk derslerinin okutulmasını, bir kısmı da bu tedrisatın memleketimizdeki ekalliyetlerin yap-

EK 9 İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun milletvekili olduğuna dair 21 Ekim 1965 tarihli Yeni Kastamonu Gazetesi haberi.

İdarehane
Nasuhbey Köprüsü Başı
Emek Pasajı No : 1
TEL NO : 1342

yeni Kastamonu

GÜNLÜK SİYASİ MÜSTAKİL GAZETE

Perşembe 21 EKİM 1965
FİATI 15 Kuruş
SAYI : 2400
YIL : 9

7. Milletvekilimiz C.K.M.P li İ. Hakkı Yılanlıoğlu Oldu

Yüksek Seçim Kurulu nun evvelce alpığı karara vaki itirazlar sebebiyle Milli Bakiyyeden seçilen Milletvekilleri değişmiştir. Bu cümleden olarak İlimiz 7 Milletvekilliğine seçilen C.H.P. den Cihad Baban'ın yerine C.K.M.P den İsmail Hakkı Yılanlıoğlu seçilmiştir. Yüksek Seçim kurulunun kararı dün akşamı Türkiye Radyoları vasıtasiyle ilân edilmiştir.

Titan 3C roketi, Florida'da Cape Kennedy'de ilk uçuşuna başlamak üzere fırlatma rampasından yükseliyor. İnsanlı ve insansız uzay uçuşlarında kullanılmak üzere bir fırlatma aracı olacak geliştirilen ve 12 katlı bir bina yüksekliğinde olan roket, 10.5 tonluk bir alet peykini dünya etrafında bir yörüngeye fırlatmıştır.

YARIN :
Tokyo'da Gece hayatını 260 Gangster çetesi Düzenliyor

Çöpler yine Çoğaldı

Şehrimizin bazı semtlerinde bilhassa Atabey camii yanı çöp yığını haline gelmişti. Açığa dökülen bu çöpler yol ortalarına kadar yayılmaktadır. Tarihi bir eser olan bu caminin yanı pis ve mezbelelik olması doğrusu gülünç ve esef verici bir durum arzetmektedir. İlgililerin dik katine arz ederiz.

Atina'da Yüznumaranın Kuruluşunun Beşinci Yıldönümü Törenle Kutlandı

Yunanistan'ın başkenti Atina'da geçen hafta üznumaraların kuruluşunun 5. yıldönümü törenle kutlanmış ve bu süre içinde yerli ve yabancı kaç kişinin bu numaraya müracaat ettiği rakamlarla açıklanmıştır.

Anglo — Saksok ülkelerinde ötedenberi genel yerlerdeki 00 numaralar V.C. ile ifade edilirdi. 2 dünya savaşından sonra bu inisiyallerin ünlü devlet adamı Vinston Churchill'in adının ilk baş harfleri olduğunun farkına varılmış ve ayıp oluyor gerekçesiyle değiştirilmiş ve karar muvafık bütün İngiliz vatandaşları tarafından onaylanmıştır.

Garip tabiatlı fakat pratik insanlar olan Yunanlılar yıllardanberi ne yolda kullanıldığı hiç sezilmeyen standard 00 numaradan başka türlü faydalanmayı düşünmüşler ve bundan beş yıl önce kurulan polis yardım ekibi telefon santrafına bu numarayı vermişlerdir.

Yerli olsun, yabancı olsun bugün Atina'da yüznumaranın neye yaradığını bilmeyen yoktur. Bir şikayetiniz mi var, başınız dertemi, derhal 100 numarayı çevirir çevirir yardım istersiniz. Telefon santralında münavebe ile oturanlar rumcadan başka iki yabancı dil konuşmakta ve başkentin her sokağını ezbere bilmektedirler. Bir yetkilinin verdiği bilgiye göre, teşkilat 14 Ağustos 1959 da kurulmuş ve iki otomobille işe koyulmuştur. Halen teşkilatın emrinde telsiz telefonlu 50 araba yine telsizle donatılmış 20 Harley motosiklet bulunmaktadır. Bunlardan 30 otomobil ve 10 motosiklet 24 saat görevlidir. Ayrıca trafik kazalarında tarafları vak'a yerinde mahkeme edecek Tota denilen iki adet seyyar mahkeme mi-nübüsü daimi olarak ana yollarda dolaşmakta genellikle kavşak noktalarda nöbet tutmaktadırlar. Yine yetkililerin beliritğine gö-re gece yarısı kapıda kalan bir aile veya ferd, yüznumaraya telefon ederse polis derhal yanında bir çilingir ile gelir ve kapıyı açtırır. Evinde fenalık hisseden bir kimseye derhal doktor bulunarak gönderilir. Daha neler neler..

Yüznumaranın kuruluşunun beşinci yıldönümü gördüğü olumlu hizmetten dolayı yerinde olarak törenle kutlanmış, ve bu arada emniyet müdürlüğüne çuvallar dolusu hediye, tebrik ve teşekkür telgrafları gönderilmiştir.

EK 10 Hüseyin Nihal Atsız'ın, 11 Ocak 1951 tarihinde İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'na yazdığı mektup[319]

Kardeşim Yılanlıoğlu,

Bir aydır hasta olduğum için mektuba geç cevap veriyorum. Bütün kuvvetimi, enerjimi alan müzmin bir dizanteri geçirdim. Teşhis olunamadığı için de bir hayli sarsıldım. Bu sefer iyi olmaktan ümit kesmiş ve müthiş ağrılar arasında intiharı düşünmüştüm.

Türkçülere olan öfkem de beni bir yandan perişan ediyordu. Biz İsmet'le bu işi idare edemiyeceğiz. Orkun'u Ankara'dakilere devretmek istiyoruz. Bekir Berk bu işi sizinle konuşacaktı. Bilmem ne oldu?

Orkun şimdi beş bin basıyor. Tabii bu, üç bin dört bin satış demektir. Mamafih Orkun'un iki tane maaşlı memuru ve bir tane kiralık odası olduğu hâlde yine zararda değil. Yalnız ilk sayılar fazla basıldığı için hayli de birikti. İdarehane olarak benim ev gösterildiğinden bu iadelerin mühim bir kısmı bizim evde. Evde bunların hepsini koyacak yer yok. Onun için bir kısmını arkadaşlara yollamaya karar verdim. İlk parti olarak Nejdet Sançar'a 10 takım gönderdim. Şimdi sıra Yılanlıoğlu ile Hacıömeroğlu'nda. Size de onar takım göndereceğim. Asıl bu işi başımıza tebelleş eden sana 50 takım göndermeliydim ama neyse…. Bunları ister saklar, ister hediye eder, ister yakarsınız. Orası sizin bileceğiniz iş.

Nejdet Sançar'ın başından Zonguldak'ta bir iş geçmiş. Bu yüzden yılbaşında Ankara'ya gidecekti. Bilmem sizlerle görüştü mü? İşin tafsilâtını henüz ben de bilemiyorum. Sen biliyorsan bana bildir. Benim istirahatım 20 Ocak'ta bitecek. Protokol caridir.

Tanrı Türkü Korusun.

Hacıömeroğlu'na da selâm.

11 Ocak 1951

[319] Url-7, http://www.nihal-atsiz.com/yazi/ismail-hakki-yilanliogluna-1-atsizdan-mektuplar.html. (15.02.2015)

EK 11 İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun Kıbrıs Meselesi hakkında 27.12.1965 tarihinde TBMM'de yaptığı konuşma

CKMP Grubu adına İsmail Hakkı Yılanlıoğlu (Kastamonu)- sayın başkan, Millet Meclisinin değerli üyeleri;

CKMP Meclis Grubunun Kıbrıs ve Türk-Yunan münasebetleri hakkındaki görüşlerini arz ederken, bilhassa itham ve istismardan uzak titiz bir tarafsızlık içinde bulunmaya dikkat edeceğimizi belirtmek isteriz.

Zira konu, millî, ağır bir dâvayı sırtında taşıyan ve fakat taşıdığı yükün muhtevasından habersiz birtakım basiretsiz devlet adamlarının mâna ve iman hazinemize sırt çevirdikleri devirlerin acı bir hediyesi yahut bizi millî ve dinî davranış, uyanış, silkiniş yoluna doğru itmek üzere ensemize vurulan ilâhi bir sille durumundadır.

Bu bakımdan meseleyi hakikatlara sadakat göstererek gerçek yüzüyle Yüce Heyetinizin önüne sermeye çalışacağız.

Türk Milletini iki yıldır huzursuzluk ve üzüntü içinde bırakan Kıbrıs meselesi esasında derin ve şümullü birtakım mühim meselelerin basit gibi görünen ve fakat üzerinde dikkatle, sabırla, sükûnetle durulması iktiza eden mühim bir meseledir. Görüşümüzü teyid bakımından 1958 yılında Lord Salsbury tarafından Londra'da neşredilen bir mektuptan birkaç cümleyi dikkat nazarlarınıza sunmak isteriz.

Salsbury bu mektubunda :
(Kıbrıs meselesi mahallî bir mesele değildir. Birinci derecede ehemmiyeti haiz fevkalâde şümullü dehşet verici tepkileri olan bir meseledir. Türkiye'nin Batı âlemiyle münasebetleri meşeleri topyekûn Kıbrıs dâvasının ele alınmış tarzına tabi olabilir.) diyor bu meselenin kökü derinde ve tohumu 1822 de Dufau'nun düzenleyip ortaya attığı projede saklıdır. Osmanlı imparatorluğu mirası üzerinde kurulacak (Yunan İmparatorluğu) ve Kıbrıs'ı içine alan (Yunanlı adalar Cumhuriyeti) nin esasları bu proje ile 1822 de tesbit edilmiştir.

Bugün sessiz sadasız duran İngiltere'nin bu işlerde birinci derecede parmağı ve oyunu vardır. Tarihî hâdiseler bize şunu açıkça göstermektedir ki, İngilizler Kıbrıs'ı daima Yunanistan'a ikram için el altında bulundurmuş ve bulundurmak istemiştir.

Yunanlıların (ENOSİS) lerine karşı reaksiyon göstermemesi, andlaşmalarm ihlâlinde bizimle teşriki mesai etmemesi gibi haller görüşümüzde haklı olduğumuzu göstermektedir.

İngiltere Yunanistan'a bu tavrı takınırken, Türkiye'ye karşı oyalayıcı ve aldatıcı bir politika takibetmiştir.

1899 yılında bir İngiliz gazetesinde Kıbrıs'ın Yunanistan'a verilmesi hakkında çıkan bir yazıya Osmanlı Hükümetinin gösterdiği tepki karşısında o zamanki İngiliz Hariciye Nâzırı (Kıbrıs'ta Yunanistan'ın hiç bir hakkı yoktur. Yeryüzünde bir İngiltere, bir de Türkiye mevcud oldıkça Kıbrıs Yunan toprağı olamıyacaktır) diye teminat vermiştir, işte yeryüzü ve işte İngiltere de mevcut, Türkiye de mevcut. Ortada mevcudolmıyan şey sadece İngiltere'nin verdiği söz.

Aynı İngiltere 75 yıl önce kiraladığı Kıbrıs'ı 1914 te imzaladığı muahedeyi de çiğneyerek ilhak etmek dönekliğini gösterebilmiştir. Bu haksız ilhak Lozan'da tekrar mevzuubahis edildiyse de lehimize bir sonuç alınamadı, yapılan muahedeler sonunda ada halkının Türkiye'ye göç etmesi âdeta Yunan Megaloidea'sının gerçekleşmesine ve Ada'dan Türklüğün silinmesine varan zararlı bir çığır açılmasına maalesef sebeb olmuştur.

Bu hususta gösterdiğimiz gaflet yüzümüzü kızartacak derecede büyük bir basiretsizlik yoluna girmiş ve devam etmiştir.

Kıbrıs'tan Türkiye'ye tahsil için gelenler dahi geri gönderilmemiş, bu suretle Kıbrıs halkı münevverlerinden mahrum bırakılmış, dolayısiyle de Türk nüfusunun azalmasına meydan verilmiştir.

Rumlar ise bizim yaptığımızın aksini yapmıştır. Yunanistan'da okuyanlar orada evlenerek Kıbrıs'a dönmüş ve Ada'daki Rum nüfusunu çoğaltmaya çalışmışlardır.

Yunanlılar Kıbrıs Adasiyle bu derece ilgili bir çalışma gösterirken biz ilgisizlikte devam ediyorduk. Hatta o kadar tarihi vahim hatalar içindeydik ki, başımıza bu türlü gaileleri açmak için sanki Yunanlılara yardımcı oluyorduk. İşte birkaç misal 144 000 Türk, 48 000 Yunanlının yaşadığı Batı Trakya'yı kolayca terk ediverdik.

Mesele Türk - Yunan münasebetleri yönünden ele alınınca acıdır. Daha geriye gitmiyelim, Lozan'da Yunan megalo ideası büyük Yunanistan dâvası ortaya çıkmış ve Türklerle bun an mücadelesi yapılmıştır. Bu yetmezmiş gibi 1930 da imzalanan Türk -Yunan Anlaşmaları bizi içimizden yıkmak istiyen ve büyük idealinin gerçek temellerini Türkiye'nin gözü ve kalbi değerindeki bölgelerinde inşa etmek çabası içindeki Yunanlılara hiçbir devlete tanınmıyan haklar tanıyorduk, içimizdeki kurt beslenip semirsin ve bizi iyice kemirsin diye. Bu anlaşmanın verdiği geniş şartlar Türkiye'deki Rumların Yunanistan'a 300 - 400 milyon dolar kıymetinde döviz kaçırmalarına göz yummak suretiyle Türkiye'de kazandıkları para ile Yunanistan'ın kalkınmasına yardım ediliyordu.

Patrikhanenin faaliyetlerini sıkı bir şekilde kontrol etmiyorduk.

O zamanki Türk Hükümeti islâm dininin temellerini öğreten ilahiyat Fakültesini kapatırken Makarios, Hirisostomos gibi Türk kanı içmekten zevk alan zalim papazları yetiştiren Heybeli Ada Rum Papaz Okuluna el atma şöyle dursun göz ucuyla bile bakmıyordu.

Türk - Yunan dostluğu adına Türklük ve Müslümanlık bünyesinde yapılan tahribatı artıracak şekilde hareket etmekte beis görmüyorduk.

İkinci Cihan Harbi sonunda kıyılarımızda bulunan Rodos ve 12 Adayı Almanlar bize teslim etmek istedikleri halde biz bunu kabul etmiyerek aslında bizim olan adaların Yunanistan'a verilmesine göz yumuyorduk.

Yunanistan'da 1947 de Kıral Paul'ün fahrî Başkanlığında Başvekillerin himayesinde (ENOSİS)

1951 de Makarios başkanlığında (EOKA) teşkilâtı kurulurken bizim Hükümet Türkiye'de 1950 yılında Kıbrıs'ı koruma cemiyetini kapatma gafletinde bulunabiliyordu.

1954 te EOKA cılar Ada'da faaliyete geçerken zamanın Türk Dışişleri Bakanı (Kıbrıs dâvası diye bir dava yoktur) diyebiliyordu. 1950 de Kıbrıs meselesi Birleşmiş Milletlere getirildiğinde ön planda İngiltere ve Yunanistan ilgilenirken Türk Hariciyesi
Kıbrıs'ta hakkı olmıyan bir tavır içinde bulunmaktan hicap ve sıkıntı duymuyordu.

Muhterem arkadaşlarım, 1955 te Londra Konferansına katılıncaya kadar ilgisizliğimiz devanı etti. Ancak bu tarihten sonra gözümüzü açıp davarım ehemmiyetini kavrıyarak harekete geçebildik.

Bilâhara cereyan eden hâdiseler hepinizin malûmu olduğundan bunun üzerinde uzun uzadıya durmaya lüzum görmüyoruz Yalnız burada çok ehemmiyetli telâkki ettiğimiz bir konuyu tekrar etmek isteriz. Koynumuzda 'beslediğimiz Patrikhane nasıl çalışıyor? Türk Milletinin içinden kemirecek kurtları nasıl beslemişiz ve bu Patrikhane belâsı ne imiş, hakkımızda neler düşünmüşler, size bir misalle arz edeceğim.

İkinci Mahmut zamanında Rum Patriki Grigrovos'un Rus Çan Birinci Alexsandr'a yazdığı mektuptan bir kaç cümle:
(Türklerde evvelâ itaat duygusunu kırmak ve mânevi bağlantıları koparmak dinî metanetlerini zayıflatmak icab eder. Bunun da en kısa yolu millî geleneklerine ve inançlarına uymıyan dış düşüncelere onları alıştırmaktır. Türkler dışarıdan yardımı reddederler, haysiyet duyguları buna engeldir. Geçici bir zaman için kuvvet verse de Türkleri dışarıdan gelecek yardıma alıştırmalıdır. İnançları sarsıldığı gün Türkleri kendilerinden şekilce çok kudretli kalabalık ve görünüşte hâkim kuvvetler önünde zafere götüren asıl kuvvetleri sarsılacak ve madde üstünlüğüyle yıkmak mümkün olabilecektir. Bu sebeple Osmanlı Devletini tasfiye için yalnız Harb meydanlarındaki zaferler yeterli değildir. Hattâ sadece bu yolda yürümek Türklerin haysiyet ve

vekarını tahrik edeceğinden gerçeklere nüfuz edebilmelerine vesile olabilir. Yapılacak iş Türklere hissettirmeden bünyelerinde bu tahribatı zamanla yapmaktır.)

İşte üzerinde uzun uzun, derin derin düşünülecek bir ibret levhası....
Değerli arkadaşlarım, Tarihî seyirde zaman zaman belirtileri görülen Yunan Megaloidea'sının içyüzü budur. Bu tehlikeli davranışlar karşısında hükümetlerimizin tutumu ve durumu maalesef üzüntü vericidir. Millet bu durumdan memnun değildir.
İki yıldır Kıbrıs meselesinin sürüncemede kalması yüzünden halk huzursuzluk duymakta, iktisadi hayat istikrarsızlık içinde bocalamaktadır.

En haklı olduğumuz dâvayı blöfle halletmek yoluna gittik, onu da beceremedik mademki, antlaşma yaptık. Bu antlaşma ihlâl edildi. Müdahale hakkımızı kullanmakta tereddüt etmiyecektik. Bizim tereddüdümüz, ihmalimiz Kıbrıs'ta 55 000 kişilik bir düşman kuvvetinin meydana gelmesine sebep olmuştur. Türk adına yapılan imzanın hakkını vermemek Türk'e yakışmaz arkadaşlar.

Muhterem arkadaşlarım; tarihin hiçbir devrinde Türk Milleti bu kadar yüz kızartıcı duruma düşmemiştir.

Türk Milletini Türk'e lâyık bir şekilde idare etmek icabeder. Zürih ve Londra Andlaşmaları olmadığı an Kıbrıs Cumhuriyeti de yoktur. O takdirde işi başından ele almak gerekir.

Yunanistan'ın NATO tarafından teçhiz edilen 15 000 askerî kuvveti ya Kıbrıs'tan çekilmeli ya da Türkiye aynı miktardaki Türk askerini Kıbrıs'a çıkarmalıdır.
Yüce Meclîsin sayın üyeleri;

Kıbrıs'ta iki yıldır zulüm altında inliyen Türkler 16 ncı Yüzyıldan 18 nci Yüzyıla kadar (Karaman, İçel, Ilgın, Bozok, Akdağ, Akşehir, Ermenek, Yozgat. Antalya, Kadirli, Aydın, Manavgat, Kayseri) den Kıbrıs'a göç eden Anadolu Türküdür. Tarih böyle şahitlik etmektedir.

Binaenaleyh bu öz kardeşlerimize yapıları tecavüzlere göz yummamız mümkün değildir. Geçen yıl yapılan genel görüşmede de belirttiğimiz gibi C. K. M. P. Meclis

Grubu: Kıbrıs'ta ihlâl edilen Türk haklarının ve menfaatlerinin vazgeçilmez olduğu inancındadır. Bunlardan zerre kadar tavize yanaşmamalıyız. Türk emaneti içinde bulunduğu durumdan en kısa zamanda kurtarılmalıdır. İcabında Zürih ve Londra Andlaşmalannın tanıdığı müdahale hakkı kullanılmalıdır. Oradaki Türklerin müşterek idare altında yaşıyabileceklerini imkân dâhilinde görmüyoruz. Geçen hâdiseler bunu teyid etmiştir. Ayrı idare şarttır. Bu konuda Hükümetin ve diğer partilerin görüşlerini sarih olarak öğrenmek isteriz. Yunanlılarla münasebetlerimizin yeniden dikkatle, titizlikle gözden geçirilmesi şarttır, zaruridir. Zira, Bizansı ihya hülyasının körüklediği Büyük Yunanistan ülküsünün millî bünyemizde açmakta olduğu yaralar satıhta değil derinde, önemsiz değil önemli ve tehlikelidir. Hem de çok tehlikelidir. Arkadaşlar, Türk Hükümeti artık dostunu düşmanını ayırt ederek plânlı bir şekilde millî politikasının esaslarını tesbit ile ana hedeflerini tâyin etmelidir.

Muhterem arkadaşlarım;

Dağ başındaki çobanın bile benimsediği (ya taksim ya ölüm) parolası yerindedir.
380 yıl Türk Bayrağı gölgesinde serpilip yeşeren toprağının bağrında 50 000 Türk şehidinin ruhlarının pırlanta gibi ışıldadığı Kıbrıs ya Türkündür ya kimsenin...

Yüce Heyetinize C. K. M. P. Meclis Grubu adına saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

EK 12 İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Askeri Veteriner Fakültesi Öğrencisiyken, daha sonra eniştesi olan Mustafa Hacıömeroğlu ile beraber.[320]

[320] Yavuz Bülent Bakiler'in albümünden alınmıştır.

EK 13 İ. Hakkı Yılanlıoğlu 1961 seçimleri sonrası mecliste milletvekilliği yemini ederken

EK 14 Yavuz Bülent Bakiler tarafından tez çalışması sırasında tarafıma gönderilen mektup

3.2.2016

Kıymetli Mustafa Acar Kardeşim!

Biraz geciktiğimi biliyorum. Kusura bakma. Orkun dergilerini bulmak biraz zor oldu.

Orkun dergisinin ilk kurucusu, merhum Nihal Atsız'dır. Onun 1950-lili yıllarda çıkarmaya başladığı ORKUN dergisi 50 kusur sayı devam etti ve kapandı. Kayınpederim Yılanlıoğlu, Atsız'ın arkadaşlarındandı. 1961 yılında Millet partisinden Kastamonu millet vekili seçilince ORKUN'u tekrar çıkarmaya başladı. ORKUN 1962 yılının şubat ayında doğdu. 24 sayı çıkabildi. 25 ocak 1964 yılında kapandı. Kapanma sebebi, yeterli miktarda okuyucu bulamaması idi. Derginin ilk sayısında Kurucusu: Atsız, Sahibi Yılanlıoğlu İ.Hakkı olarak görülüyordu. Yazı işleri Mdr. Atsızın küçük kardeşi Nejdet Sançar idi. 12. Sayıda Yazı işleri Mdr. M.Zekeriya Kürsad oldu. 19. sayıda, bu görevi Mehmet Galib Erdem yüklendi. 21. sayıda, yazı işleri Müdürlüğünü ben yapmaya başladım. 24. sayıda da dergiyi kapamak mecburiyetinde kaldık.

Orkun, büyük boy bir dergi olarak çıkıyordu. 32 sayfa idi. Fiyatı: 125 krş. Kitaplarımı karıştırdım. Benim elimdeki ORKUN dergileri, 10. sayıdan itibaren başlıyor. Yani, ORKUN'un ilk 9 sayısı yok. Diğerlerini yani 10-24 arasındaki sayıları bulup ciltletmişim.

ORKUN'un baş yazılarını (ORKUN) ismiyle, kayınpederim yazıyordu. Size, bendeki sayılarda Yılanlıoğlu'nun ORKUN imzalı yazılarını gönderiyorum. Milli Kütüphaneden veya İstanbul-Beyazıd kütüphanesinden ilk 9 sayısını bulmak ve oradaki ORKUN baş makaleleri üzerine eğilmek, artık size düşüyor.

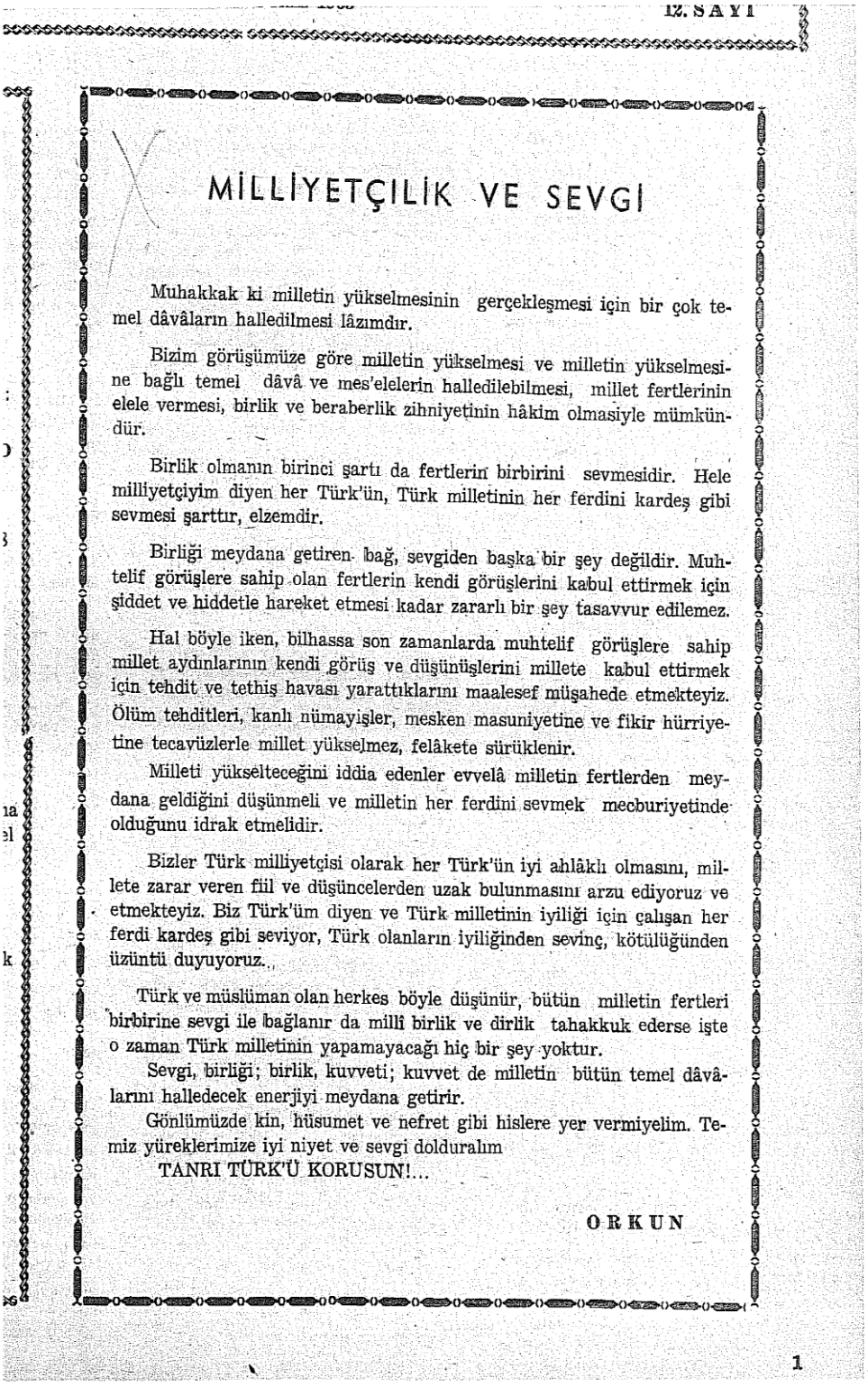
Yılanlıoğlu'nun iki de resmini gönderiyorum size. Birisi, Askeri Veteriner fakültesinde okurken, ötekisi, Milletvekili yeminini, Meclis kürsüsünden yaparken resimlerdir. Bunların asılları kızının albümündedir. Size, fotokopisini gönderiyorum. Beni herzaman arayabilirsiniz. Bu münasebetle sağlıklar, başarılar diliyorum.

Yavuz Bülent Bakiler

Not: Kayınpederimin yazılarından, şiirlerinden çok daha önemli bir hizmetini bilmem araştırabildiniz mi? Ankara'da Kocatepe camii yaptırma-Yaşatma derneği başkanı idi. O camii, temelinden, kubbesine kadar, birtek kuruş almadan sadece, Allah Rızası için yaptıran bir kısıdır. O eser üzerinde de bir eser yayınlandı ama, kim yaptı, kim yayımladı? Doğrusu tıratırımda değil. Araştırın lütfen. Bulacaksınız.

Bülent Bakiler

EK 15 İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun Orkun Dergisi'nin 12. sayısında "Orkun" imzası ile yazdığı başyazı

12. SAYI

MİLLİYETÇİLİK VE SEVGİ

Muhakkak ki milletin yükselmesinin gerçekleşmesi için bir çok temel dâvâların halledilmesi lâzımdır.

Bizim görüşümüze göre milletin yükselmesi ve milletin yükselmesine bağlı temel dâvâ ve mes'elelerin halledilebilmesi, millet fertlerinin elele vermesi, birlik ve beraberlik zihniyetinin hâkim olmasiyle mümkündür.

Birlik olmanın birinci şartı da fertlerin birbirini sevmesidir. Hele milliyetçiyim diyen her Türk'ün, Türk milletinin her ferdini kardeş gibi sevmesi şarttır, elzemdir.

Birliği meydana getiren bağ, sevgiden başka bir şey değildir. Muhtelif görüşlere sahip olan fertlerin kendi görüşlerini kabul ettirmek için şiddet ve hiddetle hareket etmesi kadar zararlı bir şey tasavvur edilemez.

Hal böyle iken, bilhassa son zamanlarda muhtelif görüşlere sahip millet aydınlarının kendi görüş ve düşünüşlerini millete kabul ettirmek için tehdit ve tethiş havası yarattıklarını maalesef müşahede etmekteyiz. Ölüm tehditleri, kanlı nümayişler, mesken masuniyetine ve fikir hürriyetine tecavüzlerle millet yükselmez, felâkete sürüklenir.

Milleti yükselteceğini iddia edenler evvelâ milletin fertlerden meydana geldiğini düşünmeli ve milletin her ferdini sevmek mecburiyetinde olduğunu idrak etmelidir.

Bizler Türk milliyetçisi olarak her Türk'ün iyi ahlâklı olmasını, millete zarar veren fiil ve düşüncelerden uzak bulunmasını arzu ediyoruz ve etmekteyiz. Biz Türk'üm diyen ve Türk milletinin iyiliği için çalışan her ferdi kardeş gibi seviyor, Türk olanların iyiliğinden sevinç, kötülüğünden üzüntü duyuyoruz.

Türk ve müslüman olan herkes böyle düşünür, bütün milletin fertleri birbirine sevgi ile bağlanır da millî birlik ve dirlik tahakkuk ederse işte o zaman Türk milletinin yapamayacağı hiç bir şey yoktur.

Sevgi, birliği; birlik, kuvveti; kuvvet de milletin bütün temel dâvâlarını halledecek enerjiyi meydana getirir.

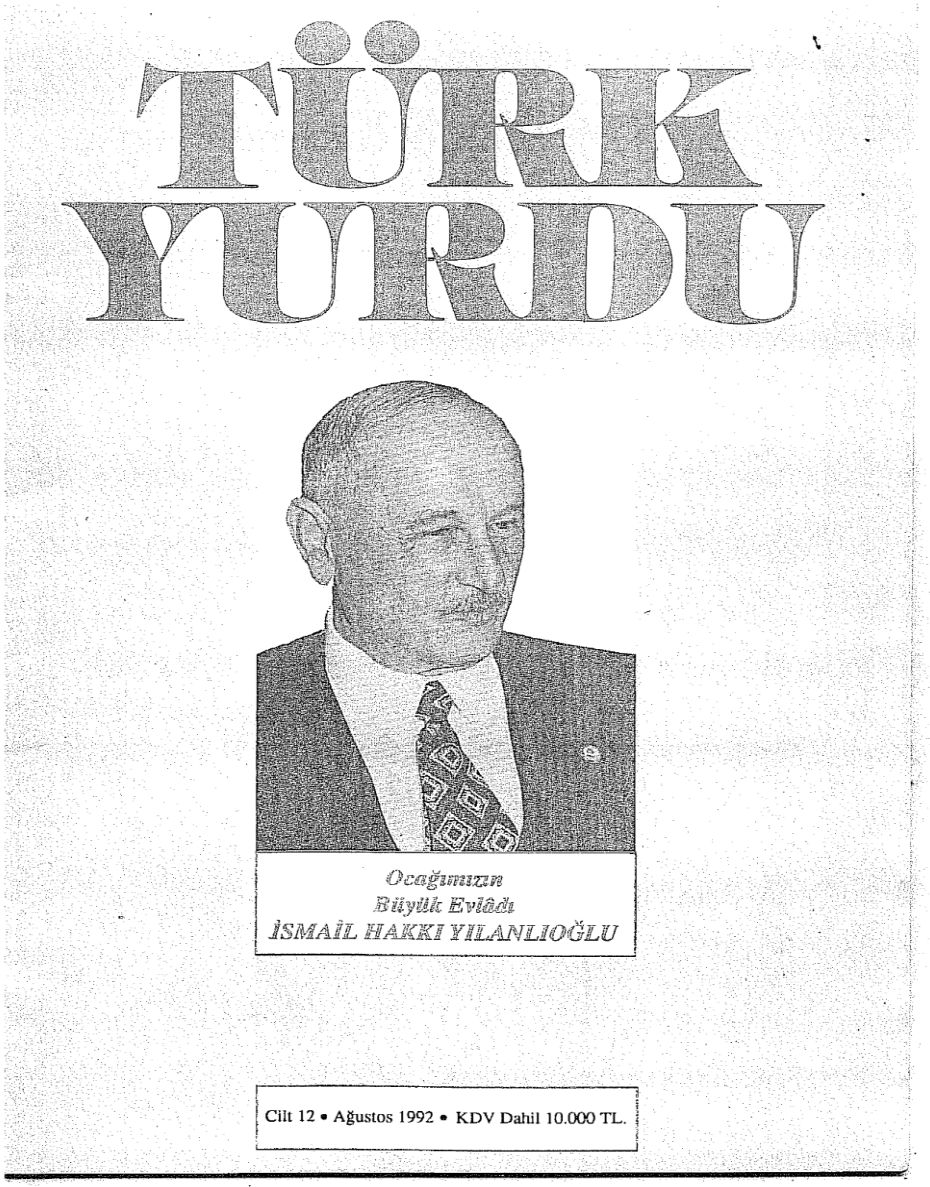
Gönlümüzde kin, hüsumet ve nefret gibi hislere yer vermiyelim. Temiz yüreklerimize iyi niyet ve sevgi dolduralım

TANRI TÜRK'Ü KORUSUN!...

ORKUN

1

EK 16 İ. Hakkı Yılanlıoğlu'nun vefatından sonra Türk Yurdu Dergisi kapağı

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Mustafa Acar

Doğum Yeri ve Yılı: Alaplı/ Zonguldak 20.09.1991

Medeni Hali: Bekâr

Yabancı Dili: İngilizce

E-Posta: acarmustafa1991@gmail.com

Eğitim Durumu

Lise: Alaplı Atalay Lisesi

Lisans: Kastamonu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü (2009-2013)

Yüksek Lisans: Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı (2014-2016)